

MEDDIG MERESZTGETIK...

*„vajon akkor e fényes, túlfújt gumipávák
meddig meresztgetik föléd a farkuk
saját csóró rendőreid fedezékében,
egy napig, húszig, mielőtt indul a magánrepülőgép
vagy a gyalogséta a damaszkuszi úton?”*

Parti Nagy Lajos: a kérdőjel háta, És, 2018. dec. 19.

**Gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok
2018. IV. negyedév**

Készítette: Kéri László és Petschnig Mária Zita

2019. január

Tartalom

BEVEZETÉS.....	4
A kezdetekről: október másodika.....	4
A zárókép színességéről, december végi pillanatképek.....	7
I. Külső körülmények, kormányzati politika a külügyek sodrában.....	8
1. A Sargentini-jelentés utóélete.....	8
2. Az ősz második külpolitikai blamája: a CEU elüldözése.....	9
3. Újabb külügyi botrány: Gruevszki – írta Alexandre Dumas.....	14
3.1. <i>Prológ</i>	14
3.2. <i>Kicsoda ő?</i>	16
3.3. <i>Későbbi fejlemények</i>	18
4. További külpolitikai jelenségek – tágabb keretek között.....	19
II. Gazdasági kérdések, kormányzati döntések.....	24
1. Aranyügyletek.....	24
1.1. <i>Történet</i>	24
1.2. <i>Értékelés</i>	26
2. A versenyképesség kérdése.....	27
3. Paksi kérdések.....	29
4. Költségvetési kérdések.....	33
4.1. <i>A 2018. évi költségvetés</i>	33
4.2. <i>A 2019. évi költségvetéshez fűzött új rendelkezések</i>	38
5. További központosítás.....	38
6. A kulturális tao kivezetése.....	41
7. A sport-tao átszervezése.....	44
8. Szemétszállítás a NER-ben.....	45
9. A lakás-takarékpénztárak kivégzése.....	48
10. Munkaügyi kérdések.....	50

III. Kormányzati ügyek a mindennapos közpolitikai kihívások sodrában...57

1. Változások a médiaviszonyokban.....57
2. Tartós huzakodások az MTA-val..... 61
3. A kultúrharc aprópénzre történő felváltása.....63
4. A bírósági reform kérdőjelei..... 67
5. Újabb kavargások a gyülekezési jog körül.....69
6. Az őszi hajléktalan-ügyről.....70
7. Egészségügyi kitérő.....73
8. A NER új nagyburzsoáziája és a sport, valamint egyéb nagyberuházások.... 76

IV. Mozgások és elmozdulások az ellenzéki oldalon.....80

1. Az utolsó negyven nap öt fő szakasza..... 81
  - 1.1. *A kezdetek talányai, november 21-december 6.....82*
  - 1.2. *Második szakasz: eldurvulnak a dolgok, december 8-10.....83*
  - 1.3. *Harmadik szakasz: a parlamenti megoldás elmulasztása, december 10-16...84*
  - 1.4. *Negyedik szakasz: a vasárnap éjjeli fordulat és következményei,
december 16-21..... 87*
  - 1.5. *Ötödik szakasz, december 21 után..... 90*

BEFEJEZÉS HELYETT..... 92

BEVEZETÉS

Negyedéves krónikáink időhatárait legtöbbször olyan események jelölik ki, amelyek jelentése/jelentősége idővel nagy mértékben túlnő az adott ügy pillanatnyi fontosságán és képessé válnak szélesebb sodrású folyamatok plasztikus érzékeltetésére is. A megírásuk idején fontosnak tetsző ügyek persze idővel nevetségesen jelentéktelen eseményekké is visszasüllyedhetnek, és már néhány hónap után is csak hosszas magyarázatok segítségével lehetséges egykori fontosságukra emlékeztetni. 2018 utolsó hónapjainak időbeli körülhatároltságához ezúttal olyan momentumokat választottunk, amelyeknek tartós jelentőségéről most meg vagyunk győződve.

A kezdetekről: október másodika

Az utolsó negyedév naptár szerint október elsején kezdődött. Másnap jelent meg az a közlemény, miszerint lemondott posztjáról az a Nagy Ildikó, aki az EMMI bokros teendői között az egészségügy kormányzati irányításáért volt felelős államtitkár. Azt azért nem állítanánk, hogy a távozása sűrű fodrokat maga után vonzó belpolitikai válságot okozott volna, azt azonban igen, hogy ez a lemondás roppantul élesen illusztrálhatta mindama válságjelenségeket, amelyek a magyar egészségügyben ez idő tájt jószerével mindennapossá váltak.

https://hvg.hu/itthon/20181002_lemondott_nagy_aniko_egeszsegugyi_allamtitkar

https://hvg.hu/itthon/20181003_nagy_aniko_egeszsegugy_kasler_orban_menesztes_tavozas

https://hvg.hu/itthon/20181010_Kasler_leegett_a_kormany_elott_osszedobott_reformtervet_v_isszadobta_Orban

Némi erős, bár egyáltalán nem légből kapott túlzással azt is állíthatnánk, hogy 2018 utolsó néhány hónapjának történetét meg lehetne írni az egészségügyi ágazatban egymást érő botrányok sorozataként is. /A kormányzati fejezet számos, emlékezetes teendői között majd egy elkülönített alpontban meg is fogunk emlékezni eme eseménysorozat legfontosabb társadalmi és politikai tanulságairól. /

A zárókép színességéről, december végi pillanatképek

December 28-án jelent meg a Forbes magazin listája az 50 leggazdagabb magyarról, s e listából mindenekelőtt az a hír ment szenzációszámba, hogy Mészáros Lőrinc megelőzte¹ az eddigi örök

---

¹ Orbán Viktornak évek óta az volt az egyik legnagyobb szívfájdalma, hogy Csányi Sándor a leggazdagabb magyar. Most ez a problémája is megoldódott.

éllóvást, Csányi Sándort, az OTP elnökét. Az a Mészáros Lőrinc lett a jelenkori Magyarország leggazdagabb embere, akinek öt évvel ezelőtt még híre-hamva nem volt, nyoma sem lehetett ilyen természetű listákon, hiszen ismertsége alig haladhatta meg a Felcsút környéki települések nem nagy lélekszámú világát. Mindenki tudja, persze, hogy az ő látványos meggazdagodása esetében miről van szó. A netes portálok, fórumok napokig füstölögtek e képtelenség napvilágra kerültén. <https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2018/#/>
<https://forbes.hu/a-magazin/magyarorszag-50-leggazdagabb-embere-mar-nem-csanyi-az-also/>

Ugyanezen a napon kelt szárnyra, és váltott ki még nagyobb botrányt egy egészen más természetű esemény: hajnalban és titokban lebontották és elszállították Nagy Imre szobrát a Parlament tőszomszédságából. Ami azt illeti, ez a lépés sem volt túlzottan váratlan, mert Kövér László házatája környékéről már egy ideje rendszeresen szivárogtak ki olyan természetű - többnyire hajuknál fogva előcibált, álságos – történelmi magyarázatok, amelyek megágyaztak e leendő, szimbolikus gesztusnak. Mi tagadás, ez a vérlázító döntés is beleillett mindama múlt-átalakítási cselekedetek sorába, amelyekkel a Fidesz 2010 óta igyekszik újra íratni az újkori magyar történelem sorsfordító eseményeinek értelmezését.

<https://24.hu/belfold/2018/12/28/sotetben-vittek-el-nagy-imre-emlekmuvet-a-vertanuk-tererol/>
<https://magyarnarancs.hu/belpol/sotetben-vittek-el-nagy-imre-emlekmuvet-a-vertanuk-tererol-116157>

Semmiképpen sem mernénk azt állítani, hogy e két - jócskán nagy port felverő - esemény időzítését bárki is tudatosan terelte volna ugyanazon napra. Azt azonban megkockáztatjuk, hogy **a maguk módján páratlanul erőteljes és szimbolikus eseményeknek minősülnek attól függetlenül is, hogy mikorra időzítették felbukkanásukat.** Külön-külön is hatalmas, regényekbe illő sunyiságok, füllentések, csalárd csúsztatások sorozatát takarja mind a két fejlemény, s akaratlanul is váratlanul mély összefüggések közepette árulkodnak az Új Rendszer lényegi vonásairól. Együttes megjelenésük azonban még fel is erősíti a külön-külön is megejtő tanulságok fontosságát. Némi gúnyolódással azt is állíthatjuk, hogy egymást magyarázzák.

Annak a világnak nincs és nem lehet szüksége Nagy Imre emlékére, ahol Mészáros Lőrinc lehet a leggazdagabb magyar ember... És ott lehet az illető úrból minden elképzelést felülmúló csodalény, ahol a történelemmel képesek az említett módon és stílusban játszodozni.

Október 2. és december 28. Három egyedi esemény, három olyan mikro történet, amely körbe fonta Magyarország 2018 őszi/korlatéli hónapjainak belpolitikai eseményeit. S nemcsak körbe fonta, de kellő illusztratív erővel meg is világította a közöttük eltelt hónapok lényegét is.

Ezen az őszön nem panaszkodhattunk a külvilág hanyagságára, a magyarokat illető közönyre. Az év utolsó hónapjaiban három alkalommal is kivívtuk a nemzetközi médiumok kitüntető érdeklődését. A New York Timestől az Al Jazeera-ig, a világ számottevő médiumaiban kerültünk a vezető hírek közé.

Egyszer szeptember közepén, mert Magyarországgal szemben az Európai Parlament elsöprő többséggel megszavazta és elfogadta azt a jelentést, amely nyomán elindulhat hazánkkal szemben az eddig egyszer sem alkalmazott, legszigorúbb büntető eljárás. /Erről az előző jelentésünkben kimerítő részletességgel írtunk is. /

Másodszor akkor, amikor december elején a CEU bejelentette Bécsbe költözési szándékát; ezt a lépést egyöntetűen és világszerte a kormányzati kiszekálás egyenes következményeként értékelték.

Harmadszor meg december közepén, amikor a fővárosi tüntetések mindennaposá váltak, s amikor kidobták az ellenzéki képviselőket a köztvé székházából.

Próbáljunk meg egy-két perc erejéig egy átlagos tájékozottságú müncheni, lyoni, bostoni állampolgár fejével gondolkodni, és képzeljük el, hogy mit gondolhatnak Magyarországról? Mi tagadás, ezekben a hónapokban sorozatosan került megerősítésre az a fajta öszkép, mintha a mi országunkkal állandóan gond lenne. Kívülről is, belülről is.

Előző negyedéves öszgezésünket azzal fejeztük be, hogy még a nyáron elkezdődött annak az esélynek a mérlegelése, találgatása, hogy lehetséges lesz-e a megrendíthetetlennek látszó Orbán-rendszerrel szemben kiépülnie valamiféle Anti-Orbán-rendszernek. Akkor még legfeljebb csak a legáltalánosabb tanulságok szintjén mozgolódó gondolatmeneteket fésülhettük ez ügyben öszse. Negyedévvél később viszont már azt állíthatjuk, hogy ennek a lehetséges Anti-rendszernek mind kívülről, mind pedig belülről sokkal nagyobb az óhajtása, mint ahogyan ezt korábban látni véltük.

Mi történt? Mi változhatott meg ilyen rövid időn belül olyan erővel, hogy 2018 utolsó napjaiban meglepően sokan lettek azok, akik az Orbán-rendszer végjátékát vizionálják, és már az utána következő, a lehetséges rendszerkeretek feltételeit kezdik számba venni. Be kell vallanunk, hogy erre a kérdésre ma még nem tudunk elfogadható, kellően körültekintő érvekkel alátámasztott válaszokat adni. Tudunk viszont valami MÁST. Végig tudjuk venni az elmúlt - csaknem száz nap – több tucatnyi olyan eseményét, döntését, konfliktusát, amelynek talán egyike sem bizonyulhatott sorsdöntő jelentőségűnek, de... az is lehetséges, hogy egy ilyen

mozaikjellegű képalkotásból végül is kikerekedhet olyan összkép is, aminek meglétét mi sem vettünk még észre. Van úgy, hogy a jég hatalmas robajjal törik meg, és maga alá temet mindent, amit addig a hátán hordott. Van azonban úgy is, hogy sokáig, csak a kisebb repedések cikk-cakkjait láthatjuk, ám az is éppen elég ahhoz, hogy ne merészkedjünk tovább. A végeredmény robaj nélkül is ugyanolyan lesz.

A legutolsó hét-nyolc hét során a kormányzat kétszer is szokatlanul hosszadalmas és kínos időzavarba került. Először november közepén, amikor a bukott - és börtönre váró, illetve nem váró – macedón kormányfőt úgy csempészték Magyarországra, hogy közben nem számoltak az esetleges lebukásuk utáni nyilvánosság számonkérő hatásaival. (Minderről alább majd részletesen is beszámolunk.)

Másodszor pedig két-három héttel később, amikor a csöndben és megtévesztő módon megkísérelt munkatörvénykönyv-módosítási ötletből éktelen balhé kerekedett. Ez esetben is legalább tíz napra volt ahhoz szükség, hogy a kormány kitalálja és hajtogatni kezdje a kínos helyzethez illőnek vélt imamalom kerekeit. (E nagyszabású melléfogás részleteit külön pontban fogjuk bemutatni.)

Ugyanúgy, mint a Gruevszki-ügyben, ezúttal is a felkészületlenség és az elbizakodottság a legmeglepőbb mozzanat. Meglehet, tényleg úgy hiszik, hogy az újabb kétharmad jegyében bármi megtehető.

E mostani negyedéves összegzés mindenekelőtt a szerkezetében fog alapvetően eltérni a korábban megszokottaktól. Nem lesznek beépítve nagyobb lélegzetű esettanulmányok, hanem tucatnyi, apróbb jelenség értelmét próbáljunk meg röviden összefoglalni. Mert még nem tudni, hogy mit is kell előbb elérni? A magánrepülőgépet, avagy a damaszkuszi út elejét?

I. Külső körülmények, kormányzati politika a külügyek sodrásában

Az előbb felsorolt esetek mindegyike erőteljesen külső/külpolitikai indíttatású volt, ezért a korábban megszokottaktól eltérően ezúttal eleve olyan ügyek részletezésével kezdjük a beszámolóinkat, amelyeknek alapvetően nemzetközi vonzatai voltak, de nem veszíthetjük szem elől a hazai hatásukat sem. S már ehelyütt, a bevezető oldalakon is szeretnénk nyomatékkal utalni arra, amivel az utolsó elemzésünket is befejeztük: lehet, hogy a következő hónapok magyar eseményeit szinte kizárólag a közelgő uniós választások felől lehetséges csak megérteni.

1. A Sargentini-jelentés utóélete

Legutóbbi elemzésünkben aprólékosan bemutattuk azt a hosszú utat, amely a szeptember 12-ei szavazásig tartott, továbbá azt, hogy a magyar parlament egy velős, elutasító határozat elfogadásával próbálta meg magáról lerázni a további politikai teendők terheit. Rutinosabb megfigyelők azért úgy sejtették, hogy mindezzel korántsem érhet véget ez a küzdelem. Sem belül, sem kívül.

Belülről várható volt a megszokott kampánygépezet újraindítása, s nem is kellett csalódnunk, mert a kormányzati média heteken át harsogta mindama képtelenségeket, melyeknek lényegét a kormányfő még ama híres szavazás napján elmondotta az Európai Parlamentben. Külpolitikai kérdésekkel némiképpen hívatás-szerűen foglalatostkodók tucatjai azonban nem győztek arra figyelmeztetni, hogy ez a játszma bizonyos értelemben még csak most kezdődött el, és számos fronton fog még folytatódni.

E frontvonalak egyike a majdani uniós pénzek elosztása körüli csatározások során fog véglegesen letisztulni, ezt eddig is sejtettük, de az év utolsó hónapjaiban mindez egyre világosabb veszélyforrásként rajzolódott ki. S az az érzésünk, hogy eme következményekről a későbbi krónikák megírásakor lesz még bőszéggel lehetőségünk értekezni. Tudja mindezt jól a magyar kormány is, ezért brüsszeli lépéseiben sokkal kevésbé harcias, mint amit a hazai kampány-hadjárat sugall. Szép, csöndben megpróbáltak egy érdemi, a Sargentini-jelentésben felsorakoztatott vádakkal szembeni szakszerű érvelésekre építő, kellően higgadt dokumentummal is választ adni. Ezt a dokumentumot november közepén küldték el az Európai

Bizottságnak és a hazai médiumokban észre sem vették volna, ha a HVG - uniós ügyekben kivételesen jó kapcsolatokkal rendelkező – munkatársai nem szellőztetik meg.

https://hvg.hu/itthon/20181113_sargentini_jelentes_ellencsapas

A másik fontos frontvonalat a 2019-es májusi uniós választásokra összeálló versengések szerkezete alakítgatja. Számos elemző volt már korábban is azon a véleményen, hogy a Magyarországgal és Lengyelországgal kapcsolatos uniós eljárások már e leendő koalíciók előzetes tesztelésének a szerves mozzanatai. S nem lenne túlzottan szerencsés, ha e leendő szereposztásban a mi hazánk az uniót felbomlasztani igyekvők - egyelőre még nem meghatározó méretű - táborát gyarapítaná. Lehet, hogy éppen ez a kritika az az utolsó esély és figyelmeztetés, amelyből valójában a jövőbeni európai egység erősítését kellene nekünk is elősegíteni.

Eme érvek részletes kifejtését lásd:

Szakítópróba. Hegedüs István. ÉS. okt. 5.

A magyar rosszkedv és néhány ellenszere. Jeszenszky Géza. Magyar Hang /MH/. okt. 19.-25.

A Sargentini-jelentés után. Rakusz Lajos. MH. szept. 28-okt. 4.

Válaszúton. Orbán mozgásteret. HVG. nov. 1.

A magyar mumus. MnCS. nov. 8.

Az év vége felé közeledve mind világosabbá vált, hogy a 2019. évi választások, illetőleg az ott kialakítandó és megszerezhető pozíciókért folyó küzdelem milyen erővel befolyásolhatja a Sargentini-jelentés további sorsát is. Amikor Orbán Viktor hivatalosan is színt vallott a leendő német jelölt majdani támogatásában, akkor érzékelhetően elhalványultak a magyarokkal szembeni kritikák. S amikor ezen túl jutottak, akkor meg rendre és rutinszerűen kerültek elő a további, lehetséges lépések megtételének esélyei. Magyarán, hazánk kivételes megfenyítésének esélyei továbbra sem múltak el, de szükség lesz az általa beszállítandó Fidesz-kontingensre a nagyon is átalakulni látszó Néppárti frakcióban, ezért csak módjával fenyegetőznek Brüsszelből. Ám minden olyan alkalommal, amikor Orbán Viktor valamely lépése nyilvánvalóan sérti az uniós alapértékeket és/vagy érdekeket, akkor előkerül országunk büntetett előélete. A - később részletesen is ismertetendő - Gruevszki-ügy kapcsán is pontosan ez történt. Az uniós ügyekért felelős miniszterek találkozóján tüstént feltörtek a szokásos aggodalmak, miszerint „Magyarország meg a jogállamiság...meg a média szabadsága... meg a CEU elüldözése...” Néhány nappal később eme aggodalmakat az Európai Bizottság hivatalosan is megerősítette.

A részletek felől lásd:

https://hvg.hu/gazdasag/20181213_Kilenc_oroszgot_aggaszt_kulonosen_a_magyar_jogallami_sag

https://hvg.hu/gazdasag/20181217_Brusszelt_aggasztja_ami_Magyarorszagon_tortenik

https://hvg.hu/itthon/20181228_Judith_Sargentini_A_kulturat_nem_vedeni_kell_hanem_apolni?s=hk

Talán e vázlatos áttekintésből is kiderülhet: továbbra sem múlt el Magyarország uniós tagsági státusza felől a veszély, de az nem valószínű, hogy a májusi választásokig mindebből bármiféle komolyabb eljárás is kikerekedne. Az igazán nagy kérdés pedig az, hogyan alakul az új, populista erők helyzete e jövőben EU-parlamentben. Ha a leendő EP-n belül komolyan veendő tényezőkké válnak, akkor nyugodtan elfeledhetjük a jelentést is, meg az eljárást is. Ha mégsem, akkor állandósuló fegyverkezési eszközé válhat a jövőben magyar politikával szemben.

/Ezen a ponton be is lehet fejezni e mozaikdarabka krónikáját, egy mondattal azonban szeretnénk azt is jelezni, hogy a szóban forgó dilemmákat ritka kivételként egy belső szemtanú is megírta. Mégpedig úgy, olyan stílusban, amivel az egész őszi szezon egyik legkiemelkedőbb írását alkotta meg. Meszerics Tamás, az LMP meglehetősen autonóm EP-képviselőjeként egy roppantul tanulságos esszében örökítette meg saját szavazásának a történetét. *A mosdatlan szerecsen. Meszerics Tamás. ÉS. okt. 31./*

2. Az ősz másik külpolitikai blamája: a CEU elüldözése

Tudjuk, erről az ügyről is korábban ezerszer megemlékeztünk, mégis éppen ez a későősz, télidő lett a megfelelő időpont ahhoz, hogy a CEU Bécsbe történő költözése néhány napra központi kérdéssé váljék. Legutóbbi összefoglalónkban viszont nem írtunk semmit sem a kormány és a CEU közötti huzavonákról, pedig... Pedig ez a meglehetősen egyenlőtlen küzdelem már több mint másfél éve tart, ám a nyári hónapokban teljességgel lekerült a napirendről.

Talán azért, mert már nem volt fontos a konfliktus élezése. Talán azért, mert az Alkotmánybíróság a nyár elején (június ötödikén) felfüggesztette ez ügyben folytatott eljárását – mondván, hogy inkább megvárnák előbb az Európai Bíróság ítéletét. (Micsoda előzékenység - gondolhattuk volna joggal...) Talán azért, mert végre megérkezett az új amerikai nagykövet, és azt lehetett gondolni, hogy eljövételének egyik háttéralkujaként ez az ügy végre lekerülhet a porondról. (Szükszavú sajtójelentésekből annyit lehetett megtudni, hogy D. Cornstein szeptember 10-én találkozott Orbán Viktorral, elbeszélgettek a CEU-ról is, és az új nagykövet szerint közel van/volt már a megegyezés...)

Talán azért, mert mind a két oldalon a közeli megegyezési lehetőségben reménykedve azt hitték, hogy a kormány végre aláírja azt az egyezményt New York állammal, amelynek kicsikarása az év elején még nekik volt oly fontos.

És aztán ez az aláírás az istennek sem akaródzott odakerülni. Az idő szorításában a CEU vezetése kétségbeesett lépésre szánta el magát. Október 25-én az intézmény rektora közleményben tudtatta, hogy ha december 1.-ig nem lesz kormányzati jóváhagyás, akkor ők a jövő évtől már Bécsben folytatják amerikai diplomát adó képzéseiket. Magyarán, az intézmény lényegi tevékenysége elköltözne Budapestről. Lett is nagy felháborodás. Mind a két oldalon. Másnap szép számú - sokezres - tömeg tartott látványos tüntetést, keresztül az egész Belvároson. Kormányzati tényezők is felháborodtak a CEU döntésén, és a Fidesz szóvivője nem kertelt, mert egyenesen a Soros által inspirált politikai hisztériának és blöffnek tartotta mindazt, amit a CEU kapcsán mások műveltek. Palkovics László, a kormányzat éppen-most mindenese pedig páratlanul nagyképű és mellébeszélő interjújában oktatott ki mindenkit. „*Nincs CEU-ügy. A magyar egyetem működik*”... 'A CEU ultimátumot adott a kormánynak'... 'A CEU nem tudta benyújtani a szükséges dokumentumokat...' – főleg ez utóbbi érvelése a leghihetlenebb, mivel a CEU éppen a kormányzati aláírás hiányában nem tudja a kért dokumentumot benyújtani. Tanulságos az egész, hosszadalmas interjú, mert egybegyűjtve tartalmazza a hivatalos képmutatás és csúsztatás valamennyi formáját. /Az élet soha nem biztonságos. Interjú Palkovics Lászlóval a CEU-ról. 168 óra, okt. 31. Az interjújában hangoztatott állítások elemzését és teljeskörű cáfolatát Kenesei István adta az ÉS november 16-ai számában: *Mi lesz a Holnap?* - címmel. /

További kormányzati hátterekhez: https://index.hu/belfold/2018/10/31/kiszivargott_a_ceu-szerzodes_amit_orban_nem_akar_alairni/

https://hvg.hu/itthon/20181029_Palkovics_Nem_koltozik_a_CEU

https://hvg.hu/itthon/20181031_Kulipintyoban_tanit_a_CEU_Valaszol_a_rektorhelyettes

<https://444.hu/2018/10/31/a-kormany-mar-azzal-tamadja-a-ceu-t-hogy-tul-sok-kutatasi-penzthoztak-magyarorszagra>

És eljött a december elseje, aláírás persze sehol. Rá két napra, a hétfői munkanapon M. Ignatieff, az intézmény rektora be is jelentette az amerikai diplomát adó képzések Bécsbe történő költöztetését. (Ez utóbbi megszorítás is a hazai közvélemény hülyítésének szerves részévé lépett elő, mert éppen erre hivatkozva állíthatták, hogy a 'magyar rész' itt marad. Elhallgatva azt, hogy ez a magyar rész a sokkal szélesebb körű nemzetközi tevékenységnek olyan mozzanata, amit ugyanaz a tanári kar végzett a fő tevékenysége mellett, akik ezek után szintén kénytelenek lesznek Bécsbe költözni.)

A sajtó minőségi része megpróbálta számba venni a költözés utáni lehetőségeket, valamint azt, hogy mit veszíthet Budapest, a hazai tudományos élet és a felsőoktatás mindazzal, ami ezek után történik. A költözés pozitív része nagyjából világossá vált, mert Bécs városa igen kedvező feltételekkel és örömmel várja a CEU-t. Hogy is ne várná... Évenként 1500 külföldi hallgató, 400 fős képzett, nemzetközileg is versenyképes és tekintélyes oktatói állomány, s hozzá még az a 600 kiegészítő/kiszolgáló személyzet, akit talán majd éppen Bécs városának kell kitermelnie, s nem kétséges, hogy ezt örömmel fogják tenni.

A novemberi/decemberi média igyekezett aprólékosan számba venni az előnyöket és a hátrányokat:

- Kilakoltatás. HVG. Nov.1.
- Mit veszít Magyarország? Klaniczay Gábor. ÉS. Nov. 30.
- Akkor most tényleg itt a világvége? MnCS. Dec. 6.
- Értelme kontra érzelm. HVG: dec. 6.
- Mert megteheti. Váncsa István. ÉS, dec. 7.
- A törvény sem számít. MnCS. Nov. 1.
- https://index.hu/video/2018/12/03/ceu_torveny_lex_ceu_becs_budapest/
- <https://merce.hu/2018/12/03/het-dolog-amit-erdemes-eszben-tartani-a-ceu-ugyrol/>

Nézzük akkor a veszteségeink felől. Hiányozni fog az említett 1500+400+600 ember az egész Belváros infrastruktúrájának. Ők nem alkalmi turisták voltak, hanem a belvárosi boltok, éttermek, szálláshelyek és még ezer egyéb feltétel nemzetközi színvonalú fogyasztói. Folyamatos fogyasztói, télen-nyáron, éjjel-nappal. Egyes becslések szerint évi 5-6 milliárdos adóbevétel stabil háttérét adták. (Ez azért nem kevés, ebből még akár egy újabb stadiont is fel lehetne építeni, szemközt - Alcsúton.) A CEU által negyedszázadnyi működés során kialakított nemzetközi kutatói, oktatói és kutatási hálózatból a főváros más, nagyobb egyetemei közvetett módon is sokat profitáltak. Nemzetközi kutatásokat, konferenciák tömegét hozták ide, amelyekkel rengeteg kollégánk is élhetett, nem beszélve arról az előnyről, hogy százas nagyságrendben tartott el a CEU olyan magyar tudósokat, kutatókat, akik képesek az angol nyelvű/idegennyelvű oktatásra, de éppen az itteni lehetőségek miatt itthon maradhattak.²

---

² Egy rövid lábjegyzet erejéig nem tudom megállni, a magam személyes élményeinek ideillesztését. 1. oktatói pályafutásom utolsó két évében olyan osztályokat tanítottam, akik hús, különböző országból jöttek ide tanulni. Félévi vizsgadolgozataik elkészítéséhez az egyetlen érdemi segítséget az jelentette, hogy egyetlen – a CEU rektorhelyetteséhez írott - levéllel el lehetett intézni, hogy e filmrendező osztály minden feltétel nélkül használhassa a CEU könyvtárát. Másutt aligha találhattak volna olyan mennyiségű és minőségű angol nyelvű szakirodalmat. 2. 2000 táján Varsóban, egy kelet-európai konferencia nyitó vacsoráján ismerkedhetek a résztvevők egymással. A mellettem ülő fiatalembertől megkérdeztem: honnét jött? Macedóniából - mondta. Mit csinál? -kérdeztem. Én vagyok az államfő, Boris Trajkovszki...mondta... Erre egy időre elhallgattam... Vigaszképpen azt mondta: De... Budapestet nagyon szeretem... ott tanultam politológiát, Bozóki Andrásnál, a CEU-n.-.../Később sajnos tragikus és igen gyanús légibaleset érte Trajkovszkit.

Az is lehet, hogy éppen ez az utóbbi fejlemény zavarhatott politikai szempontok miatt sok fontos embert. Végül is, Kis Jánostól Bokros Lajosig, Balázs Pétertől Bozóki Andrásig számos olyan személy oktathatott itt is, akik a jelen kurzus számára idegesítően nyugodt körülmények között működhetnek, ráadásul öt percnyi sétára a parlamenttől.

Ezen a ponton érdemes feltenni azt a kérdést újra, amire 2017 februárja óta már százával keresik a választ: mi értelme ennek az egész boszorkányüldözésnek? A válaszokat több, egymásba fonódó részletből kíséreljük megadni.

- Kézenfekvő elemként ígérkezett az ügy a Soros-ellenes kampányban, mivel ez az intézmény is az ő alapítása. (Ezt nem merném teljesen komolynak tartani, mert akkor akár a Fidesz is betiltható lenne...)
- A CEU mind oktatási tevékenységével, mind pedig egész szellemiségével azt a fajta civil mentalitást és ethoszt képviseli, amivel a Fidesz-kormányzatnak 2010 óta folyamatosan baja van. Az autonómia értékét az autoriter gyakorlattal szemben. (Ebben már sokkal több a reális elem, feltehetően itt kell keresgélni.)
- A CEU eleve amerikai/nemzetközi jelenség, ezért a vele szemben táplálható ellenszenvet természetesen kelthetők fel akkor, amikor a vélelmezett nemzeti kultúra tisztaságáé az elsőbbség. A globalizáció szellemi szimbólumával szállni szembe olyan időben, amikor a nemzeti bezárkózás éppenséggel a globalizációval szemben fogalmazódik meg. (Ez a magyarázat részben az okok, részben az alkalmazott technikák felől is megfontolást érdemel.)
- A CEU-ellenes roham kezdőpontján Schmidt Mária fogalmazta meg a legelső ideológiai álláspontot: *'a CEU nem más, mint a Soros-féle világ előretolt helyőrsége.'* (2017 február, Figyelő.) Ez az érv korántsem hazai eredetű. Több elemzés is kimutatta e vád orosz eredetét. Ezen a ponton érdemes számításba venni, hogy esetleg Putyin személyes kérése is állhatott a háttérben. Nem egészen alaptalanul, mivel az egykori szovjet utódállamok új, modernizálódó és nyugatosodó politikus-generációinak sorában valóban igen nagy számban találhatók olyanok, akiket a negyedszázados CEU-oktatás tényleg elláthatott a nem éppen Putyin-kompatibilis ismeretekkel. (Bár...ezt a „veszélyt” is érdemes módjával fogadni, hiszen elegendő csak két, jelenlegi államtitkárra tekintenünk: sem Kovács Zoltán, sem pedig Kumin Ferenc nem tűnik jóvátehetetlenül globalizmus-fertőzött vírushordozónak. Pedig a CEU-n akár el is kaphatták volna.)

Az okok felől tanulságos magyarázatokkal szolgáló írások:

- <https://24.hu/kozelet/2018/11/09/ezert-kell-valojaban-koltoznie-a-ceu-nak/>
- KI blöfföl? 168 óra. Okt. 31.-
- Nagy változások előtt állunk. 168 óra. Okt. 31.
- A törvény nem számít. MnCS. Nov. 1. Végjáték. MnCS. Nov. 1.
- Szabad gondolatok jegyzéke. MH. Dec. 7.
- Az utolsó tüntetés után. Szücs Zoltán Gábor. ÉS. Dec. 7.

Nem folytatnánk az okok sorát, ugyanis elképzelhető az is, hogy a fenti négy tényező 2017 év elején véletlenszerűen adott egymásnak alkalmi találkozási lehetőséget, és egymást felerősítve kellő alapot szolgáltatott még egy nemzetközileg meglehetősen kockázatosnak tetsző akció útnak indításához is. Beérjük pusztán annak jelzésével, hogy alig múlt el hazánk fölül a Sargentini-jelentés viharjainak nemzetközi visszhangja, nem kellett egy egész hónap ahhoz, hogy már megint a címlapokra kerülhessünk – nem éppen a legjobb fényben.

További néhány, általánosabb magyarázat a CEU-botrány háttéréről:

https://index.hu/video/2018/12/03/ceu_torveny_lex_ceu_becs_budapest/
https://index.hu/belfold/2018/12/03/a_kezdetektol_a_ceu_elzavarasa_volt_a_cel/
<https://merce.hu/2018/12/03/het-dolog-amit-erdemes-eszben-tartani-a-ceu-ugyrol/>
<https://444.hu/2018/12/03/igy-uldozte-el-a-fidesz-a-ceu-t-magyarorszagrol>

3. Újabb külügyi botrány: Gruevszki - írta Alexandre Dumas

Bohózat vagy krimi? Tette föl magának ezt a kérdést egy szakújságíró akkor, amikor ezt a cirkuszt elemezni és megérteni próbálta. Hát, jogos kérdés. Ne zárjuk ki annak sem az esélyét, hogy egyszerre és egyidejűleg eleget tehetett mind a két műfaj kritériumainak.

3.1. Prológ

November 13-án, kedden, M. Gruevszki, macedón állampolgár a saját fész-oldalán közli, hogy ő már Budapesten van, menedékjogot kapott, tovább harcol és „Soha nem adom fel.” Őszintén megvallva, meg sem tudjuk becsülni, hány ember lehetett szerte Hunniában, akinek ez az üzenet szemet szúrhatott. Tíz? Száz? Más volt a helyzet Macedóniában, ahol mindenki tisztában volt azzal a ténnyel, hogy az illető úrnak előző pénteken /november 9-én/ kellett volna bevonulnia a börtönbe és letöltenie kiszabott két éves szabadságvesztését. Merthogy az illető úr - MG – csaknem tíz éven át volt hazája kormányfője, de számos okból megbukott és a sok-sok ügy egyikeként már el is ítélték.

Az egész hét a lassacskán gyűrűző, halmozódó hírek jegyében telik, és egy hét múlva már az ellenzék is úgy érzi, hogy érdemes lenne megkérdezni: hogyan került ide MG a megérdemelt macedón börtöne helyett??? November 20-án /egy hét múlva!!!/ a parlament nemzetbiztonsági bizottsága is szeretne volna megtudni a BM-től, meg a leginkább érintett idegenrendészeti szervektől, hogy voltaképpen mi is történt? A kormányzati szervek szemrebbenés nélkül tagadtak le mindent, ami azért is kínos hazugság lett, mert még ugyanezen a napon a kormány – hivatalosnak tekinthető – sajtóorgánuma megadta a megfelelő kormányzati választ. Ők már tudták, hogy

- mi hoztuk el Gruevszkit,
- tranzitóna nélkül, vagyis nem a szabályos menekült eljárásban,
- minden vonatkozó szabályt áthágva,
- feltehetően Orbán Viktor személyes kívánságára, lévén az illető az ő közeli barátja...

Szép és fölöttébb lovagias gesztusok tömkelegének látszó ügynek is tűnhetne ez, ha a héten megjelenő - és még érdemi munkát végző – sajtóorgánumok ekkorra már nem derítették volna ki sokoldalúan igazolható, egyéb és súlyos tényeket is:

- Hogy a macedón sajtóban már augusztusban megjelent az a hír, miszerint a bukott kormányfő Magyarországra készül eltávozni bírósági ítélete végrehajtása előtt.
- Hogy ezt a „távozást” gondos kezek aprólékosan és régóta készítgették elő.
- Hogy Gruevszki olyan látványosan készült az elmenetelére, hogy a bankszámláiról már több héttel korábban eltüntetett minden összeget.
- Hogy a börtönbe menetel napján meg sem próbálták előállítani.
- Hogy csak hétfőn kezdték keresni, és elfogatóparancsot is csak kedden hoztak, amikor ő már Budapesten volt.
- Hogy a magyar diplomáciai segítséggel elkövetett embercsempészség valamennyi állomása közismert - feltehetően a NATO-szervek révén szándékosan kiszivárogtatott információknak köszönhetően.
- Hogy még a szerb elnök, Vucsics - magát mentetgetően - pontosan percre nyilvánosan elmondta a médiumoknak: hány óra hány perckor lépett be Gruevszki Magyarország területére...
- S hogy az orosz titkosszolgálatok hasonló ügyekben tanúsított gyakorlatának nagy valószínűséggel komoly szerepe lehetett a lebonyolításban.

Több részlettel elő sem hozakodnánk, így is túl sok ez az információtömeg. November 22-én hirtelen átszakadt az információs gát. Előtte néhány nappal még senki sem tud semmit. Főleg a

kormányzati szervek nem, ők aztán végképp tájékozatlanok. A hét második felében meg már ömlik a válogatott információ.

- A szökevény. MnCs. nov. 22.
- Őfelsége menekültje. HVG. nov. 22.
- <https://24.hu/belfold/2018/11/15/nikola-gruevszki-orban-viktor-menedekjog/>
- <https://444.hu/2018/11/16/gruevszki-budapestre-menekitese-minden-volt-csak-jogszeru-nem>
- <https://24.hu/kulfold/2018/11/19/nikola-gruevszki-magyarorszag-titkosszolgalat-lehallgas/>
- https://index.hu/aktak/nikola_gruevszki_macedon_exkormanyfo_politikai_menedekjogot_kert_magyarorszagon_orban/
- <https://adatujsgiras.atlatszo.hu/2018/11/21/terkepre-tettuk-hogyan-szokott-nikola-gruevszki-macedoniabol-magyarorszagra/>
- <https://444.hu/2018/11/21/hat-dolog-amit-a-magyarorszagra-menekulo-volt-macedon-miniszterelnokrol-tudnod-kell>
- https://hvg.hu/vilag/20181121_Nikola_Gruevszki_politikai_menekult_17_millios_nap_szemuvegben
- https://hvg.hu/vilag/20181121_Rossz_hir_ez_Macedonianak
- https://hvg.hu/itthon/20181119_Bekerettek_a_szkopjei_magyar_nagykovetet_a_Gruevszkiugy_miatt

Talán nem véletlen, hogy számos, jó emlékezetű elemzőnek azonnal eszébe jutottak a néhány évvel korábbi azeri baltás esetének nemzetközi szégei. A régebbi történelemben járatos egyedek pedig elmerenghettek ama szép, valaha volt bizánci szokáson, hogy ez a birodalom mindig is nagy-nagy előszeretettel fogadta be a magyar trónutódlási bonyodalmakban éppen vesztes menekülőket. Hátha később, valamire még ők is használhatók lesznek...

3.2. Kicsoda ő?

A november 22. és 23-ai hetilapokból a következőkről értesülhettünk:

Gruevszki 2006 után tíz éven át hazája meghatározó politikusa, kormányfője volt. E hosszú idő során a következő lépések fűződtek a nevéhez:

- elcsalt egy választást,

- megfigyeltetett 20 ezer embert, titkosszolgálati eszközökkel, és ebbe bukott bele,
- kiderült róla egy bizonyítható korrupciós ügy, ezért kapta mostani börtönbüntetését is,
- rokonai nyerték az összes közbeszerzést és fontosabb állami megrendeléseket,
- a bíróságokat közvetlen kormányzati ellenőrzés alá vonta,
- rendőrökkel foglaltatta el az egyetlen megmaradt ellenzéki tévét /A1Tv - így hívták...micsoda véletlen ez.../,
- kisajátította a közszolgálati médiát és személyesen irányította,
- az utóbbi években a régióban felbukkanó orosz érdekek elsősorú képviselőjeként működött,
- néhány éve kivívta a Haza Védelmezőjének elsősorú szerepkörét,
- és ...majd el ne feledjük: ő találta ki a 'Stop Soros'-jelszót...

És most következne egy találós kérdés: ki lehet a legjobb barátja Magyarországon? A megfejtéseket kérjük e-mailben elküldeni...

Források Gruevszki portréjához a november végi hazai médiából:

- <https://444.hu/2018/11/21/hat-dolog-amit-a-magyarorszagra-menekulo-volt-macedon-miniszterelnokrol-tudnod-kell>
- Fejlesztve. M NCS. nov 22. /Ljupcsa Popovszki
- A VIP-migráns. 168 óra. nov. 22. Miklós Gábor.
- Ki az a Gruevszki? ÉS. nov. 23. Sz. Bíró Zoltán.
- Illiberális testvériség. MH. nov. 23.
- Go east. HVG. nov. 29. Seres László

A hosszabb terjedelmű elemzésekben afelett is eltöprengtek néhányan, hogy mi lehet az oka a jelenlegi macedón vezetés feltűnő lassúságának? Néhányan még azt is meg merték kockáztatni, hogy úgy tűnik, mintha a két kormány netán összejátszott volna. A jelenlegi vezetők egyáltalán nem sajnálják a történeteket, hiszen az esetleges bebörtönzött Gruevszkit a hívei rendszeresen és nyilvánosan ünnepelethették volna, mint a nemzet mártírját.

Talán nem okozunk jóvátehetetlen csalódást, ha azt is eláruljuk, hogy a kormányzati médiumokban minderről egészen másképpen esik szó. Az ottani képlet szerint Gruevszkit a saját hazájában üldözik a Soros-bérencek által felbízott, migránspárti csoportok. Hogy nincsen biztonságban a hazájában, mert minden eszközt felhasználnak ellene. Hogy az ilyen baráttól nem lehet megtagadni a segítséget. S hogy Orbán Viktor régóta meghitt harcostársának

tekinti MG-t. S hogy az ellenzéknek ez az egész menekülés csak ürügy arra, hogy kimutassák a migránspártiságukat.

Amiről nem szokott szó esni: hány szabályt kellett megszegnünk? Hányféle hazai és nemzetközi normát? Mit szólt mindehhez az egész nemzetközi közvélemény? Mit szóltak otthon, Macedóniában? Érdekes néhány kormányzati magyarázatot szöveg szerint is megidézni:

<https://civishir.hu/helyben-jaro/2018/11/gruevszki-ugy-a-fidesz-debreceni-embere-elmagyarazza>

<https://magyaridok.hu/belfold/gruevszki-ugy-exkluziv-ime-a-reszletek-3689318/>

<https://444.hu/2018/11/19/orban-balazs-gruevszki-kulonleges-banasmodot-igenyel-mert-10-evig-miniszterelnok-volt-es-politikai-okokbol-uldozik>

3.3.Későbbi fejlemények

Gyanítható volt, hogy mindennek lesznek nemzetközi visszhangjai is. Már csak azért is, mert Macedónia éppen az elmúlt években került mindenestől a Kelet-Nyugat közötti konfliktuszóna törésvonalára. Nem éppen előzmények nélkül. Jeszenszky Géza szépen végigvezetett esszéiben megírja, hogy ez a terület legalább százötven éve kénytelen a sokoldalú ütközőállam szerepét betölteni, s az utóbbi években főhősünk, M. Gruevszki tevékenyen segítette elő az orosz nagyhatalmi érdekek fölénybe kerülését. Tom Melia - volt amerikai helyettes külügyi államtitkár, aki éppen az európai kapcsolatokért volt egykoron felelős – szintén erre a következtetésre jutott, s valamivel még tovább is. Összeszámolta, hogy Orbán Viktor az elmúlt négy év során hány olyan lépést tett, amely egyértelműen szolgálja az orosz nagyhatalmi érdekeket; öt ilyen jellegű döntést tudott felsorolni. Ezt a mostani szöketetést is e sorozat legújabb darabjának, kétséget kizáróan orosz szempontokat érvényesítő gesztusnak gondolja.

- A menedék ára. MNCS. nov. 29. Jeszenszky Géza
- Orbán nem fog megszökni. Thomas O. Melia-int. 168 óra nov. 29.

S még valami. Éppen azon a napon, amikor e két fönti írás megjelent, az Európai Parlament tárgyalt Macedónia helyzetéről és uniós csatlakozásra való érettségéről. E procedúrában azt is megszavazták, Magyarország köteles Gruevszkit kiadni a macedón hatóságoknak, hogy letölthesse a bírósági ítéletben kiszabott büntetését. Érdekes, ez a hír alig keltett bármiféle érdeklődést a hazai médiában. Igaz, ekkor már mindenkit a rabszolgotörvény elfogadása során kialakult botrány és megmozdulás foglalkoztatott. Mit szólt mindehhez a magyar kormány? Összegzőnk megírásának a napjáig ennek nem találtuk a nyomát.

https://hvg.hu/vilag/20181121_Rossz_hir_ez_Macedonianak

https://hvg.hu/itthon/20181119_Bekerettek_a_szkopjei_magyar_nagykovetet_a_Gruevszkiugy_miatt

https://hvg.hu/itthon/20181229_New_York_Times_magyarok_szoktettek_Gruevszkit_Macedoniabol

https://444.hu/2018/11/29/az-ep-megszavazta-hogy-magyarország-adja-ki-gruevszkit-macedonianak?utm_source=projectagora&utm_medium=contentdiscovery

https://hvg.hu/itthon/20181129_Az_Europai_Parlament_felszolitotta_Magyarorszagot_adja_ki_Gruevszkit

Már utaltunk arra, hogy ez a különös történet feltehetően nem fog nyom nélkül elmúlni, azt azonban meglehetősen nehéz január elején megállapítani, hogy ez a nyom milyen mélységű és terjedelmű lesz. Bele fog illeszkedni mindama vitatható lépések, döntések sorozatába, amelyekkel Orbán Viktor szeretné kivívni, hogy 2019-ben a kontinens egyik meghatározó politikusává nőhesse ki magát. Elemzésünk írása közben jelent meg Krekó Péter interjúja a HVG. hu oldalain, amelynek soraiban találtunk egy olyan meglátást, amely megpróbálta ezt az egész furcsa kalandjátékot szélesebb, nemzetközi keretek közé elhelyezni, s amivel maradéktalanul egyet is érthetünk:

„Nikola Gruevszki [befogadása](#) nemcsak a kelet és nyugat közti választásként, hanem [üzenetként is értelmezhető](#): Orbán meg akarta mutatni, hogy szuverén tényező. Ugyanebbe a körbe tartozik az is, hogy Ukrajna ügyében szembement a NATO-val és az EU-val is, nem mellesleg viszont a kárpátaljai magyarokon csattant Orbán különutassága miatt az ostor.....

Bár Orbán bizonyos kérdésekben lojális az EU-hoz és a NATO-hoz, egyre több kérdésben megy szembe a döntésekkel, vagy hoz az oroszok számára kedvező döntést, így nem csak közvetítő, hanem érdekérvényesítő szerepet is betölt Oroszország és az EU között. Most jutottunk el arra a pontra, hogy a NATO-tagországokban fel kell tenni a kérdést, kinek az érdekét szolgálja ez a politika. A Gruevszki-ügyben Orbánnak volt egy [úralkodó mondata](#) is, mikor azt mondta, az ember tisztességesen bánik a szövetségeseivel. „De itt természetesen nem az EU-ról vagy a NATO-ról beszélt, hanem Gruevszkiről, aki Oroszország szövetségese is!” //Krekó Péter: Orbán európai szimbólummá vált, és ezt fenyegetésre használja. hvg.hu. 2019. jan. 2.//

4. További külpolitikai jelenségek - tágabb keretek között

Az eddig bemutatott ügyek /Sargentini-jelentés; CEU; Gruevszki megszöktetése/ mindegyike elsődleges és közvetlenül magyar kapcsolódású/eredetű jelenségekként voltak elmesélhetőek. Történt azonban számos olyan esemény is, amelynek a magyar fontosságát legfeljebb

áttételekkel lehetséges megrajzolni. Eme legutolsó alpontban megpróbáljuk kellő tömörséggel összefoglalni az ilyen jellegű események számunkra megmutató jelentőségét. Kiindulva a legáltalánosabb folyamatokból, lépésenként haladunk a jelenlegi kormányzat külpolitikai mozgásterének bemutatása felé.

A világ általános helyzetéről szóló év végi beszámolók közül talán Stier Gábor átfogó írása nyújtotta a leghasználhatóbb értelmezési keretet. /”Gyengülőben a világ stabilitása.”³ A szerző a 2018-as világpolitikában tizenkét olyan feszültségócot azonosít, amelynek mindegyike révén az instabilitás és a kiszámíthatatlanság válik mindinkább jellemzővé. E hosszú listából négy olyan tényező is akad, ami a jelenlegi magyar politikai mozgásteret közvetlenül is erőteljesen befolyásolja (euroatlanti ellentétek, felgyorsuló erőátrendeződés, erőltetett fegyverkezési verseny, információs hidegháború). A többi – közismertnek tekinthető - tényező pedig többszörös közvetítéssel, de úgyszintén korlátok közé szorítja még az egekbe szárnyaló ambíciókat is. Magyarország e nézőpontból legfeljebb a minél sikeresebb alkalmazkodást célozhatja meg, mert abban aligha ringathatjuk magunkat, hogy e főnti tényezők bármelyikét képesek lennénk érdemben alakítani.

Más a helyzet regionális szinten, s különösen a V4-ekként emlegetett zónában. Itt már méreteinkhez képest is jelentékeny hatásokkal lehetünk, akár mintaadóként, akár pedig érdemi partnerként. Másfelől viszont éppen az említett régió jövőképét árnyékolják be olyan összeurópai fejlemények, amelyek következtében úgy látszik, az 1990 után két évtizeden át uralkodó pozitív felzárkózási képletet egy jóval szkeptikusabb vízió váltja fel. A German Marshall Fund által kiadott, nemzetközi szerzőgárda által írott összeállítás megkísérelte a V4-ek térségének 2025-ig tartó jövőképét öt lehetséges modell keretei közé elhelyezni.⁴ Az öt lehetséges forgatókönyvet ezúttal egy-egy mondatos összefoglalásban ismertetjük:

- az illiberális megoldás diadala>az integrációs folyamatok elakadása,
- Közép-Európa darabokra való szétesése, egyenkénti nemzeti megoldásokkal fűszerezve, de eltérő utakat választva,

---

³ Magyar Hang, 2018. dec. 21. ünnepi duplaszám

⁴ A kiadványt ismereti a 168 óra okt. 31-ei számában, „Jövőforgatókönyvek Közép-Európa számára” c. írásában Barát József. Az eredeti jelentés innét tölthető le: <https://visegradinsight.eu/central-european-futures/>

- „Shotgun wedding”, azaz a kikényszerített csatlakozás az euró-övezetbe, mint válságelhárító kényszereszköz,
- Közép-Európa tavasza, azaz a Nyugatra távozott fiatalok hazatérnek és generációs váltást csikarnak ki,
- 'Biztonsági vákuum', amikor mind a négy ország a maga külön alkuját köti meg, ki ezzel, ki azzal - úgy, mint amilyen a két háború közötti autoriter rendszerek világa volt.

Ha komolyan vesszük az ötféle kiút lehetőségeit, meg kell elégednünk egyelőre két megjegyzés megtételével. Egyfelől azzal, hogy a 2018-as tapasztalatok nyomán mintha mind az ötféle megoldásnak máris meglennének az előképei, s nemcsak a csirái. Másfelől pedig: Orbán Viktor elmúlt félévi mozgásait elemezve úgy tűnik, mintha egyelőre ő is többféle lehetőséggel számolna. Az első és az ötödik vízióra kifejezetten rá is játszik, a harmadikat és a másodikat lebegtetve, de nem elvetve tartja számon, és készül is rájuk. Míg a negyedik modell reálissá válása ellen pedig mintha minden eszközt bevetne, amire csak képes.

2018 végén a magyar miniszterelnökkel foglalkozó - meglehetősen bőséges - nemzetközi média a kormányfő szerepét leginkább abban látja, mint aki minden erőfeszítést megtett annak érdekében, hogy a májusi uniós választások révén megteremthesse a **„nacionalista internacionálét”**, azaz az Unión belül a nemzeti szuverenitás védelmét elsődleges szempontnak gondolók politikai blokkját.⁵ Elemzői vélekedések szerint erre legalább 20%-nyi esélye van, ám ha ez az eredmény nagyobb lenne, netán 30%, vagy még több, akkor megkerülhetetlen blokkoló tényezővé is kinőhetné magát. Viszont, ha az integrációt szorgalmazó erők netán nagymértékű győzelmet aratnának, akkor hamar eltűnhetne a süllyesztőben. Kétségtelen, lépéseinek többsége nagyon is értelmezhető a blokkolási szándékok tartós rögzítésének igényével. Elegendő mindehhez egy bekezdésnyi kitérőt tennünk az ukrán-magyar - viszony összefoglalásával.

A magyar külpolitika száz százalékosan használja fel annak az ukrán korlátoltságnak és főlöleges keménykedésnek a melléktermékét, ami az ottani oktatási törvénynek a kisebbségek jogait csorbító rendelkezéseiből jogosan levezethető kritika. Ezt az álláspontot azonban túlfeszítve, olyan kérdések kapcsán is önérzetesen gyakoroljuk, amikor ennek nem sok

---

⁵ Ezt a kifejezést Wojciech Przybylski használta Orbán Viktor törekvéseit jellemezve. 168 óra, szept. 20. A pávatánc vége, interjú W P-vel. Mellesleg a már korábban hivatkozott Tom Melia-interjú is ugyanezt írja körbe.

hozadéka lenne, így viszont folyamatosan keresztezzük az uniós és az amerikai szándékokat Ukrajna nyugatosításában. Más szemszögből nézve, folyamatosan képviseljük az orosz érdekeket egy nyilvánvalóan háborús konfliktusban. Természetesen másról beszélünk és mást állítunk, mint amivel minket vádolnak, de úgy teszünk, mintha nem látnának rajtunk át.⁶ S az összefoglalónk elején megírottakra visszautalva: ugyanezt az álnaiv/mellébeszélő szerepet alakítottuk a Sargentini-jelentés, a CEU, avagy a Gruevszki-szöktetés alkalmával is. A magyar miniszterelnök mindezt eddig megúsza, mert a sorsdöntő pillanatokban a német politikai háttér rendre megmentett bennünket a teljeskörű nemzetközi kirekesztés következményeitől. Más nézőpontból amúgy ez a támogatás hosszú távon is eléggé sokba került az országnak, és most még nem tudhatjuk, hogy a Merkel utáni korszakban majd hogyan alakulhat ez a játéktér.

Szó, mint szó, 2018-ban is folytatódott az a vitatható, első ránézésre ugyancsak fölös kockázatok elvállalásával és számtalan nemzetközi rosszallással kísért magyar pávatánc, amelynek közönsége ugyan egyre kínosabban érzi magát, de még nem állt fel látványosan és nem hagyta ott a nézőteret. Az őszi szezon egyik legnagyobb jelentőségű - főként külpolitikai tárgyú - elemzésében a volt kormányfő, Bajnai Gordon hét tételben mutatta ki, hogy a közeljövő felől nézve, a közelgő dekonjunktúra és a nemzetközi válság idejére tekintve az elmúlt években követett együttműködés-ellenes magyar gyakorlat milyen mértékben járhat kontraproduktív és tartósan károkat okozó következményekkel (Bajnai Gordon: Önsorsrontó keretek. HVG. okt. 18.)

X X X X X X X X X X

Ezt az optimista felhangokkal megtűzdelt záróképet kénytelenek leszünk egy kesernyés körülmény fölelegetésével megzavarni. 2018-ban állandóan éleződtek a feszültségek, olykor éppenséggel a legnagyobb súllyal rendelkező országok között. De mindebből nem lett nagyobb és visszafordíthatatlanul súlyos következményekkel megterhelt esemény. Ezért a pávatáncnak

---

⁶ Az ukrán konfliktusban játszott szerepeinket több írás is kitűnően elemzi:

- Örvényben. Ukrán-magyar kapcsolatok. HVG. okt. 11.
- Izompóló. Radnóti András írása. MnCS. okt. 11.
- Kelet a helyzet változatlan. Rácz András -int. 168 óra, nov. 26.
- https://hvg.hu/itthon/20181030_A_magyar_kulpolitika_allatorvosi_lova
-

sem lettek kijavíthatatlan következményei. S bízunk abban is, hogy ez 2019-ben is így lesz. Volt azonban itt még valami, amiről a hazai média meglehetősen szűkszavú módon számolt be.

Két hadgyakorlat. Két, igen nagy hadgyakorlat. Két, igen nagy és nemzetközi erőket megmozgató hadgyakorlat. Két, igen nagy, nemzetközi erőket is megmozgató hadgyakorlat, olyan méretűek, amelyekre sok-sok évtizede nem volt példa.

A 'Vosztok 2018'-becenévű gyakorlatot szeptember 11.-17. között tartották, mintegy 300 ezer katona, 38 ezer páncélos jármű, valamint kínai és mongol csapatok részvételével. A Szovjetunió szétesése óta ilyen méretű gyakorlatra nem volt példa. Megálmodóik igen sikeresnek tartották a műveleteket. (Nem volt könnyű megfelelő forrásokat találni minderről, s még leginkább az angol nyelvű Wikipedia árulja el a legtöbb részletet:

https://en.wikipedia.org/wiki/Vostok_2018

<https://hu.euronews.com/2018/09/15/tovabb-folytatodik-az-orosz-hadgyakorlat>

<http://www.korkep.sk/cikkek/friss-hirek/2018/09/15/oroszorszag-folytatja-nagyszabasu-hadgyakorlatot-az-usa-szerint-kiterjedt-haboru-probajarol-van-szo>

https://index.hu/kulfold/2018/09/11/vosztok-2018_orosz_hadgyakorlat/

<http://www.korkep.sk/cikkek/kulugyek/2018/09/02/kinek-es-mit-uzen-az-elmult-negyven-ev-legnagyobb-orosz-hadgyakorlata>

<https://444.hu/2018/08/28/300-ezer-katona-reszvetelvel-jon-a-legnagyobb-orosz-hadgyakorlat-1981-ota>

A 'Trident Juncture'- becenevű hadgyakorlat szintén olyan méretű NATO-megmozdulás volt, amire 1980 óta nem volt példa. Október 28. és november 7. között mintegy 50 000 jól kiképzett katona professzionális felszereléssel, s a legmodernebb technika felvonultatásával mutatta be, hogy mire képes 31 /!/ ország együttműködő hadseregeinek krémje, ha esetleg ellenséges támadástól kellene megvédeni a skandináv térséget...(Nem volt könnyű megfelelő forrásokat találni minderről, s még leginkább az angol nyelvű Wikipedia árulja el legtöbb részletet:

https://en.wikipedia.org/wiki/Exercise_Trident_Juncture_2018

<http://www.origo.hu/nagyvilag/20181025-a-hideghaboru-ota-legnagyobb-hadgyakorlatat-tartja-a-nato-norvegiaban.html>

<https://magyaridok.hu/kulfold/monstre-hadgyakorlattel-valaszol-a-nato-3608948/>

<http://www.korkep.sk/cikkek/friss-hirek/2018/10/28/igy-fest-nato-oriasi-hadgyakorlata-video>

II. Gazdasági kérdések, kormányzati döntések

1. Aranyügyletek

1.1. Történet

Az aranynak, mint monetáris eszköznek a története valamilyen módon legújabb kori történelmünkben is összefonódott a politikával. 1945-ben a magyar aranytartalékot, amely akkor 30 tonna lehetett (tömbökben és érmékben) az „aranyvonat” Ausztriába szállította, az USA felügyelete alatt. A világtörténelem máig legnagyobb inflációját megfékező forintstabilizációhoz azonban szükség volt erre a tartalékra is, hiszen akkor a fejlett világ még az aranydevizarendszer keretei között működött.

A stabilizációt és a forint bevezetését a Kommunista párt vállalta magára (Vas Zoltán vezetésével), amit az akkori jobboldali pártok azért hagytak rá a baloldalra, mert csak tőlük volt remélhető, hogy a stabilizáció érdekében tárgyalni tudnak a győztes hatalmakkal. Így történt, hogy orosz kérésre az amerikaiak maradéktalanul visszaszállították az aranykészletet, amely az új pénz, a forint fedezetéül szolgált. (A forintnak volt is „aranylába”, mint minden rendes valutának akkoriban, de a forint nem volt aranyra váltható. Aranyért viszont lehetett forintot kapni, és valamennyi forint így is forgalomba került.)

Az aranytartalékot a hetvenes évek elejére 65-70 tonnára tornázták fel. Ám a Bretton Woods-i rendszer összeomlásakor megszűnt az aranydevizarendszer, az arany elvesztette pénz jellegét, és valószínű emiatt (meg likvid forrásszerzés céljából) az MNB aranytartalékát is el kezdték eladogatni.

1989-re, a rendszerváltásra érkezve, már csak kb. 50 tonnával rendelkezünk. Ekkor a kialakult államcsőd előtti helyzetben az MNB (Barta Ferenc elnök vezetésével) úgy döntött, hogy az aranytartalékot devizatartaléokra cseréli, vagyis eladásokba kezdett. Az értékesítést Surányi György is folytatta elmondása szerint azért, mert alacsony volt a devizatartalék, viszont nagy volt a bizonytalanság. Az aranytartalék 1992-re 3 tonnára apadt, és Londonban kezelték, őrizték.⁷

---

⁷ 2013-ban egy parlamentben feltett kérdésre válaszolva Matolcsy György a következőt közölte: 1989 májusa és 1992 októbere között a magyar aranytartalék 67-ről 3,1 tonnára apadt.

2017 januárjában az egyik gazdasági portál érzékelte, hogy az arany az MNB mérlegéből teljesen eltűnt, lenullázódott 2016 végére, amiből arra következtettek, hogy a jegybank eladta a maradék 3 tonnát is. Lett belőle ribillió. A jobboldali sajtó azonnal előkapta - ezzel enyhítendő a bűnt -, hogy tkp. a fő bűnös Surányi György volt, mert ő többször tíztonnát adott el. Ám hamarosan kiderült, hogy most semmi „bűn” nem történt, csak swapügylet keretében a jegybank aranyra szóló értékpapírokra cserélte a valóságos aranyat, és ezért másutt került kimutatásra a bankmérlegben. Tehát a készlet megvan – volt olvasható az MNB magyarázata -, csak nem tömb és érme formában, hanem tömbre és érmére szóló papírokban. Megjegyezzük, hogy ilyen ügyletet akkor szoktak kötni, amikor árcsökkenésre számítanak, és a haszon abból adódik, hogy eladáskor magasabb áron adnak el, mint amelyen majd visszavesznek, mert idővel az ár visszaesik. Ennek az ügyletnek a részleteiről nem tudunk semmit, egyetlen forrás számolta ki, hogy 2016 végén kb. 1150 dolláros árfolyamon adhattunk el, ami a globális válság utáni években szinte (ha nem) a legalacsonyabb volt, és inkább aranyár-emelkedésre, mintsem csökkenésre lehetett számítani. Vagyis valószínűsíthetően ez egy rossz ügylete volt a jegybanknak.

Nagy Márton, az MNB egyik alelnöke annyira felháborodott az „aranyeladás” miatti közfelháborodáson, hogy megszólalt az Indexen, hűtve a kedélyeket. Elmagyarázta, hogy nem történt tényleges eladás, felvilágosította a nemzetet – egyébként helyesen -, hogy a gazdaság sérülékenysége szempontjából nem az aranyak, hanem a devizatartalék egészének van szerepe, amiben persze lehet arany is, meg aranyra szóló követelés is. Kifejtette, hogy – és ezt szó szerint kell idéznünk: „Az MNB tartaléktartási fő motivációival összhangban áll az aranytartalék alacsony, illetve a devizaértékpapírok magas aránya a nemzetközi tartalékokon belül”. Az aranyról egyébként rossz véleménye volt, mert „kiszámíthatatlan az ára”, a tartása nem hoz hasznot. A szakma egyetértett ezzel a megközelítéssel, amiből valószínű, a köznapis emberek semmit nem értettek. Így Orbán Viktor sem (vagy csak mélyen azonosult a köznapis emberek gondolkodásmódjával).

Erre abból következtethetünk, amit Matolcsy György 2018. októberi sajtótájékoztatóján megtudtunk, hogy tíz évvel korábban a kormányfő megkérte: az MNB gondolja át az aranystratégiáját. Vagyis Orbán elégedetlen volt az aranytartalék lenullázásával, hiszen az azt üzeni, hogy valami baj van, mert az emberek ekkor szokták eladni/zálogba adni aranyaikat. Attól tarthatott, hogy a jegybank keltette hírek alapján közönsége kétségbe vonja a sikereket – és hát 2017 végén választásokra készültünk ....

Feltételezhetően ezen „újragondolásnak” lehetett az első terméke az aranykészlet 2018 márciusi hazahozatala Londonból. Nagy csinnadrattával, győzelmi jelentésként harangozták be

– a választások előtt voltunk -, hogy most már itthon van a 3 tonna aranytartalékunk tömbökben és érmékben. Megjegyezzük, hogy ehhez előbb be kellett váltani az aranyra szóló papírokat, ami akkortájt 1300 dolláros ár körül történhetett, vagyis a befektetési ügylet nagy fiaskó volt (de a leértékelődő forinton az MNB bőven nyert annyit, hogy továbbra is nyereséges maradjon). Ekkor tudtuk meg, hogy a tartalék befektetési célból volt Londonban, meg azért, mert az MNB-ben nem állnak fenn maradéktalanul a biztonságos őrzés feltételei (ezt az illetékes jegybanki vezető kotyogta ki). Szakmailag ugyan semmi jelentősége nincs annak, hogy hol van az aranytartalék, de politikailag – a köznapis választó számára – sikerként, diadalmas győzelmi jelentésként lehetett eladni Magyarországra hozatalát. (És választások előtt – mint tudjuk: „a legapróbb is számít”.)

Am feltételezhetően Orbán Viktor és az általa képviselt közvélemény megnyugtatására még ez sem volt elég, ezért október közepén a jegybank Monetáris Tanácsa döntést hozott az aranytartalék megtízszerezéséről. És a döntést végre is hajtották. Nem tudni hol (tőzsdén vagy közvetlenül a termelőtől, pl. az oroszoktól vásárolva) és azt sem tudni milyen áron sikerült 31,5 tonnára feltornászni a magyar készletet, amelyet remélhetően nem az erre nem teljesen alkalmas MNB széfekben őriznek. Ezzel az arany hányada az összes nemzetközi tartalékon belül 4,4 százalékra emelkedett (a 0,5 százalékról). Az MNB az ország hosszú távú stabilitásának biztosítását említette az ügylet indokaként, mert az arany továbbra is pénznek számít és végső menedékkül szolgál. Ez teljesen szemben állt azzal, amit Nagy Márton alelnök másfél évvel korábban fejtegetett.

Csillag István Aranyláz c. És-beli cikkében még két opciót vetett fel arra nézve, mi motiválhatta az aranyvásárlást. Véleménye szerint lehet, hogy Putyin beszélte rá Orbánt, de lehet, hogy a kínaiak, akik a közelmúltban Afrikában megtízszerezték aranybányáik számát. Mindkét nagyhatalom az USA-val szemben lépne fel az USA állampapírjainak aranyra váltásával.

1.2.Értékelés

Tény, hogy megtízszereződött az aranytartalékunk és ez nagyon jól hangzik, eladható, mint a sikeres gazdaságvezetés egyik fontos eredménye. Ugyanakkor nem nőtt az összes nemzetközi tartalékunk (valószínű átváltás történt, a devizatartalékból vásároltak), pedig erre lett volna szükségünk – ha már válságra készülve tartalékolni akarunk. Csak az összetétele változott meg, romlott. Hiszen az aranytartalék csak viszi a pénzt és nem hoz semmit, és sokkal kevésbé likvid, mint a devizatartalék.

Ha a kormány rosszabb időkre készül – van egyébként ennek elég oka – az aranytartalék emelése helyett könnyen likviddé tehető papírokkal kellene hogy feltöltse a nemzetközi tartalékokat. De az is sokkal olcsóbb lenne, ha normális kapcsolatot alakítana ki a végső hitelezőkkel, így pl. az IMF-fel. Vagy/és ha a jegybank nem folytatna felelőtlen, személyes presztízsszempontra követő monetáris politikát, amely deviza-kimenekítést (forintárfolyamromást) válthat ki.

A hosszú távú stabilitást hosszú távban gondolkodó gazdaságpolitikával lehet megalapozni – ennek azonban nyomát nem látni a magyar gazdaságban.

Az aranytartalék növelése kifejezetten kedvezőtlen, hiszen az arany semmilyen jövedelmet nem hoz (még kamatot sem), viszont szállítása, őrzése, biztosítása sokba kerül. Ára – mint ahogy azt Nagy Márton helyesen állapította meg – kiszámíthatatlan, függ a termelés mennyiségétől, az ékszerkészítők és ipari felhasználók keresletétől és a nemzetközi hisztériáktól is. Esetünkben további kockázatot jelent a vásárlásra felhasznált valuta árfolyamalakulása, a dollár-euró és az euró forint árfolyamának változása. Az aranytartalék semmiképpen sem helyettesíti a devizatartalékokat, amely könnyen likviddé tehető és/vagy likvid papírokból, követelésekből áll. Az arany olyan holt tőke, amelynek vásárlása levonást jelent a jólét termeléséből.

Fizetőeszközként csak végső esetben szokták bedobni, ha nincs más eszköz a hitelek törlesztésére, az adósságállomány refinanszírozására. Csak remélni merjük, hogy nem erre készül az Orbán-kabinet....

2. A versenyképesség kérdése

A Világgazdasági Fórum (WEF) listáján 2018-ban a 48. helyezést kaptuk meg, ami fölött a magyar kormány rendesen örömködött, mert 2017-ben a 60. helyen álltunk. Csakhogy a svájci kutatóintézet ebben az évben új módszert vezetett be, nagyobb mértékben vette figyelembe az embertőkét, annak rugalmasságát, innovációképességét, gyorsaságát, ezért a 2018. évi adat nem hasonlítható össze a korábbiakkal. A kormány alternatív valóság képző igyekezete éppen akkor terjedt ki a versenyképesség kérdésére, amikor kormányülésre került a Nemzeti Versenyképességi Tanács előterjesztése (nov. 28.), aminek témája, hogyan javítható 2021-ig a magyar gazdaság versenyképessége. Az ellentmondást, hogy ti. ha magától is ilyen nagy mértékben javul a versenyképességünk, akkor miért kell erőfeszítéseket tenni, senki nem vetette fel, és azt sem, hogy a volt szocialista országok többsége rendre megelőzött bennünket ezen a listán. Így: Csehország, Szlovénia, Észtország, Lengyelország, Szlovákia, Litvánia, Lettország.

Csak Romániát és Horvátországot léptük le az unión belül (de Románia nagyon szorosan állt mögöttünk).

2018-ban is igen rossz teljesítményt mutattunk fel a versenyképesség puha elemeinél, úgy mint

- gyenge az innovációs képességünk,
- rossz a termékkínálatunk összetétele és kedvezőtlen a munkaerőpiac,
- a cégek nagyon kiszolgáltatottak a kormánynak,
- erősen korlátozott az igazságszolgáltatás függetlensége,
- nálunk a legnehezebb képzett munkaerőt találni,
- igen gyenge a szakoktatás,
- a munkaerő nem mobil,
- még mindig magasak a munkát terhelő adók,
- alacsony a vállalkozói kockázatvállalási hajlandóság.

A felsoroltak többségében a vizsgált 139 ország közül rendre a 100 fölötti helyet foglaltuk el, zömében az utolsók egyikét.

A Nemzeti Versenyképességi tanács nyári ülésén született határozat szerint Varga Mihálynak szeptemberre kellett volna elkészítenie azt a javaslatcsomagot, amely figyelembe veszi a BKIK, az MNB és az Innovációs Minisztérium javaslatait is. Ebből azonban nem lett semmi. Varga Mihály csak október 8-ra hirdetett meg sajtótájékoztatót a témáról, ám azt szinte azonnal le is fűjták. Csak november 26-án jelentették be a komplex csomag elkészültét és azt, hogy azt a kormány nov. 28-án tárgyalja. A csomag tartalmáról, amely „Versenyképesebb Magyarországért” nevet viseli, igen keveset hoztak nyilvánosságra. A feladatokat – a felelősök megjelölésével – 2021-ig jelölték ki azzal, hogy negyedévente felülvizsgálják a teljesítést. A PM számításai szerint a csomag megvalósulása évi 0,5 %ponttal emeli a GDP növekedését (azt nem tudni, mihez képest), de lehet ennél nagyobb növekmény is (Varga M. szóbeli közlése 2018. nov. 26-án). A csomagban a következő hat témakör köré csoportosítottak több mint 30 pontot, ám ezekről csak igen nagy vonalakban adtak információt:

- adózás (adminisztrációjának egyszerűsítése, gyorsítása, az adók számának csökkentése, fehérítés),
- foglalkoztatás (bővítése az inaktívok nagyobb bevonásával, a munkára ösztönzés erősítésével, a túlmunkavállalás lehetővé tételével),
- üzleti környezet javítása a vállalkozások számára, hogy javuljon az innováció, a termelékenység, a hozzáadottérték-termelés,
- közszféra hatékonyabbá tétele (a digitalizáció kiterjesztésével),

- oktatás (a gazdaság igényeihez illeszkedő készségfejlesztés),
- egészségügy (alapellátás erősítése, prevenció kiterjesztése).

Kijöhet ebből is valami, ha tényleg nekilátnak a teljesítéséhez, de azért ez a csomag jelentős visszalépést tartalmazott az MNB nyáron közreadott 180 pontos reformcsomagjához képest. Főként az üzleti környezet, a vállalkozások feltételeinek javítására koncentrált, miközben figyelmen kívül hagyja azt az általános gazdaságpolitikai környezetet, ami rendre korlátozza a felsorolt követelmények érvényesülését. Azoknak a puha versenyképességi feltételeknek a javulását, amelyekben a WEF értékelése szerint világsők vagyunk – hátulról.

Ám akkor sem kedvező a helyzetünk, ha a Világbank versenyképességi listasorát vesszük figyelembe. A Doing Business számítási módszerében a szűken vett üzleti környezetre fókuszálnak – évente 180-190 országot vizsgálva. Eszerint 2006-ban a 46. helyen álltunk a sorban, innen a válság kitörésére, 2008-ra az 50. helyre csúsztunk le. Ám Bajnai Gordon kormányzása alatt 2009-ben feljavultunk a 41. helyre. 2010-től azonban lefelé csúszkáltunk, 2013-ban az 54. helyet foglaltuk el. Majd 2014-15 között javultunk, de 2016-tól⁸ (ekkor a 41. helyen álltunk) rendszeresen csúszunk lefelé. 2017-ben a 48., 2018-ban az 53. helyen álltunk, tehát gyengébb pozícióban, mint a válság idején.

„... hiába adnak avatott szakértők a versenyképességet és felzárkózás esélyét növelő javaslatokat a kormánynak, ha annak feje saját hatalmi érdekeinek rendeli alá az ország sorsát” – foglalta össze Várhegyi Éva a véleményét az És karácsonyi számában.⁹

3. Paksi kérdések

1. Paks II. legfelsőbb – nyugodtan mondhatjuk, politikai – vezetésében újabb cserék történtek. A Miniszterelnökség egyik helyettes államtitkára (Steiner Attila) az igazgatóságból távozó atomenergetikai szakértő (Kovács Pál) helyébe lépett a felügyelő bizottságból. Steiner helyére viszont behozták Szalay-Bobroviczky Vincét, aki bécsi és helsinki nagykövetségként sajtóleveleivel folyamatosan védelmezte Orbán kurzusát.¹⁰ A jelzett személycserék a legfelsőbb politikai irányítás megerősítését mutatják – a szakmaiság rovására.
2. A 2017. évi zárszámadásból kiderült, hogy Paks II. 2016. évi 1,7 milliárd forintos vesztsége után 2017-ben 2,3 milliárdot termelt ki. Továbbá, hogy a 2017-re betervezett

⁸ Amikortól Mészáros Lőrinc szárnyakat kapott.

⁹ Versenyben a világgal, És. 2018. dec. 19.

¹⁰ A Szalay-Bobroviczky család nem mellékesen egyre nagyobb hatalommal rendelkező klánná növi ki magát. Vince testvére, Kristóf, londoni nagykövet, a felesége főpolgármester-helyettes. Érdemük, hogy Habony Árpád üzlettársai voltak, így lettek a Századvég egyik tulajdonosai is.

100 milliárd forintos tőkeemelésből csak 42 milliárd valósult meg. Ám a különbség okát a zárszámadás nem világította meg. (Feltételezhetően az előirányzatokhoz képesti csúszások adják a magyarázatot.)

3. Jávor Benedek feljelentette az atomerőművet, amiért rosszul mérték a Duna víz hőmérsékletét. A rendőrség – némi huzavona után megkezdte a nyomozást.
4. Októberben 12 napon át volt a Duna vízszintje Paksnál a történelmi mélypont alatt, ezért az atomerőműben hármasra emelték az alacsony vízállás miatti intézkedési terv fokozatát.¹¹ Ennek a Duna hőmérsékletét befolyásoló hatásával a tervekben nem számoltak. Mindössze 9 olyan napot feltételeztek egy évben, amikor a Duna hőmérséklete miatt esetleg korlátozni kell a termelést. A Duna alacsony vízállása nemcsak aszály miatt állhat elő, de azért is, ha például jégdugó alakul ki valahol, illetve nem üzemszerűen működik a Bösi erőmű. Ilyen esetekben pontonokra telepített vészszivattyúkat léptetnek életbe, amelyek a hűtővízcsatornába szívják a szükséges vizet a Dunából (az előírt szint: 83,5 m a tengerszint felett).
5. Noha a paksi sajtószóvivő szerint októberben meg tudták oldani saját erőből a vészszivattyúzást, december 1-jén közbeszerzést írtak ki „hűtővíz biztosítása és helyszíni gyakorlatok alacsony vízállás esetén” tárgyban. A rendkívül szoros határidő (2019. január elsejétől már alvállalkozónak kell működtetni a rendszert) arra utal, hogy a globális felmelegedés következtében is megszorodó nehézségek elhárítására a Paksi Atomerőmű Zrt. nem tartja elégségesnek technikai és személyi kapacitásait. Az atomerőmű leállítása esetén is szükség van hűtésre, és külön probléma, hogy az erőmű maga is fűti a Duna vizét.
6. Megindultak Paks II. átadási határidejének vitái. Ismeretes, hogy a hitelt 2026. március 15-től Magyarországnak törlesztenie kell, az eredeti átadás ehhez kapcsolódott. Ezt erősítette meg Aszódi Attila is, aki 2015-ben úgy vélte, hogy a 2023-24-es üzembehelyezést követő másfél éves próbaidő után a végleges átadás 2025-26-ban lehetséges. Egyik ismertté vált EU-dokumentumban is 2024-26 szerepel. 2017-ben kormánykörökben már 22 hónapos csúszásról beszéltek és okaként az elhúzódó brüsszeli engedélyezést jelölték meg. Ma a szakértők inkább 30 hónapos csúszást valószínűsítene, és már nem beszélnek a brüsszeli bürokráciáról. A nyári Orbán-Putyin találkozón az a megállapodás született, hogy legkésőbb 2019. október 27-én megkezdődik az atomerőmű bővítése. Ehhez azonban még többszáz

---

¹¹ A negyedik fokozat már az erőmű visszatérhelésével, végső esetben a leállítással jár.

engedélyt meg kellene szerezni, ami rendkívül nehézkesen megy. A nem várt bürokratikus okok miatt Orbán ez év szeptemberében a Putyinnal való találkozás után a határidők másodlagossága mellett állt ki, vagyis a csúszásokat jelentékteleníthetőnek vélte az együttműködés sikere mellett.

Paksi szakértők ez év őszén a 2032. évi átadást látják reálisnak, ami abból a szempontból jó is volna, hogy ekkor már nem üzemelne Paks I. és így a párhuzamosságokból adódó környezeti és pénzügyi feszültségek kiiktatódnának. Másfelől azonban a hatéves késlekedés valószínű tetemes többletköltséget termelne. Süli János ezt a dátumot azonnal cáfolta.

December elején Alekszej Lihacsov, a Roszatom vezérigazgatója azt nyilatkozta, hogy az első betonbeöntés 2019-ben vagy 2020-ban fog megtörténni, ami az építkezés kezdetét jelenti.

A csúszásoknak többféle oka van. Így a szakemberhiány, a tendereken való részvétel érdektelensége, az orosz elképzelések és a magyar (uniós) követelmények különbözősége: a magyarok és az oroszok között műszaki, kulturális és biztonsági ellentét mutatkozik. A bővítés minden szakmai kérdéséről az orosz fél dönt, de a szükséges engedélyeket a magyar fél kéri meg, amikor is azok benyújtása előtt a magyar fél már módosításokat javasol, emiatt viták alakulnak ki. Csak ezután jön az engedélyező szintén magyar fél (többnyire az Országos Atomenergiiai Hivatal), amelynél számtalan újabb probléma merül fel. Helyi források szerint az orosz tervek nem felelnek meg az uniós előírásoknak, emiatt sokat visszaadtak átdolgozásra.

Az általunk megrendelt VVER-1200 típusú erőmű igaz Oroszországban már üzemel, de régi típus, nem felel meg az uniós követelményeknek. A finnek is ezt rendelték (jóval korábban, mint mi), s nekik is ugyanez a problémájuk. Magyarul, az uniós követelményeket figyelembe vevő atomerőmű még a tervezőasztalon sincs kész. A finnek szerint talán, ha ötöde elkészült. A Roszatom azt gondolta, hogy építés közben fognak módosítani, figyelembe venni az uniós normákat. Ám az építés addig nem kezdődhet meg, amíg a tervek nincsenek elfogadva első szinten nálunk a Paks II. Zrt-nél, majd az Országos Atomenergiiai Hivatalnál.

Ennek ellenére Aszódi Attila, kormánybiztos továbbra is azzal számol, hogy a 2026-27-es határidő nem módosul, de úgy véli, hogy a felek bármilyen módosításban megegyezhetnek (a hiteltörlesztés megkezdésében is). Ezt a véleményt osztotta Gulyás Gergely is szeptember végén. (Süli szerint a hitelátütemezés tárgyalásai már meg is kezdődtek.)

7. Idővel több munkafázisról, annak anyagigényéről kiderült, hogy a tervekben az orosz fél azok költségigényét mélyen alábecsülte, túllépés már csak ezért is valószínűsíthető.
8. Márta Imre, az MVM volt vezére nyílt levelet írt november elején Süli Jánosnak, a paksi atomerőmű építéséért felelős miniszternek, mondván, itt az utolsó pillanat, amikor még változtatni lehetne. Az építkezés folytatása egyébként több szempontból is súlyos szakmai dilettantizmusra utalna. Felsorolja, hogy miben látja a projekt problémáit:
  - A szerződés az orosz fél diktátuma, nem veszi figyelembe a magyar érdekeket, keretei és az unió szabványai közt lavírozni lehetetlen, ami összeomláshoz vezet.
  - Paks II. elkészülte után azt nem lehet az EU-ban működésbe állítani, mert figyelmen kívül hagyja az uniós követelményeket. Ha nem így lenne, akkor menet közben kell olyan módosításokat eszközölni, amelyek túllontúl megdrágítják a projektet. Prognózisa szerint legalább 3 milliárd euróval. Vagy pedig ki kell lépünk az EU-ból? – teszi fel a kérdést -, hogy Paks II-t működtetni tudjuk.
  - Nincs meg a projekt társadalmi támogatottsága, a legkisebb szikra is elég ahhoz, hogy nagy társadalmi mozgalmak szerveződjenek ellene.
  - Az üzleti terv rossz, újra kell számolni, mert Paks I. és II. együttes működtetésével előállított áram nem lesz eladható, költsége egyébként is jóval magasabb lesz a kalkulálnál és nem lesz elég hűtéshez szükséges víz sem a Dunában.

Javaslatok a következők:

- Visszamenni az EU-hoz és módosítani a szerződést, főként a határidőket.
- Paks II. Zrt. adminisztratív vízfejtést sürgősen leépíteni.
- Elérni, hogy a lényeges berendezéseket az oroszok EU szabvány szerint állítsák elő, a műszaki terveket az EU szabványok szerint dolgozzák át.
- Vizsgálni Paks I. üzemidejének meghosszabbíthatóságát. (Szerinte lehetne akár 60 év is – ez a Roszatom véleménye is.) Ekkor lenne esély a későbbi indulásra, a későbbi feltételek figyelembe vételére.
- Paks II üzembehelyezését 2040-re időzíteni.
- Nem aláírni a kivitelezési, építkezési számlákat.
- A műszaki terveket az EU szabványok szerint átdolgoztatni.
- Az üzleti tervet a friss adatok alapján átdolgozni.

Azért kéri mindezt Sülitől, hogy ne úgy vonuljon be a történelembe, mint modern kori Paks-Nagymaros miniszter. Javasolja, hogy a problémákat tárja a kormány elé, ne lapítson, ne bújjon az én csak végrehajtottam kifogása mögé.

Információ szerint a miniszter telefonon beszélt Márta Imrével, de csak annyit nyilatkozott, hogy a levelet személyes hangvétellű, baráti írásnak tartja, amivel lezártan tartja az ügyet. Ezzel megüzente azt is, hogy nem fog tenni semmit, vagy mert nem akar, vagy, mert nem tehet (vagy a kettő együtt). Vagy, mert ő is tudja, amiről november végén megjelentek a hírek, hogy ti. hamarosan más lesz a Paks II-t felügyelő miniszter....

A Parlament Költségvetési Bizottságának paksi kihelyezett ülése után Süli még a következőket nyilatkozta Márta Imre levelére:

Márta közgazdász, nem energetikai szakember, mint ő. Az üzembe helyezés idejét nem tolják el, az újratervezésnek nincs értelme, mert most folyik a műszaki tervezés, lehet, hogy lesznek változtatások, de az építkezés biztos nem fog többé kerülni, és az EU-val nem akarnak újra Paks II-ről tárgyalni. (Mintha csak Orbán szájából hallanánk.)

https://hvg.hu/gazdasag/20181120_paks_2_martha_imre_levele_suli_lajosnak

9. Az unió 2017-ben adta meg az engedélyt a paksi bővítéshez. Már a vizsgálat ideje alatt ismeretes volt az a vélemény, hogy a magyar kormány minden árat hajlandó megadni Brüsszel engedélyért. S miután a hivatalnokok eltekintettek a két nagy főbűntől, a tendereztetés elmaradásától és attól, hogy állami támogatás fogja majd Paks II. működését finanszírozni, megkezdődött magyar részről az ellentételezés. Egyfelől a franciákat kellett kiengesztelni, amiért nem ők nyerték a ki sem írt tendert. A turbinatender nyertese az Alstom (konzorciumban a GE-vel) lett. Ezen kívül Szijjártó P. decemberben bejelentette, hogy egy másik francia cég is jelentős megrendelést nyert Paks II-nél. Másfelől Orbán V., amikor 2015-ben találkozott Merkel kancellárral egy nagy csomagban egyezett meg, ennek része feltételezhetően a Siemensnek tett részvételi ígéret, továbbá a Mercedesnek és a BMV-nak ígért 100 milliárdos támogatás, valamint a Magyar Honvédség helikopterbeszerzése (172 milliárd forint), amit egy német-francia konzorcium nyert el.

4. Költségvetési kérdések

4.1. A 2018. évi költségvetés

1. Az év második felétől megjelentek azok az aggodalmak, hogy a 2018. évi költségvetésben túlfutás lesz, mert a kormány túl nagy arányban előlegezte meg az uniós

forrásokat, és az azokon folytatott viták miatt Brüsszel akadozva teljesít. Az év végére azonban változott a helyzet:

- Valószínű engedett a kormány egy sor vitatott tételnél, hogy kissé jobban nyíljanak meg az uniós pénzesapok; az utolsó hónapokban valóban felpörögtek a kifizetések. Csak decemberben 729 milliárd forintnak megfelelő összeg folyt be, amiből 240 milliárdot még az előző 2007-2013-as ciklusból származott. Így jelentősen javult a mérleg: az 1587 milliárd forintos uniós forráskihelyezéssel szemben az uniótól 1310 milliárd forintot tudtunk realizálni. Ez azt jelenti, hogy a decemberi pénzforgalmi hiány aktív lesz, ami csökkentti a november végéig felhalmozott 1842 milliárd forintos deficitet (ami az éves előirányzat 135,4 százalékát tette ki).
  - A III. negyedévi 5,2 százalékos GDP növekedés után minden előrejelző felfelé javította ez évi növekedési várakozását. A pénzügyminisztérium decemberben publikálta, hogy a korábbi 4,3 százalékkal szemben 4,6 százalékos növekedést vár, az eredményszemléletű hiányt viszont a tervezett 2,4 százaléknál alacsonyabbra: 1,9-2,1 százalékosra prognosztizálja. Ez azt is jelenti, hogy az eredeti adatokhoz képest több mint 1100 milliárd forinttal nagyobb lesz a nominális GDP, ami nemcsak a kritikus rátákat javítja, de nagyobb adóbevételeket is jelent. (A KSH is besegített valamelyest, amikor kb. 200 milliárd forinttal megemelte a bázisnak számító 2017. évi nominális GDP összegét ez év októberében.)
2. Az augusztusban hatályba lépett 25 százalékos bevándorlási adót¹² az év végéig senki nem fizette be, mert a jogszabály zavaros volt tekintetben, hogy kinek kellene fizetni. A NAV sem kutakodott utána, nem rendelt el egyetlen ellenőrzést sem. Viszont a Velencei Bizottság, az Európai Tanács független alkotmányjogászokból álló testülete szerint ugyan a tagországoknak joguk van adókat kivetni, de olyat nem, amely elriaszt az egyesülési és véleménynyilvánítási szabadság gyakorlásától. A Stop Soros! néven elhíresült törvénycsomag sérti a szólás és az egyesülési szabadságot. Orbán Balázs, a ME államtitkára a velencei bizottságot a bevándorláspártolók közé sorolta, és közölte, hogy a kormány minden erővel tiltakozik a megállapításai ellen.
  3. A 2018-as költségvetés keretén belül már december elején megindult az átcsoportosítás. A kormány 5,2 milliárdot az Országvédelmi Alapból vett ki, 8,9 milliárdot pedig a fejezetek stabilitási tartalékaiból. Jutott belőle a rendőrségeknek,

---

¹² Júniusban fogadta el a parlament a migrációval foglalkozó és külföldi támogatással foglalkozó szervezetek tevékenységének korlátozása céljából.

a sportnak, az első világháborús megemlékezésekre, a Magyar Művészeti Akadémiának, az üldözött keresztényeknek, a Művészetek Palotájának és – szokatlanul - az egyetemeknek, főiskoláknak (2 md) is.

4. December 23-án megjelent az a Magyar Közlöny, amely tartalmazza a most már szokásossá váló költségvetési osztogatást. Az idei összeg igaz, jóval kisebb a tavalyinál (kb. 220 md volt), de felhasználási irányai nagyon hasonlóak. Az újraosztható források eredete nehezen volt kivehető, mert jelentett fejezetek közötti és fejezeteken belüli átcsoportosításokat. Így például 42 milliárd forintot levettek Paks II. beruházásából (valószínű, keretmegtakarítás volt), és 25,5 milliárdot a részesedés vásárlásra szánt beruházási keretből. Ehhez csaptak a költségvetési többletekből 5,7 milliárd forintot, amit az Egészségbiztosítási alap kapott meg. Mindebből 73,2 milliárd forint jött össze.

Egy másik rendelkezés viszont arról tájékoztatott, hogy 77,6 milliárd forintot szedtek össze a Rendkívüli kormányzati intézkedések és az Országvédelmi Alapból (ezek a költségvetés tartalékalapjai), továbbá a szociális hozzájárulás megtakarításából, a Központi kezelésű előirányzatokból, a fejezeti stabilitási tartalékból, a Központi Maradványelszámolási Alapból és a Foglalkoztatási Alapban is találtak jónéhány milliárd fel nem használt pénzt.

A többletpénzek felhasználásáról rendelkező jelentés szerint:

- kulturális célokra a teljes összeg 0,6 százaléka fordítódik,
- szociális célra a teljes összeg 1 százaléka,
- a hazai sportéletre 23,2 %, (16,6 milliárd Ft),
- a hazai egyházi életre 29,1 % (21 milliárd Ft),
- a határon túliak 33 milliárd forintot kapnak (46,1 %) ilyen megoszlásban:
  - = Sapientia 10,2 md, 30,8 %,
  - = egyházi támogatás 4,8 md, 14,5 %,
  - = sporttámogatás 10,1 md, 30,6 %
  - = egyéb kulturális, társadalmi támogatás 7,9 md, 24,1 %

Ezzel szemben a magyar kórházakban a vészes alulfinanszírozottság miatt felgyűlt kb. 90 milliárd forintos tartozásnak csak kb. a felét fizeti ki a kormány, ami működésük további ellehetetlenítését jelenti.

Csak néhány kirívó példát emelnénk ki a 2018. végén extrán meg támogatottak közül: A hazai sporttámogatásokból 500 millió a korcsolyaszövetségnek, 450 millió a természetjáróknak, 225 millió a csengeri futballnak, 125 millió Kisar sportjának lett

kiutalva; 220-220 milliót kaptak focira: Diósgyőrben (és még 330 milliót), Nyíregyházán, Szolnokon és Debrecenben, a dunántúliak azonban csak 180-180 milliót, így Kaposváron, Szekszárdon, Szombathelyen és Dunaújvárosban (Dunaferr). A lovassport 350 milliót tehetett el, a Postások 500 millióval konszolidálhatták adósságukat. A kézilabda utánpótlás 1,7 milliárddal, a Rátgéber kosarasok 1,5 milliárddal, a Budafoki Munkás Testedző Egyesület 1,4 milliárddal, a pécsi sportklubok 1,2 milliárddal lettek megtoldva. A legnagyobb összeget a Nyíregyházi Sportklub vihette el, 3,3 milliárd forintot.

A határon túli sportklubok zömükben milliárd fölötti összegeket zsebelhettek be, az osztrák rész kivételével a teljes nagymagyarországi területeken, így Csíkszeredán, Lendván, a Vajdaságban, Dunaszerdahelyen, Munkácson, Sepsiszentgyörgyön. De jutott egy milliárd forint Mészáros Lőrinc eszéki focicsapatának is.

A magyarországi egyházi támogatások zömét ezúttal a katolikusok¹³ kapták (tavaly a reformátusok) elsősorban óvodaelétesítési programokra, de a reformátusokon kívül más vallást nem támogattak. A határainkon túli egyházak körébe a görög katolikusokat is bevették (más vallás itt sincs), viszont - ellentétben a sporttámogatásokkal - egyházi célokra főként romániai, kárpátaljai és szlovákiai intézményeknek utaltak ki többnyire milliós nagyságrendű összegeket (kivéve Királyhágómelléki ref. 1,3 md, Szlovákiai ref. 1,6 md).

A december 27-én megjelent Magyar Közlöny további költségvetési forráselosztásokról rendelkezett. Részben a 2018. évi költségvetés terhére, részben a 2019., 2020, 2021. éviekre vonatkozó kötelezettségvállalásokról.

A 2018. évi forrásoknál további 17,5 milliárd forintról döntöttek, a magyar katolikus egyház kapott még 6,8 milliárd forintot, a hazai sport 240 milliót, a Lakitelki Népfőiskola 170 milliót (saját ingatlanfejlesztésre), a Batthyány Alapítvány fél milliárd forintot médiakutatásra, és egyéb kulturális célokra (pl. az ősök sarja, avar kori leletek bemutatása) 590 millió forintot. Ezen kívül – és ez vadonatúj – megjelent a Külgazdasági és Külügyminisztériumnál egy új költségvetési cím: Nyugat-Balkáni Beruházási Támogatás. Erre 10 milliárd forintot helyeztettek el a pénzügyminisztériummal még a 2018. évi költségvetés terhére. Kezelője a HEPA

---

¹³ Püspökségek, és rendek, így pl. az utóbbiak közül két érdekes nevűt emelnénk ki: Magyar Pálus Rend Első Remete Szent Pál rendje 1,7 milliárd forintot kapott, a nők azonban kevesebbet, így pl. az Árpádházi Szent Margitról Nevezett Szent Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja 150 millió forintos támogatásban részesült.

Magyar Exportfejlesztési Ügynökség Nonprofit Zrt. Szijjártó minisztériuma alatt. Január 31-ig kell kiírni a megadott keretre (9.850 millió forint) magyar vállalkozásoknak pályázatot, aminél elsősorban a Szerbiában és Montenegróban vállalkozókat támogatnák meg. A lebonyolító intézmény 150 millió forintot kap. Ezen kívül a határozat felhívta az Eximbank figyelmét, hogy emelje meg e két ország felé nyújtható hiteleinek felső határait. Elég nagy bulinak ígérkezik, s nem kétséges, hogy már megvannak a rá jelentkező magyar cégek. Ez is újabb formája annak, hogy lehet ténylegesen elveszejteni a közpénznek közpénz jellegét.

A december 27-i közlönyben megjelentek olyan kormányzati kötelezettségvállalások is, amelyek forrásait az elkövetkező évek költségvetésében jelölték meg. Így:

- a diósgyőri vár felújítására 10,2 milliárd forint,
- a harkányi strand- és gyógyfürdő felújítására 3.355,5 millió forint,
- a Töröcsik Mari emlékház kialakítása Pélyben, egyelőre még csak „natúrális vállalás”.

A december 23-i és 27-i Magyar Közlönyben megjelentek összesítve a következő forráskiáramlást jelentették a 2018. évi költségvetés terhére.

- egyházi célokra	27.636.700.000
- hazai sportra	16.671.200.000
- határon túli egyházi és sportcélokra	32.989.200.000 ¹⁴
- kulturális célokra	1.002.000.000
- szociális célokra	692.000.000
- ifjúságpolitikai célokra	800.000.000
- médiakutatásra	500.000.000
- egyéb (Lakitelek, Népfőiskola infrastruktúra fejl.)	170.000.000
- HEPA, Nyugat-Balkán Beruházási Támogatás	10.000.000.000
Összesen:	90.460.900.000 forint

Ezekhez a kifizetésekhez csak annyit fűznénk hozzá, hogy egyikük sem járul hozzá a magyar gazdaság versenyképességének erősítéséhez – annál inkább a kormányhoz közeli érdekcsoportok gazdagodásához.

¹⁴ Az Átlátszó kiderítette, hogy 2018-ig a határainkon túli sportintézményeknek 22,5 milliárd forintot utaltak ki a magyar költségvetésből, ami Fidesz-barátokhoz és társaságokhoz került. A határainkon túli egyházi szervezetek átfogó hazai támogatója a Hungary Helps 2016-ben indított keretén belül valósul meg, amely teljes mértékben a keresztényüldözésre koncentrált Líbiában, Kongóóban, Szíriában, Irakban, Egyiptomban (2018. októberig 6,89 milliárd forintot költöttek ilyen célokra). A jelzett összegben ez utóbbi cél nem szerepel, mint ahogy az a 2 milliárd forint sem, amit a magyar kormány két, földrengésben sérült mexikói templom helyreállítására ítélt meg (hogy miért, talány, itt még keresztényüldözés sincs).

A HVG összeállítása szerint Magyarország már 2016-ban is élvonalos volt az unióban a sportra, kultúrára és vallási célokra fordított fajlagos (GDP arányos) kiadások tekintetében. Nálunk erre ebben az évben 7,1 százalékot fordítottak, míg pl. a jóval gazdagabb Németországban csak 2,3 százalékot. Ezen belül a sport 2,4 százalékot kapott (tao nélkül), míg az uniós átlag 0,7 % volt. Ugyanekkor a kutatásra és fejlesztésre kiadott források a GDP 1,2 százalékát tették ki. A műsorszórásra és kiadói tevékenységre fordított hányad tekintetében is elsők voltunk a közösségen belül. E kitüntetett támogatások 2010-ben, a Bajnai-kormány költségvetése szerint még csak 68 milliárd forintot tettek ki, 2017-ben azonban már 400 milliárdot (tao-támogatás nélkül)¹⁵. Ugyanezen idő alatt az egy főre jutó egészségügyi kiadások csak 26 százalékkal emelkedtek, nominálisan.

4.2.A 2019. évi költségvetéshez fűzött új rendelkezések

1. A csoportos társasági adófizetés bevezetése. Egy cégcsoporthoz tartozó vállalkozások a továbbiakban közösen adózhatnak összeadott adóalapjuk alapján. A veszteség mellett az adókedvezményt is be lehet dobni a közös kalapba. (Valószínű, az új oligarchák miatt íródott ez a rendelkezés.) A látványsportok támogatásáról is együtt dönthetnek.
2. A szociális hozzájárulás 50 százalékkal csökkenthető, ha a cég kutatókat alkalmaz, illetve nyugdíj előtt álló, elbocsátott állami alkalmazottakat.
3. A szociális hozzájárulás csak júliustól csökken 17,5 százalékra.
4. Az új lakások építésénél még lehetséges az 5 százalékos áfa érvényesítése, ha 2018. dec. 31-ig aláírják az adásvételi szerződést, és az épület legalább szerkezetkész állapotban van.
5. Az alanyi adómentesség felső határa 2019-től évi 12 millió forintra emelkedik (a katóé már korábban is ennyi volt).

5. További központosítás

A közpénzek teljesítmények nélküli eltulajdonítása, magánosítása – amely főként a különböző projektek túlárazásán keresztül valósul meg az intézményesített és kormányprogram rangjára emelt korrupció keretén belül - 2018 végére olyan méreteket öltött¹⁶, ami már a Fideszen belül

---

¹⁵ Prioritások, HVG, 2019. jan. 4.

¹⁶ A Transparency International vizsgálata szerint 11 közép-kelet-európai országban Bulgária után Magyarországon volt a legmagasabb a korrupcióérzékelési index, amivel meghaladtuk a románokét is. E nagyszerű teljesítmény ráadásul úgy állt elő, hogy a globális válság kitörését megelőző értékhez (2007) képest nálunk tetemesen, a legnagyobb mértékben nőtt e mutató: 27 ponttal gyarapodott. Ugyanakkor Lengyelországban

is felháborodást váltott ki. A „kisfideszesek” hangja elért Orbán Viktorig, aki a maga módján gondolta a rendet megteremteni¹⁷. Úgy, hogy a különböző projektsomagok fölé új intézményeket rendelt, amelyek feladata a konkrét projektek figyelemmel kísérése. Vagyis nem a korrupció, a Fidesz-társadalomépítés eszköze lesz felszámolva, hanem - egy új irányítási szint beépítésével - a továbbiakban a gyarapodás mértékét is központilag határozzák meg. Nem lehet kilógni a sorból (szabadság-megvonás!), egyénieskedni, akárcsak az árak az előző rendszerben, a jövedelemszerzés is központilag szabályozott lesz. A rendszer 2020-tól az önkormányzatok építkezéseire is kiterjed.

A megoldások a következőket jelentik:

- 2019. január 1-jével felállították a Beruházási, Műszaki Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési Zrt-t (BMSK), amely 500 milliárd forintig vállalhat kötelezettségeket, és a feladata, hogy a hozzátartozó állami építkezéseket (amelyek összege meghaladja a 700 millió forintot) minden tekintetben felügyelje. A költségvetésben indulásként 4,75 milliárd forintot különítettek el a társaságnak. Feltételezés szerint az ügynökség tökéletes árbecsléseket készít, aminél nem lehet drágább ajánlatot befogadni, a szerződéskötés után megtagadja a kerettüllépések kifizetését, lebonyolítja a közbeszerzést, és a projekt átadásáig mindent ellenőriz. Kivételt képeznek a Miniszterelnökséget vezető miniszter alá tartozó budapesti beruházások (valószínű, mert itt hivatalból tudják a mértékeket).
- A médiabirodalmakat működtetők korlátozására rendelte el Orbán Viktor a nonprofit médiaalapítvány létrehozását, ahova mindenkinek mindent be kellett adnia. Vezetője a tiszta kezűnek tartott Liszkay Gábor lett. A miniszterelnök megelégedte, hogy az állami reklámköltségekből túl nagy sápot vesznek le az oligarchák. (A médiaügynökségek, amelyek médiafelületeket adtak el már korábban szelektálva lettek: Simicska Lajos, Csetényi Csaba, a Rogán-szomszéd és Kuna Tibor, aki adócsalás áldozata lett. Maradt Balásy Gyula, aki elfogadta, hogy a reklámközvetítésért csak 15 százalékos fix jutalékot szab ki.)¹⁸
- A sportrendezvények is állami felügyelet alá kerülnek a Sportesemények Szervezéséért, Lebonyolításáért és Sportszolgáltatásért Felelős Nonprofit Kft felállításával (analóg a BMSK-val), 50 millió forintos tőkével elindítva. A

---

majdnem ennyivel csökkent, de a Baltikumban mindenütt visszaesett, akárcsak Horvátországban és Romániában. (HVG 2019. jan. 4. Purgatorbánium)

¹⁷ Ha a hatalomgyakorlás veszélybe kerül, akkor Orbán kész változtatni a helyzeten, és ez történik most is.

¹⁸ E megoldás politikai körülményeiről egy későbbi fejezetben majd részletesen is meg fogunk emlékezni.

továbbiakban ezzel az intézménnyel kell szerződnie a sportesemények szervezésénél. 2019-ben már velük szerződve kell a Magyar Asztalitenisz Szövetségnek megrendeznie a világbajnokságot. Egyedi esetekben lehetséges, hogy egy-egy szövetség önállóan lát hozzá a világverseny megszervezéséhez, de a számlák kifizetéséhez a nevezett intézmény jóváhagyására lesz szükség.

- Az informatikai állami fejlesztések felett a Digitális Kormányzati Ügynökség fog örködni, amely Rogán Antal felügyelete alá kerül. Működésének szakmai tartalmát a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács határozza meg, azaz tesz javaslatot a kormányzati informatikai fejlesztések irányára és véleményezi a beszerzéseket. A Tanács elnöke (Vágújhelyi Ferenc) a Tiborc család barátja. A dolgok itt is jó kezekbe kerülnek, amire annál is inkább szükség van, mert Mészáros Lőrinc újabb beszerzéseivel (4iG és a beolvasztott leányvállalatok) ugrásra készen áll állami informatikai beruházások elvégzésére is.
- Az év utolsó hóapjaiban fellángolt centralizációs hullámhoz tartozik a tao-pénzek rendszerének átszervezése is. (Ezekről külön fejezetben szólnunk.) Feltételezhetően a kormányzati rendteremtési szándékot itt is társadalmi elégedetlenség váltotta ki. Kulturális területen a tao-rendszer teljes felszámolásáról döntöttek, vagyis egy egész szakmát büntettek főleg a pénzközvetítők túlkapásaiért. A kieső források pótlását pedig az EMMI-től ígérik, ahol egy bizottság fog dönteni az állami pénzek elosztásáról. A sport-taonak csak az évi felső határát korlátozták, de az igénybevétel lehetőségéről itt is az EMMI-ben döntenek majd. Noha a kultúr-tao felszámolásakor a kormány azt hangsúlyozta, hogy a sport-tao területén minden rendben van, az év végén hozott intézkedések ennek az ellenkezőjéről árulkodtak. A sport-taonál nemes egyszerűséggel kimondták, hogy közvetítőket nem lehet igénybe venni. Ha ugyanezt érvényesítik a kultúr-taonál is, akkor a rendszer – lényegesen megtisztulva – maradhatott volna. Ám ez az aszimmetrikus döntés is azt húzza alá, hogy a kultúr-tao és vele a kulturális élet az aktuális kultúrharc áldozata lett a rendteremtés örve alatt.

Orbán Viktor centralizációs döntéseinek hatását majd a gyakorlat fogja megmutatni. A szándék szerint megfogalmazott cél a rendteremtés, a „pazarlás” (ahogy Fidesz-berkekben az intézményesített korrupciót hívják) felszámolása. Véleményünk szerint pontosabban fogalmazunk, ha azt mondjuk, hogy a centralizáció az intézményesített korrupció konszolidálása - a társadalmi zaj csökkentése érdekében. Néhány nem teljesen megalapozatlan felvetésünk és kérdésünk azonban a döntések kapcsán már ma is van.

- A döntések feljebb csúszásával az önkormányzatiság, az intézmények önálló döntési jogköre csorbul, politikai kiszolgáltatottságuk növekszik.
- Az új gazdaság- és társadalomirányítási szintek nagy költségekkel fognak működni, rengeteg külső megbízással, ám ellenőrzésük, ellenőrizhetőségük kétséges. Nem feltételezhetjük, hogy munkatársaik mind egy szálig patyolat tiszták, megvesztegethetetlenek lesznek, amikor a kialakult társadalmi-politikai kultúrából ennek az ellenkezője következik.
- Ha az új felsőszintű intézményeket az ÁSZ ellenőrzi, az ÁSZ apparátusát is meg kell sokszorozni. Egyébként pedig joggal vethető fel a kérdés: mit tett az ÁSZ, hogyan őrködött az állami pénzköltések felett, ha ilyen nagyhorderejű döntéseket kellett hozni az állami pénzköltés további védelmében?
- Ha a nevezett újraosztó, ellenőrző szervezeteknél kemény kormányzati drill fog érvényesülni, akkor a félelem alapú irányítás fog kiterjedni, ha nem, akkor a „pongyolaság” folytatódik, csak társadalmilag drágábban, mint korábban.
- Várhatóan sajátos akciók lesznek majd a kivételezettség megszerzéséért (és ennek mi lesz az ára?).
- Feltehetően a „pazarlást” nem fogják felszámolni, csak a jövedelem-újraosztást befolyásolják: új, éhes haszonlesők kerülhetnek képbe.

6.A kulturális tao kivezetése

Október végén Gulyás Gergely a kormányinfón bejelentette, hogy megszűnik a jelenlegi formájában a kulturális tao-támogatás. Helyette – az éves forrást nem csökkentve – pályázati rendszerben osztják majd el a költségvetési pénzeket. A pályázatokat az EMMI-ben kinevezett bizottság fogja elbírálni, de politikai szempontokat nem fognak figyelembe venni. A konstrukció átalakítását azzal indokolta Gulyás, hogy működésében súlyos visszaélésekre került sor. Egy kérdésre válaszolva azt állította, hogy a sport-tao területén ilyet nem észleltek, az tehát megmarad.

A kulturális tao-ról 2008-ban döntöttek a parlamentben, amit a jelenlévő színházigazgatók tapsviharral üdvözöltek. (Lényegében a megfogyatkozott Nemzeti Kulturális Alap kiegészítésére szolgált a filmtörvényben foglalt különleges költségvetési eljárás mintáját követve.) A cégek nyereségadójából azok a színházak, táncművészeti társaságok, komolyzenei produkciók részesedhettek (a kört törvényt szabályozta, a könnyű műfajokra nem terjedt ki), amelyek legalább hároméves működést tudtak felmutatni. Az érintett intézmények jegyárbevételük maximum 80 százalékáig kaphatták meg ezt a lényegében költségvetést

megkerülő költségvetési támogatást. A források megszerzéséhez a kulturális intézmények közvetítőket is igénybe vehettek, ám a jutalékok szabályozásával a törvény adós maradt.

2010-ben 136 regisztrált művészeti szervezett jutott hozzá 6,5 milliárd forinthez, 2017-re a számuk megszorodott: 315 intézmény kapott összesen 37,5 milliárd forintot. (L. Simon László számításai szerint 2018-ben már 57 milliárd forintra rúgott az összeg.) (Összehasonlításképpen: a sport-tao összege 2017-ben, a zárszámadás szerint 81 milliárd volt, de más adat 93,6 milliárd forintról szól.) A kőszínházak bevételeinek kb. 15-20 százalékát tette ki a tao, a magánszínházaknál a 40 százalékát.

A kulturális tao előnye volt, hogy szélesítette a kulturális életben résztvevők palettáját, és a rendezvényekkel nagyobb mértékben tudták elérni a vidéki közönséget is. A politikához nem volt köze, kizárólag az eladott jegyekhez kötődött. Főként független társulatok és magánszínházak profitáltak a saját bevételeiket kiegészítő összegekből. Hátrányként említették többen, hogy a kommersz felé terelte a színpadi kínálatot, hiszen – mint ez világtendencia – a közönség nagyobb arányban lelkesedik a könnyebb műfaj, mint a kísérletező színházak produkciói iránt. Ez igaz, de a tao lehetővé tette a kisebbségi igények kielégítését is. Sokan meg azt is vitatják, hogy a kommersz eleve művészileg rossz teljesítmény lenne. A vita innen kezdve esztétikai jellegű, partalanná válik... Ám ami valóságos volt, az kicsiben pontos példája a hazai közélet működésének, ingyenpénzhez való viszonyának. Mert visszaélések tényleg történtek:

- A magyar találékonyságról tanúskodtak az olyan akciók, hogy a tao-pénz felvételére jogosult szimfonikus zenekarokkal együtt popsztárok is felléptek. A „dramatizált koncertek” tao-kompatibilissé tették a könnyűzenei produkciókat is.
- Elszaporodtak a külföldi túrnék, amelyeknél a jegyárbevétel nem igen lehetett ellenőrizni. Ebben élen járt a táncművész Román Sándor vállalkozása, aki több milliárd forinthez jutott hozzá azzal, hogy napi három előadást is igazolt. (Experidence).
- Létrejötték olyan társaságok, amelyeknek bemutatott produkciójuk nem volt, csak felvásárolták a jegyeket, és utána igényelték a tao-pénzeket (valószínű, az árkülönbözet nagyobb volt 20 százaléknál).
- A közvetítőknél előfordult, hogy 50 százalékos részesedést kértek, azaz visszaéltek azzal a helyzeti előnyükkel, hogy nekik volt lehetőségük, ismeretük az adományozó cégekkel tárgyalni, ellentétben a művészekkel. Velük szemben létre is jött a Tiszta TAO támogatás társaság, amely kizárta a közvetítők közreműködését. (Fekete Péter alapította, aki ma kulturális államtitkár az EMMI-ben, és majd a pályázatokat elbíráló bizottságot létrehozta.)

- Arra is volt példa, hogy az adományozó cég képviselője kért vissza összeget.

A felsorolt „anomáliák” valamilyen formában kimerítették az adócsalás fogalmát, amit a NAV-nak kellett volna felderítenie. Ám miközben mindez az érintettek körében ismert volt, semmiféle ellenőrzésre nem került sor. A HVG úgy tudja, hogy a pénzek legalább ötödét a törvény szellemét kijátszók nyúlták le, további ötödét pedig köztörvényes csalók. (HVG 2018. nov. 1. Eltapsolták) Ha ez ennyire világos volt, akkor az információval rendelkezőnek feljelentést kellett volna tennie, különben bűnpártolást követ el. Ilyen nem történt, egyetlen színház, kulturális intézmény ellen sem indítottak tao-ügyben vizsgálatot. Vidnyánszky Attila évek óta mondogatta, hogy gyűlöli ezt a rendszert, és mindent el fog követni, hogy megszűnjön. Ezek szerint ő is bűnpártoló volt; sokan az ő akciójának tartják a kulturális tao felszámolását. Ami azt jelenti, hogy az egész kulturális szférát büntetik a csalók miatt, a csalások felszámolása helyett.

A kulturális tao felszámolása a következő problémákat eredményezteti:

- A törvényt úgy fogadták el, hogy még nem tisztázódott a helyébe lépő rendszer egyetlen eleme sem. Fekete Péter és L. Simon László más-más megoldást favorizál: Fekete pályázati rendszerben gondolkodik, L. Simon normatív alapon adná oda a támogatásokat. Vagyis egy végig nem gondolt kormányzati döntésnek, kapkodásnak lehattünk ismét tanúi, az érintettek pedig az elszemvedői.
- A rendszert az évad közepén iktatták ki, amikor az évad második felére már olyan kötelezettségvállalások történtek, amelyek a tao-pénzekkel számoltak. A kormányzati kapkodás, az érintettekkel való tárgyalás elmaradása teljes bizonytalanságot szült a művészi körökben.
- A magánszínházak és a kísérleti produkciók halálra vannak ítélve, hacsak nem emelik meg drasztikusan a jegyárakat (10-12 ezer forintra), illetve nem találnak ki költségcsökkentő megoldásokat.
- A bajba jutott társaságok az önkormányzatokhoz fognak fordulni, amelyek egyébként már ki vannak zsigerelve. Nem véletlen, hogy Tarlós István Orbánnál akart lobbizni, hogy a törvény ne vonatkozzon a fővárosi kőszínházakra.
- Bár a kormány tagadja, sokakban – talán éppen ezért – támadt fel az a gyanú, hogy kulturális tao kivezetése a nyáron beindult kultúrharc része. Célja a kormánykritikus kör szűkítése, a lojalitás ígájának további kiterjesztése. Ezek sajnos nem minden alapot nélkülöző feltételezések. Hát majd meglátjuk, annyi azonban bizonyos, hogy a színházak, zenekarok, táncegyüttesek még inkább kiszolgáltatottak lesznek a hatalomnak.

7.A sport-tao átszervezése

2011-től a tao-rendszert kiterjesztették a látványsportokra¹⁹ is, elsősorban az utánpótlás támogatására. Ám időközben a szabályozást rugalmasan értelmezve két stadiont is építettek ebből a forrásból: a felcsúti Pancho Arenát és a máig el nem készült szigetszentmiklósi (Kövér László érdekeltsége). A létesítmények működésére nem lehetett tao-pénzt fordítani, ennek kérelmét nem merte a kormány 2017-ben megkockáztatni, mert félt attól, hogy az EB kicsit mélyebben kutakodva nem hosszabbítja meg a sport-taora korábban kapott engedélyt. A szükség azonban itt is törvényt bontott: a tao2-vel 2019. január 1-jétől már sportlétesítmények üzemeltetése is finanszírozható.²⁰ Nincs információnk arról, miért merte 2018. végén a kormány meglépni az unió szabályaival szemben a tao2 bevezetését (csak feltételezéseink vannak, de ismertetésük túllépné e jelentés kereteit).

December végén jelent meg a hír, hogy – bár a sport-taonál minden rendben van – az összegét és a rendszerét is átszervezi a kormány. Az év egészében igénybe vehető összegre felülről sapkát húztak: 50 milliárd forintban korlátozták a látványsportok egészére.²¹ Eddig az volt a rendszer, hogy az egyesületek megfogalmazták az igényeiket, azokat eljuttatták a szövetségeikhez, s amire ott rábólintottak, arra megindulhatott a pénzgyűjtés a cégektől. Az új szabályozás szerint a szövetségeknek január 15-ig kell benyújtaniuk elképzeléseiket az EMMI-hez, amely meghatározza, hogy milyen jogcímenen, egyes sportágakra mennyi pénz mehet ki az 50 milliárból. Majd valamilyen szempont szerint az EMMI-ben eldöntik, hogy ki mehet a cégekhez koldulni, mert a közvetítőket kizárták. Ám engedélyezett egy kiskapu is: a sportszövetségek elnökségei is készíthetnek fejlesztési terveket, amit a miniszter kivételesen engedélyezhet.

Valószínűsíthetően a labdarúgás és a kézilabda sportágak fogják az intézkedést a legjobban megszívní, hiszen e két terület az utóbbi években együtt többet kapott, mint 50 milliárd (2016-ban 74 milliárdot, 2017-ben 59,5 milliárdot) forint.

Az új rendelkezések szigorítják a pénzek felhasználását és szélesítik az ellenőrzés lehetőségeit, formáit.

---

¹⁹ Látványsportnak minősítették a labdarúgást, a kézi, kosár-, vízi és röplabdát, valamint a jégkocit.

²⁰ A sportcélú ingatlan működési veszteségének finanszírozására is felhasználható, évi max. 300 millió forintos keretben a tao-pénz. Magántársaságok, nem állami egyletek is megkaphatják. Vagyis az történik, hogy az állam állami pénzből – közvetlenül v. közvetve – felhúzza egy stadiont, azt átadja a klubnak, majd a klub működését is finanszírozza. S természetesen – a kormány állítása szerint – ezen senki nem gazdagszik meg, senki semmit nem tulajdonít el jogtalanul, a köz érdeke nem sérül.

²¹ Valószínű, hogy ebben a sport-tao 2 is benne foglaltatik.

8.Szemétszállítás a NER-ben

A szemétszállítás mindenütt a világon gazdasági ügy, ám olyan, amiből politikát is lehet kreálni. Ez bizonyosodott be 2018 őszén Magyarországon is.

Kezdjük a gazdasági kérdésekkel. Az egész azzal kezdődött, hogy a második Orbán-kormány hatalomra kerülését követően nem sokkal kipaterolta a külföldi szemétcégeket az országból, rendeletileg szabályozva, hogy az üzletben csak magyar cégek vehetnek részt. 2011 végén meg is alakult az önkormányzatok szervezésében 22 regionális hulladékgyűjtő, ezek, illetve a cégek a szemét eltakarítását, feldolgozását végezték az országban. Munkájuk ellenértékét a Díjbeszedő vállalat szedte be, és adta át az önkormányzatoknak, amit azok továbbítottak a szemetes vállalkozóknak. Egyes önkormányzatok a beszedett díj egy részét saját céljukra is fel tudták használni – noha ezt a törvény tiltotta, de ez arra utalt, hogy a díj elégséges fedezetet biztosított a munkát elvégzőknek is.

2013-tól azonban a szemétdíj is bekerült a „rezsicsökkentő” kampányba, a tarifát 10 százalékkal megválták, és azóta is ezek az összegek vannak érvényben.

Időközben azonban Fidesz-módra átszervezték a rendszert: kellett egy újabb pénzkivételi hely, és – állítólag – bemesélték Orbán Vikornak, hogy a központosítással olcsóbbá válik ennek az állami feladatnak az ellátása is (akár az oktatásé). A javaslatról 2015 végén megkérdezték az érdekelteket, akiknek az volt a véleményük, hogy az nem fog működni, vagy csak hosszú idő múltán tudja kiforrni magát. A résztvevők többsége Fidesz-elkötelezett volt, akik nem azt mondták, amit elvártak tőlük, hanem a szakmai véleményüket. Ennek ellenére 2016 áprilistól felállították a Nemzeti Hulladékgyűjtési Koordináló és Vagyongazdálkodó Zrt.-t (NHKV), a kukaholdingot. Indulásnál 5,3 milliárd forintot kapott, és 160 dolgozót, akiknek a szemétdíjak beszedése volt a feladata, továbbá ellenőrizte és minősítette a szemétszállító cégeket.²² Az ombudsman 2018 végén ismertté vált véleménye szerint az NHVK szabályozása zavaros, alkotmányellenes, ellentétben áll az uniós feladatok teljesítésével és teljes felülvizsgálatra szorul. :

https://index.hu/gazdasag/2018/11/12/ombudsmani_jelentes_hulladekgazdalkodas/

A díjbeszedés rendszerének digitális kiépítését Garancsi István egyik üzlettársa végezte, meglehetősen sikertelenül, mert a rendszer több mint fél évig nem tudott felállni, és működni. A munka elvégzésére vonatkozó díjról ellentmondó információkat olvastam, az egyik forrás

---

²² A minőségi tanúsítvány, a megfelelőségi vélemény megvonása a tevékenység beszüntetését jelentette.

szerint 700 millióba, a másik szerint 2 milliárdba került. Lehetséges, hogy az utóbbi összeg már a javításokat is tartalmazta. A szemetet közben rendben elhordták, de ellenérték nem folyt be, mert nem mentek ki a számlák. Volt olyan eset, hogy csak egy év után kapták meg az ingatlantulajdonosok a felgyűlt összeget tartalmazó számlát, amit természetesen nem tudtak kifizetni. A kukaholdingnál ezért jelentős kintlévőség halmozódott fel, amit a NAV-val ugyan be tudtak volna szedetni, de ehhez nem volt elég információjuk.²³

A rendszer a kukaholding beléptetésével úgy alakult át, hogy a szemétszállítást végző cég munkája ellenértékét a kukaholdingtól kapta. Ám, hogy milyen alapon, ezt az ombudsmani jelentés sem tudta kideríteni. Mindenesetre a legalább fél évig ki nem ment számlák ellenértékét nem lehetett a szolgáltatónak átadni, a holding hitelezett – saját hibájából – a lakosságnak, a szemetes cégek pedig a holdingnak.

A költségszintek azonban időközben elmozdultak, és egyre kevésbé fértek bele a 2012-es befagyasztott díjszintbe. Mert kétszeresére emelték a hulladéklerakási díjat, bejött a tranzakciós illeték és az E-útdíj, felügyeleti díjat vetettek ki, a szállítóautók ára nyolcszorosára emelkedett, és a minimálbéreket 2017-től radikálisan meg kellett emelni, miközben ki kellett építeni a szelektív hulladékgyűjtést is. Ebből országos probléma kerekedett, ami a mai napig sem oldódott meg, csak szőnyeg alá van söpörve. Egyrészt a megemelkedett szállítóállományokkal, másrészt azzal, hogy a szemétcégekkel veszteségeik finanszírozására hitelt vetettek fel, s mindemellett a kukaholding is erősen veszteségessé vált. Arról nem szól a fáma, hogy a holdingból mennyi pénzt szedtek ki, de aki ott dolgozott, biztosan nem járt rosszul, nem beszélve az informatikai rendszer kiépítőiről.

A kukaholding 2017. évi mérlege, amelyet csak 2018 végére sikerült bemutatni, arról tanúskodott, hogy árbevétele az előző évi 63,1 milliárd forintról 85,1 milliárdra emelkedett, de 3,6 milliárd forint veszteség mellett. Saját tőkéje mínuszba (3,7 md) ment át, az előző évben még pozitív (2,4 md) eredménytartaléka pedig 8,3 milliárdos adóssággal zárt.

A rendszer tehát minimum két robbanás előtt álló buborékot hordoz magában, egyfelől a holdingnál, másfelől a szemetes cégeknél, illetve a harmadik szereplőnél, az önkormányzatoknál, amelyek – ha nagyon kellett – idővel belenyúltak a zsebükbe. Ezt tette Tarlós István is Budapest esetében, amikor fizetett a fővárosi szemétszállítóknak. A rendszerben felhalmozott veszteségek mérséklésére az év második felében a költségvetés is

---

²³ 2018 végén 7,6 milliárd forintos keretben adott megbízást a behajtásra egy családi házba bejegyzett négy fős vállalkozásnak – amiből megint csak botrány lett.

átutalt – két részletben – 28 milliárd forintot, ami csak tűzoltásra volt elégséges.²⁴ Arról tehát szó nincs, hogy a centralizáció ócsította volna a szolgáltatást – társadalmi szinten.

E lehetetlen szisztéma ellen a többség nem mer megszólalni, mert a szemetes cégek háttérét, tulajdonosát jelentő önkormányzatok többnyire kormány-lekötelezettek. Egyetlen kivétel akadt csak az ősz folyamán, Gémesi György, Gödöllő polgármestere, és az Új Kezdet nevű párt vezetője. És itt jön be a politikai szál. Gémesi György annak a Zöld Híd Régió Nkft nevű, 400 főt foglalkoztató vállalkozásnak volt az elnöke, amelynek a tulajdonosa az Észak-kelet Pest és Nógrád megyei Regionális Hulladékgyűjtési és Környezetvédelmi Önkormányzati Társulás. A Zöld Híd 2018-ra szóló üzleti tervének teljesítéséhez – az amortizációs költségeken kívül 4,78 milliárd forintot kellett volna kapnia, ezzel szemben a kukaholding csak 3,2 milliárdot utalt, és az amortizációt is számítva 2 milliárdos lett a hiánya. Ez nem volt véletlen, Gémesit lehetetlen helyzetbe akarták hozni, hiszen a Zöld Híd működésért ő felelt. Javasolták neki, hogy a különbözetre vegyen fel hitelt, de ő erre csak állami garancia mellett lett volna hajlandó – tegyük hozzá: nagyon helyesen -, amit viszont nem kapott meg. Miután a cég teljesen ellehetetlenült, Gémesi szükségállapotot hirdetett (a kukásautók is működésképtelenné lettek²⁵), erre az volt a kormányzati válasz, hogy a gödöllői polgármester politikai játszmába kezdett, és a kormány nem engedte zsarolni magát. Gémesi a Katasztrófavédelemmel tárgyalt a feladat átadásáról. Azok meg húzták az időt, öt napig nem csináltak semmit. A szemét pedig 116 településen halmozódott. Ezt akarták Gémesi nyakába varrni, és erre hivatkozva leváltani elnöki (tiszteletdíjmentes) posztjáról. Ám megszimatolva, hogy a közgyűlésre összejöttek erre készülnek, Gémesi előbb beadta a lemondását. Ezt követően a katasztrófavédelem pénzéből működtetik a Zöld Hidat, amivel a szemétszállítás a régióban megoldódott.

Ám a történetek alapján világos, hogy semmi sem oldódott meg, csak a szemetet a szőnyeg alá söpörték, ami bármikor begyulladhat...

---

²⁴ A HVG információja szerint eddig 50 milliárd forintot kapott a kukaholding. Szemétpolitika, HVG 2018. nov. 15.

²⁵ A Zöld Híd többször is segítséget kért a kukaholdingtól autók lecserélésére. Ám a megküldött négy kocsi rosszabb állapotban volt, mint amelyeket fel kellett volna váltaniuk.

9.A lakás-takarékpénztárak kivégzése

Október 15-én jelent meg a hír, hogy Bánki Erik egyéni képviselői indítványt nyújtott be a lakás-takarékpénztári megtakarításokat kiegészítő állami támogatás megszüntetésére. Indoklásában a következők szerepeltek:

- a rendszer fenntartása túl sokba kerül az adófizetőknek (az állami támogatás évente 60-70 milliárdot jelentett, de a beindított reálfolyamatokon keresztül – lakásépítés, felújítás stb. adóbevételeket is hozott),
- a pénztárak extraprofitot realizálnak (ezzel szokták elrettenteni a közvéleményt, ám bizonyítatlanul maradó érv volt, sőt, álhír, ha figyelembe vesszük, hogy a működő négy pénztárból kettő veszteséges...),
- a megtakarításokból alig épültek lakások, luxus célokra költötték azokat (ez az érv egyáltalán nem állta meg a helyét).

A törvénymódosítást széleseben lezavarták a parlamentben, s az október 16-án este már meg is jelent a Magyar Közlönyben, hatályossá október 17-től vált. A már megkötött szerződésekre nem volt érvényes, csak az újonnan kötendőktől (és a meghosszabbítást kérőktől) vonták meg az állami támogatást. A konstrukció addig úgy működött, hogy a kismegtakarítók rendszeres havi összegeket utaltak át a lakáskasszáknak, amelyekhez az állam 30 százalékos támogatást adott, max. évi 72 ezer forintot. Így 10 százalék közeli hozam volt elérhető a megtakarítással, amit azonban legalább négy, de legfeljebb tíz évig nem lehetett felvenni. Kiterjedt rá az OBA garanciája és kamatadómentes volt.

A lakossági biztonságos megtakarítások körében nem volt ennél jobb forma. Előírás szerint a megtakarítást lakáscélú beruházásokra (önerő letételére, lakáshitel előtörlesztésére, lakásépítésre, vásárlásra, felújításokra lehetett igénybe venni; a felhasználási lehetőségeket az Orbán-kormány is szélesítette). Becslések szerint kb. egy-másfél millió lakos élhetett vele (legalábbis 1,5 millió szerződést kezeltek), jobbára alsó-középosztálybeliek, akiknek volt némi megtakarítani valójuk. A lakáskasszák, kb. 800 milliárd forintot kezeltek, a begyűlt forrásokból kedvezményes lakáshiteleket nyújtottak. Hitelezésük a lakáshitelpiac 10 százalékát tette ki.

1996-tól élt ez a megtakarítási forma, ami a minimálisra leszorított kamatok világában, azaz az utóbbi években vált igazán népszerűvé. Más uniós országban is ismeretes ez a konstrukció, igaz, jóval kisebb állami támogatás mellett. A rendszer élvezői ezért is számoltak azzal, hogy valószínű lesz valami módosítás, ám a teljes beszántás mindenkit megdöbbenített.

Bánki Erik, fideszes képviselő javaslatának nyilvánosságra kerülését követően a magyar lakosság megrohanta a pénztárakat, bankokat, hogy még beleférjen az állami támogatás rendszerébe. Utólagos felmérés szerint két nap alatt kb. 140 ezer új szerződést kötöttek. Varga

Mihály nehezményezte is, mondván, hogy ezek nem is lakást akarnak venni, hanem nyereszkeskedni akarnak. (Nem tudni, honnan vette ezt az információt.) Ennek bizonyítására felkérte az MNB-t vizsgálja meg a szerződéseket, aminek a jegybank eleget is tett, ám november végéig nem talált szabálytalanságra utaló információt, azt pedig végleg nem tudja fellelni az adatokból, hogy milyen céllal fogantak a befektetések.

A hirtelen jött és rendkívül durva kormányzati döntésnek – amely ismét azt bizonyította, hogy Magyarországon bármi megtörténhet -, több célja is lehetett. Így:

- a költségvetés tehermentesítése (a költségvetés túlköltekezését az EB többször is kifogásolta)²⁶,
- a lakossági megtakarítások állampapírok felé terelése,
- kedvezni a lakásépítésekben érdekelteknek (Garancsinak, Mészárosnak) azzal, hogy a keresletet a CSOK és a NOK felé terelik,

A nagy társadalmi felzúdulást kiváltó kormányzati intézkedés után a kabinet igyekezett mielőbb gyógyírt is felírni. Október végén bejelentették, hogy a megtakarított költségvetési pénz egy részéből a CSOK-ot bővítik: felemelik a felvehető kedvezményes hitel (3 % fix kamat) összegét a három gyermekeseknél 10 millióról 15 millióra, illetve kiterjesztik a tíz millió forintos, kedvezményes hitelt a kétgyerekesekre is. Az állami támogatás összege azonban semmit sem változott. Ebből egyáltalán nem követhető nyomon, hogy mennyit adott vissza a kabinet a háztartásoknak (gyaníthatóan a teher egy részét majd rálöcsölik a bankokra). Viszont az tudható, hogy a CSOK teljesen más társadalmi csoportot preferál, mint a lakáspénztári megtakarítás. Az előbbi a jobb módúakat, akik képesek új lakást vásárolni, az utóbbi a kisembereket. A lakáskassza megtakarítás és a CSOK nem cserélhető fel egymással. Már csak azért sem, mert a társasházak felújítási alapjai – amelyeket a pénztárakban helyeztek el – nem lakásépítésre szolgálnak.

A lakáskassza-konstrukció felszámolása (hiszen a továbbiakban már nem éri meg itt takarékoskodni) feltételezhetően hosszabb távon nagyobb gazdasági kárral jár, mint amekkora hasznot rövid távon a költségvetés remélt tőle:

- A kormányzat újabb bizonyítékát adta befektetéseket elriasztó, kiszámíthatatlan magatartásának.

---

²⁶ Nagyjából egyidőben a lakás-takarékpénztári rendszer felszántásával lett ismeretessé az, hogy a magyar kormány vajdasági családi házat vásárlóknak ajánlott fel vissza nem térítendő segítséget, fejenként 3,3 millió forintra pályázhatnak (kb. 1 milliárd forintos keretből) a Vajdasági Magyar Szövetség Prosperita Alapítványánál. Önrészt nem kérnek, sőt, kötött elszámolást sem a felhasználásról. (Akár stadiont is építhetnek belőle.)

- Az Orbán-kormány döntésével ismét szembe ment az öngondoskodás egyébként rendkívül fontos intézményével, a háztartásokat az állami gondoskodás felügyelete alá terelve.
- A döntés olyan jövedelem-átcsoportosítást erősített meg, amelynek következménye a társadalmi egyenlőtlenségek további növekedése a szegények (közép- alsóközéposztálybeliek) megtakarítási lehetőségének korlátozásával és a gazdagok (új lakásépítő vállalkozók) jobb helyzetbe hozásával²⁷.
- A kabinet szembement abbéli, többször hangoztatott törekvésével, hogy a KKV-kat segítse a nagy cégekkel szemben. Hiszen az építőipari KKV-kal szemben csökkeni fog a kereslet (lakás-felújítások). De lehet, hogy kifejezetten ez volt a célja, hogy ti. a kis cégeket a nagy halak be tudják kebelezni – csak akkor erről kellene beszélni....
- A Bankszövetség számításai szerint a közvetlen és közvetett hatásokat figyelembe véve a költségvetés jóval nagyobb bevételt élvezett a kifizetett támogatásoknál (szűken mérve évi 110 milliárdot).
- A megtakarítások felhasználása anticiklikusan hatott, kiiktatásukkal a kabinet indokolatlanul vállalt újabb gazdaságpolitikai kockázatot magára.

A Momentum népszavazási kezdeményezést nyújtott be a Nemzeti Választási Bizottsághoz a következő kérdéssel: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a lakás-takarékpénztárakról szóló 1996. évi CXIII. törvény szerinti lakás-előtakarékosság állami támogatását az Országgyűlés terjessze ki a megkötésre kerülő lakás-előtakarékossági szerződésekre is?”

A legnagyobb lakáskassza, a Fundamenta az állami támogatás kiiktatása után kedvezményes lakáshitelek nyújtásával állt elő (a piacinál alacsonyabb kamatúakkal). December végén felröppent a hír, hogy 2019-ben a kormány is előáll valamiféle állami támogatású új konstrukcióval.

10.Munkaügyi kérdések

Már az egykulcsossá tett személyi jövedelemadórendszer bevezetése (az adójóváírás megszüntetése mellett) is azt üzenté, hogy az Orbán-kabinet a magasabb jövedelműeknek kíván kedvezni, és a későbbi döntések (munkatörvénykönyv módosítása) is ezt támasztották alá, ám a 2018 utolsó hónapjaiban történtek egyértelműen arra utaltak, hogy a kormányfő a munkavállalókkal szemben a munkaadóknak kedvez úgy, hogy a költségvetés se járjon rosszul.

---

²⁷ Ehhez kapcsolódik az is, hogy 2018 végével megszűnik az a lehetőség, hogy a munkaadók a cafetéria keretében munkáltatói támogatást és/vagy hiteltámogatást adjanak (adómentesen).

Lényegében a lakástakarékpénztári rendszer átalakítása is főként a kispénzű megtakarítókat sújtotta. A cafeteria rendszer átszabása ugyancsak a munkavállalók érdekeit csorbította, hiszen aligha várható – az utóbbi évek nagy bérkiáramlása mellett -, hogy a munkaadók béremelésekkel kompenzálják majd a megszűnt lehetőségek miatti jövedelemkiesést és/vagy magasabb adóterhek mellett is fenntartják a korábbi juttatásokat.

Az év végén – a lehető legutolsó napon - a kormány döntött (az érdekképviselletekkel nem tudtak megegyezni) arról, hogy a 2019. évi minimálbér és garantált bérminimum 8-8 százalékkal emelkedik (bruttóban 149, ill. 195 ezer forintra). Ez a határozat a munkaadók szándékaihoz állt közelebb, ők ugyanis 5-7 százalékos emelést javasoltak, miközben az érdekképviseltek 11-13 százalékot. A döntést a Liga szakszervezeteken és a Munkástanácsokon kívül a dolgozói képviseltek nem írták alá. Annak ellenére sem, hogy a kormány döntése 2020-ra is kiterjedt, ekkorra is 8-8 százalékos növelést fogadtak el. A kormány jogszabály-követően járt el, ha ui. nincs megegyezés a felek közt, akkor a kabinet dönt a legkisebb bérek növelésének mértékéről. A legkisebb keresetek 8 százalékos növelése messze elmaradt a 2017-18-ban érvényesített-től, és megtörte az unió átlagbéreihez való felzárkózás folyamatát.

A 2018-ra kialakult munkaerőhiány megoldására a kormány több intézkedést tett. A munkaerőhiány, amely főként a szakképzett, rugalmas munkavállalási képességű munkaerő hiányát jelenti, több okból alakult ki:

- a kormány korábban a közmunkaprogramokban való részvételt favorizálta, amivel kedvező foglalkoztatási adatokat sikerült felmutatnia, ám idővel túl drága lett (330 milliárdot vitt ki a költségvetésből a kb. 200 ezer közmunkás kifizetése),
- emellett elmaradt a munkanélküliek aktív segítése a munkaerőpiacra való visszatéréshez (nem voltak értelmes és hasznot hozó átképzések),
- a szakképzés és általában az alapképzés leromlott, de a felsőfokú is - az oktatásból kivont százmilliárdok nyomán,
- a dolgozók munkavállaló képessége gyengült az egészségügyi rendszer lepusztulása által elősegítve,
- a kormány bérfelzárkóztatási programjai későn és ellentmondásosan indultak be,
- a 2010 előttihez képest kétszeresére nőtt az ideiglenesen külföldön dolgozók száma (évi átlagban 110 ezer fő),
- többszázezren kerestek és találtak tartósan is munkát külföldön – zömükben jól képzett, vállalkozóképes fiatalok és középkorúak.

A környező országokhoz képest Magyarországon lett a leginkább feszítő a munkaerőhiány, ami a legtöbb befektető szerint korlátozza a növekedést. Ennek a problémának a gyors megoldására különböző javaslatokkal állt elő a kabinet.

1. November közepén mutatták be azt az előterjesztést, amelyben megfogalmazták a célt: több hajléktalanat vonjanak be a közmunkaprogramokba. Pontosabban a számukra készített célzott programokba. Ez a rendszer korábban is működött az önkormányzatok és néhány egyházi ill. civilszervezet közvetítésével²⁸, most azonban ezt kormányzati szintről kívánják kiszélesíteni. Az előterjesztésben hangsúlyozták, hogy van rá pénz (én a 2019-es költségvetésben a nyomát sem találtam), csak a különféle minisztériumok tegyék le a javaslataikat. A kormány a hajléktalanokat „védett” munkahelyen akarja felkészíteni arra, hogy később helyt álljanak a munkaerőpiacon. Képeznék is őket, felkészítenék „a személyes higiéniára és a közösségi együttélésre”, és minden melegedőben lenne számítógép és internet, hogy munkát kereshessenek. Ez az elképzelés elsősorban a még rehabilitálhatókra terjedne ki és azokra, akik frissen kerültek ki az utcára. A súlyosan károsultaknak erre alkalmas, bentlakást biztosító intézményekben kellene munkát biztosítani, amivel megkereshetnék lakhatási költségeiket.

A kormány a program kidolgozásának határidejét 2019. január 31-ben jelölte meg. Ezen belül

- a pénzügyminiszter vizsgálja meg, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni a jelenlegi munkaerőpiaci programokat, vagy dolgozzon ki egy, a hajléktalan emberek foglalkoztatását ösztönző munkaerőpiaci programot,
- az emberi erőforrások minisztere mérje fel, hogyan lehetne a karitatív szervezetek hajléktalanoknak szóló munkaprogramjait kiterjeszteni, és találja ki – a pénzügyi tárcával együttműködve –, hogyan lehetne a képzésük és munkavállalásuk érdekében minden nappali melegedőn elérhető a hajléktalanok számára a számítógép- és internethasználat, valamint a szociális munkás által nyújtott segítség,
- a belügyminiszter kérje a 30 ezernél nagyobb lakosú települések önkormányzatait, hogy a „hajléktalan emberek lakhatásának biztosítását a helyi lehetőségek és feltételek figyelembevételével segítsék elő”,
- a hajléktalanokkal foglalkozó karitatív szervezetek bevonásával mérjék fel a fővárosban, a közmunka keretében nyújtható képzési programokra vonatkozó igényt, és hogy az mennyibe kerülne.

---

²⁸ 2015 óta kb. hármezer hajléktalannak tudtak ilyen keretek mellett munkát biztosítani összesen 5,3 milliárd forintos ráfordítással.

Mindezt jó elgondolásnak tartjuk, mindenképpen jobbnak annál, mint a hajléktalanság büntetését vagy az aluljárók éjszakára történő lezárását (Kósa Lajos kezdeményezte). Ám a megvalósíthatósága sajnos nagyon kétséges főként egy olyan apparátustól elvárni mindezt, amelyiket mindeddig a hajléktalanok ellen hergelték, és amelyik a bürokrácia-csökkentés áldozataként egyébként is túlterheltté vált.

2. Még 2018 áprilisában írták ki azt a pályázatot, amelyben olyan intézmények jelentkezését várták, amelyek képesek programot kidolgozni és lebonyolítani a közmunkások átvezetésére az elsődleges munkapiacra. Ám mindössze négy ajánlat érkezett az ősz végén, s a kiíró, az Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft. egyiket sem tudta elfogadni. (Eközben minden mérés szerint csökkent a közmunkában részt vevők száma, de a munkanélkülieké is, miközben az elsődleges körben dolgozóké nőtt. Lehetséges, hogy a cégek közmunkások alkalmazásával segítettek munkaerőgondjaikon. Vagy a statisztika téved.)
3. A durva bürokráciacsökkentés következtében 2018 végén többtízezen veszítették el állami, önkormányzati állásukat, miközben az elvégzendő munka mennyisége – semmit nem csökkent. Az így előálló munkaerőhiányt kétféle intézkedéssel vélte a kormány megoldani. Egyrészt az ebédidőt, cigarettaszünetet (20-30 percet) kivették a 8 órás munkaidőkeretből, és elrendelték, hogy a dolgozó ez idő alatt is köteles főnöke rendelkezésére állni. Másrészt 5 nappal csökkentették a kormánytisztviselők éves alapszabadságát (de felemelték a pótlólagosan igénybe vehetőket a gyerekek vagy/és házasságkötés után). Számítások szerint a két intézkedés együtt 2019-ben 18,75 nappal hosszabbította meg személyenként az éves munkaidőalapot – a korábbi rendelkezésekhez képest (a kivételt jelentő jutalomnapok figyelembe vétele nélkül).
4. Nem fogadták el Komjáthi Imre MSZP képviselő arra vonatkozó javaslatát, hogy december 24-e is legyen munkaszüneti nap.
5. Az egészségügyből történő munkaerő-elvándorlás megakasztására Kásler Ferenc bejelentette, hogy az ágazatban dolgozó, nem egészségügyi végzettségűek részére 2019. júliusától 8 százalékkal megemelik a béreket (mint a minimálbért, csak azt január 1-jétől, és nem kizárt, hogy ez nem jelent majd plusz emelést). Ez 14,1 milliárd forintba fog kerülni, de nyomát nem látni a 2019-es költségvetésben. A további ígéretek szerint 2020. január 1-vel további 14, majd november 1-vel 20 százalékos emelés jön még, amit 2021. január 1-vel 30 %-os követ. Ez a mézesmadzag-elhúzás szokásos kormányzati taktika, ám nem jött be például a pedagógusoknál sem. Kizárt dolognak tartom, hogy a

kb. 200 milliárd forintra tehető többletkiadást – a várhatóan romló költségvetési helyzetben - a kormány vállalni tudná, különös tekintettel arra is, hogy e béremelések további béremeléseket kikényszerítő bérfezültségeket eredményeznének az ágazatban.

6. A parlament elfogadta és Áder János alá is írta a 2019. január 1-jétől hatályos un. rabszolga-törvényt. Ennek a politikai körülményeiről más fejezetben emlékeztünk meg, itt és most csak néhány szakmai felvetéssel foglalkozunk.

Kósa Lajos és Szathmáry Kristóf 2018. november 20-án adta be a parlamentnek a T/3628-as irányszámú javaslatot „A munkaidő szervezéssel és a munkaerő-kölcsönzés minimális kölcsönzési díjával összefüggő egyes törvények módosításáról” címmel. Ennek kibukott kritikus tartalma szerint egyrészt az érvényben lévő évi 250 munkaórával szemben – ami a kollektív szerződésekben foglaltak szerint még 50 órával megtoldható – 400 munkaóra lesz a túlóra felső határa. Másrészt viszont a munkaidőkeret, amelyen belül a munkaadó köteles a dolgozóval szemben elszámolni, 12 hónapról 36 hónapra emelkedik. A változások azt jelentik, hogy hatnapos lehet a munkahét, és a dolgozók akár 3 éven keresztül is ingyen adhatják túlmunkájukat a cégeknek.

Ehhez hasonló kezdeményezéssel már 2017-ben is próbálkozott Bánki Erik, de akkor a szakszervezetek és főként a Fideszes képviselők ellenvéleménye miatt levették a napirendről.²⁹ Az egyéni képviselői javaslat most is nagy meglepetést váltott ki, és pillanatokon belül kihátráltak mögüle a multik és a munkaadói érdekképviselők is. A javaslatok – ezek szerint - egyedül csak a kormánynak tetszettek, képviselőik rendre arról próbálták meggyőzni a nagyközöséget, hogy a törvénymódosítás a dolgozók érdekében történik, mert aki többet akar keresni, annak nem lesz jogi akadály. Ennek a cinikus véleménynek a sulykolására annál is inkább szükség volt, mert napnál is világosabb kormányzati fordulatot jelentett a vasárnapi boltbezárás indoklásához képest. A propagandában addig a hazugságig is elmentek a Lokál c. lapban a nagyközöséget nyugtatandó, hogy a túlmunkát továbbra is havonta fogják kifizetni... A törvénymódosításnak két kiváltó oka lehetett:

- A gazdaságirányítás beszorult a csapdába: nem tudta megakadályozni (és visszafordítani - a kísérletek ellenére sem) a magyar munkaerő külföldre áramlását, viszont a külföldi munkaerő kriminalizálásával és az idegenek elleni gyűlöletszítással elzárta a bevándorlás csapjait. A munkaerőhiányt – a növekedés

---

²⁹ Szijjártó Péter most odanyilatkozott, hogy a német cégek már régóta kérték a munkarend ilyenforma rugalmassá tételét, amit azonban a Német Kereskedelmi Kamara határozottan cáfol.

fenntartása érdekében – csak a túlmunkára kötelezés elrendelésével vélte rövid távon megoldhatónak.

- Ilyen módon vélte ellensúlyozhatónak a kormány az utóbbi évek és a továbbiakban várható fajlagos bérköltség emelkedését. Közvetlenül pedig azt, hogy a munkaadók kérése ellenére sem csökkentette le 2019. január 1-től a szociális hozzájárulást. A túlóráztatás megemelésével viszont lehetőség van a rendes munkaidő mérséklésére, így kisebb bér fizethető, a munkát pedig túlórában végzik el, amihez viszont három éves kamatmentes hitel kapcsolódik. Vagyis a vállalkozók többletmunkához és ingyenes többletforrásokhoz is hozzájutnak, ami kedvezményezheti a tőkebefektetéseiket, és ez tényleges versenyelőnyt jelent az országnak. Ám a megoldás egyetlen fillérjébe sem kerül a költségvetésnek, sőt, a többletmunkából még többletjövedelmet is realizálhatnak.

A szakszervezetek – találóan - modernkori rabszolga-törvénynek nevezték el Kósa-Szathmáry javaslatát, amelynek problémáit a következőkben látjuk:

- A heti 48 órára kijövő munkakötelezettséggel – amellyel az unióban első helyre kerülünk (Nagy-Britannia a második, heti 42,1 órával) – sérül a dolgozóknak az alaptörvényben lefektetett pihenéshez, szabadsághoz való joga.
- Igaz, hogy az unió jogrendje évi 416 óra túlmunkát engedélyez maximum, a magyar kormány tehát elment eddig a falig, de egyfelől a legtöbb uniós országban kisebb a hivatalos munkaidőkeret, az átlagos túlmunka pedig 150-200 órát tesz ki. A másik módosító indítvány viszont kifejezetten sérti az uniós szabályt, amely a munkaidőkeretet 15 hónapban maximálja. A most bevezetett rendelkezés (a 36 hónap miatt) kötelezettség-szegési eljárást fog maga után vonni.
- Köztudott, hogy a munkaadók eddig is variáltak a munkaidő-nyilvántartásokkal, és még mindig inkább megérte büntetést fizetniük, mint rendes túlóradíjat. Ezen az alapon nincs okunk azt feltételezni, hogy a hároméves elszámolások rendben fognak lezajlani. Már csak azért sem, mert nem tudni, hogy milyen adó- és bérmértékeket kell és lehet utólag figyelembe venni. Várhatóan a munkaügyi perek meg fognak szaporodni.
- Álnaivitás a kormány részéről (és ekkor még finoman fogalmaztunk) azt feltételezni, hogy a munkavállalók önként és dalolva fogják az üzemi megállapodásokat aláírni. A munkavállalók többsége igen is kiszolgáltatott helyzetben lesz, amikor csak arról dönthet, hogy vállalja-e a fokozott kizsákmányolást vagy elhagyja az országot. Az utóbbi esetén a törvény bumeráng hatású lesz. Bár ennek mértékét tompítja, hogy

sokaknak nem adatik meg e választási lehetőség, és kénytelen lesz elfogadni a munkaadók ajánlatát. Ennek következményeként a dolgozók egészségromlásával, a balesetek elszaporodásával és munkavégzőképesség romlásával kell számolnunk.

Láthatóan a kormánynak nagyon fontos volt a törvénymódosítás elfogadtatása a családok évében, annyira, hogy a viták során belengetett engedményeket is visszavonta. A miért? kérdésre adott válaszaink közül nem tudjuk elhessegetni azt a gondolatot, hogy a felduzzadt Fideszes cégbirodalom zavartalan és olcsóbb (profitábilisabb) működtetése jelentős szempont lehetett a döntés meghozatalánál.

III. Kormányzati ügyek a mindennapos közpolitikai kihívások sodrában

Az elmúlt hónapokban számos olyan ügy akadt még, amelyek egyébiránt megérdemelnék az alapos – esettanulmányoszerű - feldolgozást is. Mindenekelőtt azért, mert belső szerkezeteikben kellő világossággal látható néhány olyan lényegi elem, amely a jelenleg folyó kormányzat/kormányzás modelljeit illetően kulcsfontosságú. Mindenekelőtt azért, mert néha azt sem árt érzékeltetni, hogy a túlzott centralizációra törekvő hatalmak törvényszerűen növelik közpolitikai feladataik amúgy is átláthatatlan tömegét. Mégpedig azzal, hogy az állandósuló állami beavatkozás előbb-utóbb a lakosság minden csoportjából ki is váltja azt az igényt, hogy az ÁLLAM tegyen rendet itt is, ott is, amott is.

Terjedelmi okokból és időbeli korlátok miatt nem tehetjük meg, hogy e fontos ügyekről valós esettanulmányokban számoljunk be. Ha egy kutatócsoportot irányítanánk, akkor elképzelhető lenne az alább felsorolandó közpolitikai témakörök olyan alaposságú bemutatása, amilyenre a nekünk szabott idő és terjedelem nem adhat lehetőséget. Azt viszont megtehetjük, hogy az egyes - meglehetősen jellemző - ügyek kontúrjait mintegy kutatási hipotézisekként felvázoljuk, legfőbb dramaturgiai vonásait összefoglaljuk. Azt is írhatnák: kis színesek jönnek. Ámbár ezek a színek meglehetősen borúsak.

1.Változások a médiaviszonyokban

Negyedévről negyedévre úgy hittük, hogy a hazai médiumok állapotáról a jövőben nem lesz érdemes egyetlen mondatot sem írunk, hiszen a lényegét illetően az összes fontos kérdés már a 2010-es választásokat követő öt-hat hónap során eldőlt. Aztán mindig tévedtünk, legalábbis ebben az egy kérdésben bizonyosan. 2018 őszén még mindig lehetséges volt meglepetéseket szerezni. Nem gondoltuk volna, hogy a tucatnyi médiastrómant egyszer majd érdemes és szükséges lesz egyetlen főstróman alá beterelni. Önként, persze, önként, sőt, örömmel. Megpróbáljuk a folyamat legfontosabb állomásait sorra venni.

A minőségi lapokban már októberben elkezdtek emlegetni, hogy az általa birtokolt médiavilágban valami nagy-nagy dobásra készül a kormányzat. Már meglehetősen nyíltan kezdték szellőztetni mindazon részleteket, amelyek akkor még inkább tetszettek valamiféle riogatásnak, rémhírterjesztésnek, semmint valós lépéseknek. December elsejétől azonban nem

volt kérdés: létrejött az a Közép-Európai Sajtó- és Média Alapítvány (későbbi becenevén: kesma), amely nonprofit elvek alapján szippantja magába a hazai média intézményeinek nagy részét. Ez a lépés több szakaszból állt össze. Mészáros Lőrinc például megelőzően a maga Médiaworks-cégébe olvasztott be öt megyei lapot, s más, amúgy népszerűnek tartható médiumokat. (Ennek bizarr mozzanata volt, amikor az egykori MSZP-pénztárostól megszerezte a Szabad Föld c. újságot; a korabeli újságok nem is hagyták ki ezt az élcelődési lehetőséget.) Majd ezt a monstrumot vitte be az új alapítvány szárnyai alá.

Hasonlóan engedelmes és önkéntes partner volt még Schmidt Máriától a Matolcsy-fiúig, Habony Árpádtól kezdve több más újsütetű (2010 utáni) médiatulajdonos is, ami azért is meglepő, mert addig jelentős profitot termelő médiumaikat adták oda egy deklaráltan nonprofit intézménynek... Amely lépéseikkel utólag is nyilvánossá tették azt, amit előtte is sejteni lehetett, hogy ők korábban is egyszerű politikai megbízottak voltak, s a legkevésbé sem valódi tulajdonosok. A ma még valamelyest független portálok természetesen meglehetősen nagy terjedelemben foglalkoztak ezzel a páratlan centralizációval. Érdeklődésük már azért is érthető, mert - még ha egyelőre közvetlenül nem is róluk van szó - mindezzel közvetve változnak meg mindennapos működési körülményeik is:

https://hvg.hu/itthon/20181128_fidesz_media_kozpontositás_liszkay

https://hvg.hu/itthon/20181129_mediakoncentracio_kozep_europai_sajto_es_media_alapitvan_y_meszaros_liszkay

https://hvg.hu/gazdasag/20181129_A_printpiac_reklambevetelenek_csaknem_felet_szerezhet_i_meg_az_KozepEuropai_Sajto_es_Media_Alapitvany

<https://24.hu/kozelet/2018/11/29/media-fidesz-kormany-meszáros-lorinc-liszkay-gabor-alapitvany/>

<https://www.nytimes.com/2018/12/03/opinion/hungary-orban-media-suppression.html>

https://hvg.hu/gazdasag/20181205_Tobb_tizmilliard_forintot_toltak_be_az_uj_NERalapitvan_yba_a_kormanykozeli_uzletemberek

<https://24.hu/belfold/2018/12/05/kiderult-kinek-adtak-sokmilliárdos-vagyonukat-a-ner-oligarchak/>

<https://g7.hu/allam/20181207/nem-mehetett-volna-at-a-versenyhivatalon-a-fideszes-mediafuzio-ezert-lepett-a-kormany/>

<https://444.hu/2018/12/06/a-valóság-ezzel-szemben-az-hogy-nemzetstrategiai-kozerdek>

Mindez akkor kezd igazán érdekessé válni, ha azt is megnézzük, hogy ez az új monstrum vajon milyen mértékben részesedhet a médiafinanszírozásban kulcsmozzanatnak számító

hirdetési piacból. Nos, a kesma szárnyai alá terelt 476 /!/ cég az előző évi reklámtorta 53%-át tudhatta a maga bevételének. De...! Ez a szám még bájosabb, ha azt firtatjuk, hogy mekkora lehet a részesedése az állami reklám-költségekből?

Ott bizony 83%-ot mutat ez az arány. Amivel lényegében meg is magyarázhattuk e furcsa döntés elsődleges okát, és megadhatjuk a valódi magyarázatát is. Tulajdonképpen annyi történik, hogy a százmilliárdos nagyságrendet valamivel meghaladó kormányzati reklám-költségeket az eddigieknél összehasonlíthatatlanul feszesebb és közvetlenebb irányítás, azt is mondhatnánk, hogy mindennapos és egyszemélyi felügyelet alá vonták.

Az ugyanis nem lehet kétséges, hogy mindez Orbán Viktor személyes döntése volt. S a nem is túlzottan takargatott belső információk szerint azért, mert megelégette eme irdatlan összegek magánzsebekbe való közvetlen áramlását. (Jut eszünkbe...és ezt mostanában senki sem emlegette: ezt a mostanáig, hét éven át működtetett modellt eredetileg maga Simicska dolgozta ki, öntette jogszabályi formákba, és hozta létre a médiavilág összes szegmensében a végrehajtásának leginkább megfelelő szervezetekkel, vállalkozásokkal egyetemben. A halott körme évekig nő még...) A kormányfőnek sürgős és fontos lehetett ez a végletekig feszített centralizáció, ezért azonnal intézkedett arról is, nehogy valamiféle versenyhivatali akadékoskodás észrevegye: ez a monstrum minden ízében ellentmond a legalapvetőbb piaci törvényeknek. Ezért aztán közérdekből „nemzetstratégiai jelentőségű akcióvá” minősült az egész szülemény, amelynek megítéléséhez semmi köze nem lehet még a Versenyhivatalnak sem.

Az irányítással sem lesz gond, mert az üzemszerű és a szakmai jellegű irányítás napi feladatai megoszlanak a két, leginkább kipróbált és többszörösen is hűségesebb bizonyult vezető, Liszkay Gábor és Vaszil Miklós között. Ők pedig bizvást alapozhatnak az elmúlt egy-két évben minden fontosabb médium napi működésébe beépített kormányzati emberek jelenlétében és kellő szintű éberségében. Az elmúlt években kormányközeli médiavállalkozók kezébe került sajtó, rádió, tévé, hírportál munkarendjében ugyanis igen hamar megjelentek kívülről a „tartalomfejlesztő igazgatók”, avagy azok a kommunikációs tanácsadók, akik valami rejtélyes módon mindig a legelőször voltak tisztában az éppen legfontosabb kormányzati közölnivalókkal. S ezt a jól értesültséget tüstént érvényesíteni is tudták. Akár még a legutolsó pillanatokban is. (E rejtőzködő "Szakember-gárda" szerepéről tanulságos elemzést közölt a HVG október 18-ai számának írása: „*Mindenki gyanús. Baráti média*” címmel.)

Magát az egész folyamatot és az újonnan kialakított alapítvány lehetséges szerepét kitűnő írásban mutatja be Urbán Ágnes, az ismert médiaszakértő, a Magyar Narancs december 13-ai számában: „*Góliát születése. Mi lehet Orbán célja a fideszes médiavállalatok összevonásával?*” Ebből az elemzésből számos egyéb összefüggés is kiolvasható.

Mi meglegyszünk pusztán annak a jelzésével, hogy az Orbán-kormány 2018 őszén újabb és újabb olyan területeken tartja fontosnak végigvinni a lehető legerőteljesebb centralizációt, amelyek már amúgy is az ő emberei kezében voltak. Lehet, hogy tényleg az esztelen méreteket öltött pazarlásnak szeretne Orbán gátat építeni. Lehet, hogy a saját zsebre történő lopkodásból lett elege. Lehet, hogy az évi százmilliárdhoz képes kínosan alacsony volt e propaganda-üzem hatékonysága. Lehet, hogy az új kormányzati modellben igyekezne mindent lehetőleg személyesen irányítani. Mindent, ami neki fontos. Amit egészen biztosan állíthatunk az az, hogy a 2018 végén megfigyelt „újítások” nyomán számítani lehet az egész hazai médiaszerkezet komoly változásaira is. Erre nézve:

https://index.hu/kultur/media/2018/12/13/a_magyar_politikai_napilappiac_halala/
<https://tldr.444.hu/2018/12/10/megtorte-a-ner-az-orszag-kedvenc-bulvarlapjat>

E főnti érvek külön-külön és együttesen is megállhatják a helyüket. E sorok írója - némileg előre is tekingetve – azt sejtí, hogy e lázas centralizáció a közelgő, nagyszabású kampánynak a feltételeit szeretné jó előre megteremteni. Egy-két hónap, és meg kell mentenünk Európát, s meglehet, hogy e történelmi küldetéstudatról még nem értesülhetett minden magyar állampolgár. Megengedhetetlen mulasztás lenne. Eddig legfeljebb csak azt kérdezték meg tőlünk a legkülönbözőbb műsorokban, hogy *Van egy perce?* S azután, választ sem várva...mondták...mondták...mondták. Lehet, hogy tavasszal már megfordul ez a felszólítás, és azt fogják tőlünk megkérdezni a képernyőn keresztül: *Hol voltál egy percig??? Mit csináltál egy percig, amíg nem hallgattad a Szent Üzenetet???*

Mindenesetre a 2018-as évvégi, szilveszteri kabarék egyik kézenfekvő sikereként kínálkozott ennek az állami médiaiparnak a kifigurázása:

https://index.hu/video/2018/10/13/hirado_mtva_migacio_migrans_soros_gyorgy_brusszel/
https://index.hu/kultur/media/2018/12/30/remalmot_csinalt_a_2018-as_evbol_a_lakajmedia/

Nem beszélve Bödöcs Tibor nagy sikert aratott „híradójáról” :

https://index.hu/mindekozben/poszt/2018/12/31/bodocs_tibor_kozmedia_hirado_parodia/

Írások a médiaváltozások háttéréhez:

- Ostyába csavarva. HVG: szept. 27.
- Mindenki gyanús. HVG. okt. 18.

- Nem lesz itt happy Andy. HVG. okt. 25.
- A gyerek a legnagyobb kincs. MnCS. okt. 11.
- Az úr adta, az úr elvette. HVG. okt. 11.
- Beszántott Szabad Föld. MnCS. dec. 6.
- Lapszállta. HVG. dec. 6.
- A gömböc. Ma Ha. dec. 7.
- Góliát születése. MnCS. dec. 13.
- Miért beteg a magyar sajtó? Ma Ha. dec. 13.

2.Tartós huzakodások az MTA-val

Legutolsó összegzőnkben már megpróbáltuk jelezni, hogy az újonnan megalakult kormányzás kulcsszereplőjévé előlépett Palkovics Lászlónak mintha egyik legfőbb feladata lenne az akadémiai értelmiség megregulázása. A nyár végén mindössze tizenkét sorban foglaltuk össze a kezdeti csatározások első lépéseit, ezért csak egy mondatban utalnánk minderre vissza.

A július költségvetés elfogadása előtt az új szuperminisztérium – ITM - egy délután emailben értesítette az MTA Titkárságát afelől, hogy az új rend szerint az őket illető költségvetési tételek nagy része átkerül az új minisztériumba. 28 milliárd forintról volt szó, ami az MTA-nak nagyon nagy pénz, de...mondjuk az év utolsó napjaiban szokásos kormányzati pénzkidobásokhoz képest elenyésző összeg. Na, nem is erről van szó, tudta ezt minden érintett, ha másból nem, akkor abból mindent meg lehetett érteni, hogy az MTA vezetése az adott emailben foglaltak véleményezésére 54 percnyi időt kapott a minisztériumtól.

Ilyen előzmények után nagyjából hasonló stílusban és kompromisszumkészséggel folytatódott az MTA egyre kétségbeesettebb harca maradék anyagi függetlenségéért, s egyre nyilvánvalóbban csökkenő esélyekkel. Az október 4-ei kormányrendelet a kutatói hálózat jövőbeni újjáalakításáról már úgy születhetett meg, hogy erről az Akadémiát csak fake-anyagok révén értesítették, érdemben egyáltalán nem. A további lépések részleteit ezúttal mellőzzük (a mellékelt irodalom tételei között mindezekről bőséggel lehet majd olvasni). Az igazán fontos lépés az volt, hogy az Akadémia vezetése jónak látta összehívni december hatodikára azt a rendkívüli közgyűlést, amely hivatott lenne, lett volna arra, hogy a jövőjéről szóló kormányzati (érts: Palkovics-féle) elképzelésekről véleményt nyilvánítson.

Össze is ült a közgyűlés, az első hozzászóló az érintett miniszter lett volna. Ám helyette - fél órával az ülés kezdete előtt...- egy levél érkezett csak, amit Vékás Lajos akadémikus olvasott fel. (Palkovics úr mindeközben, a személyes jelenléte helyett tartott másutt sajtótájékoztatót, kizárólag a maga álláspontjának egyoldalú deklarációja kedvéért...)

Ezek után a közgyűlés - kellően megalázott hangulatban és felzaklatva - nemvárt többséggel, mintegy 90%-os átlaggal fogadta el az Akadémia három, saját javaslatát. Ezek egyébiránt éppen a vitás kérdésekben tartalmazták a testület saját nézeteit.

Lehetne mindezt az mondani: jó-jó, persze, hogy a saját érdekeiket tartották szem előtt. De ez a helyzet korántsem ilyen egyszerű. Részint azért nem, mert:

- egy olyan testület lázadt fel, amelynek másfél évszázados kultúrájában nem éppen a radikális szembenállás volt a vezéreszme,
- mert egy olyan testület mondott nemet, amelyben a kormányzathoz közel állók meglehetősen régóta többségben vannak,
- s amelynek vezető személyiségei közül túlnyomórészt ki szoktak állni e kormány egyéb ügyei mellett is...,
- amely testületnek más okokból, de érinthetetlennek mondható, magas tekintélye van és volt mind a hazai, mind pedig a nemzetközi értelmiségi és/vagy tudományos közegekben,
- amelyet testület lázadása a kibontakozó és hétről hétre erőteljesebben gyakorolt” kultúrharc” közepette igen jelentékeny üzenet lehet mindazok számára, akik mostanság rákényszerülnek a maguk autonómiája védelmére.

Talán e fönti összefüggések magyarázzák azt is, hogy e belterjesnek mondható ügy a szokásoshoz képest igen nagy média-visszhangot kapott. Az interneten mind a mai napig olvasható és gyakran látogatott hely az szóban forgó közgyűlésen elhangzott két híres beszéd. Úgy véljük, a maguk nemében ezek is kordokumentumok, mert jóval többről szólnak, mint amennyit az adott esemény jelenthetett. Lovász László elnök beszéde az alábbi helyen található: <https://qubit.hu/2018/12/13/lovasz-laszlo-nem-azert-lettem-az-mta-elnoke-hogy-asszisztaljak-a-szetdarabolashoz>

Solymosi Péter akadémikusé pedig itt: https://qubit.hu/2018/12/08/felszolalas-az-mta-rendkivuli-kozgyuleserol-a-felelem-orzagavalletunk?fbclid=IwAR2rASDQKVEVqhQCnbe2Crc-X3fYVicJcio_EE5XdZF8AqmuPlfxIfJwsv

A későbbi visszhangok közül az alábbi két írás érdemelhet még megkülönböztetett figyelmet: https://hvg.hu/itthon/20181220_MTA_Meltatlan_es_jogellenes_Palkovics_penzvisszatartasrol_szolo_fenyvetese

https://hvg.hu/tudomany/20181220_Mero_Laszlo_Tisztelet_Lovasz_Laszlonak

Az MTA körüli konfliktusok fejleményeit a minőségi sajtó egyébként is rendszeresen követte, a sok-sok írás közül az alábbiak nyújthatnak érdekes és tanulságos részleteket:

- Kenesei István: Kibúvók és kényszerpályák. ÉS. okt.19
- Gyáni Gábor: Cenzurális viszonyok. ÉS. okt. 19.
- Lovász László-interjú, 168 óra. nov. 9.
- Rakusz Lajos: 2019-ben „nem” a Fidesznek. Ma Ha. nov. 30.
- Kenesei István: Az nem lehet. ÉS. dec. 14.
- A stílus az ember. HVG. dec. 13.
- <https://444.hu/2018/12/08/ketsegbeestek-az-mta-kutato-amiert-a-kormany-januartol-keresztbe-tesz-a-kutatasainak>
- https://hvg.hu/itthon/20181206_Penzelvonással_bunteti_a_kormany_az_MTA_t
- https://magyarnarancs.hu/belpol/mta-rendkivuli-kozgyules-115595?fbclid=IwAR20e9_FfJtq7Qne_tbqEk_bODaEVIfT59szwPxLlptT sno_o5Tl-q_ipYQ
- <https://merce.hu/2018/12/06/az-mta-kozgyulese-nemet-mondott-palkovics-atalakitasi-terveire/>
- <https://g7.hu/allam/20181206/palkovics-megsem-ment-el-az-mta-kozgyulesere-helyette-bejelentette-hogy-penzmegvonással-bunteti-az-akademiát/>
- <https://g7.hu/allam/20181206/a-ceu-t-eluldozte-most-az-mta-t-szabna-kedvere-a-kormany/>
- <https://444.hu/2018/12/06/a-kormany-elvonja-az-magyar-tudomanyos-akademia-koltsegvetesenek-egy-reszet>
- https://hvg.hu/itthon/20181209_MTAbotrany_Palkovics_nem_erzekelte_a_robbanasv-eszelyt

3.A kultúrharc aprópénzre történő felváltása

Legutolsó összegzőnk egyik legnagyobb terjedelmű fejezete volt a kultúrharc addigi állásáról szóló rész. Megpróbáltuk leírni e furcsa háborúnak ideológiai, intézményi és személyi metszeteit is. Befejezésként úgy véltük, hogy a küzdelem első fázisa jobbra ’házon belüli csatározásokat’ jelentett, és úgy sejtettük, hogy később kezdődhet majd a frontális támadás. Nos, néhány hónappal később nem kis „büszkeséggel” jelenthetjük a frontvonalak teljes szélességben történt kinyitását.

Az őszi szezon leghangosabb konfliktusainak úgyszólván mindegyike nagyon is értelmezhető e totálissá váló háborúskodás önálló fejezeteként is. Mindaz, amit korábban a CEU, a média, avagy az MTA kapcsán leírtunk értelmezhető akként is, mint egy-egy jól körül határolható értelmiségi csoporttal szembeni eltökélt küzdelem. Ideértve az időközben elkezdődött egyetem-átalakítási szándékokat is. (Egyelőre úgy hallani, mintha csak a Corvinusról lenne szó, de a korábbi tapasztalatok arra vallanak, hogy ilyen esetekben a prototípus sorsát hamar követik a többiek is.) E szakadatlan harciaskodásban meglehetősen sok a közös vonás – mindenekelőtt az, hogy kivétel nélkül mindegyikük úgy kezdődött: a kormányzat valamiféle mondvacsinált

indokkal belekötött a szóban forgó intézmény működésbe, majd a viták során nagyon hamar kiderült az is, hogy a Fideszen belül határozott elképzelések vannak a másként való működtetés részleteiről is. S azt a működést már mások vezetésével, más keretek és másféle finanszírozás jegyében képzelnék el. Elhagyva ezúttal fontos részleteket, nézzük meg, ahogyan ez a séma érvényesült a Petőfi Múzeum sorsától kezdve pl. a Figyelő c. lap átvételéig, az MNB-től kezdve az összes nemzetiintézmény átprofilírozásáig, a tévékig, a kutatások irányításától kezdve a folyóiratok finanszírozásáig, a filmkészítéstől az Operaház működtetéséig – úgyszólván mindenütt.

Az ősz nagy újdonsága nem is e távlatos-stratégiai átalakításban látható, hanem abban, ahogyan *ez a harciaskodás áttevődött a lehető legkonkrétabb szintekre*, az egyedi esetek kiprovokálásának mindennapossá válására. Ezt nevezzük a kultúrharc aprópénzre váltására.

Ma már nem kell hosszadalmas ideológiai körítéseket keríteni egy-egy személy, alkotás, esemény, rendezvény betiltása, kiátkozása, megbélyegzése köré. Elég egy-két bűvös mondat. „Árt a nemzetnek. Külföldi érdekeket szolgál. Soros-bérenc. Komcsi maradvány. Keresztényellenes. Kormányellenes.”

E nem hosszú listából elegendő kettőt használni és akkor már az adott könyv, színdarab, film, festmény, rendezvény, esemény sorsa meg lett pecsételve. S ahogyan a folyamat logikáját nézem, előbb-utóbb bőven elég csak a „KORMÁNYELLENESSÉG” is, utána már nincsen helye különösebb vitáknak. Szeptembertől kezdve több tucatnyi olyan esetet élhettünk meg, amikor e konkretizáció még a bohózat határait súrolóan látszott komikusnak, ám a végeredményét tekintve inkább szomorújáték lett belőlük.

Hosszabb elemzések helyett felsorolunk tucatnyi olyan esetet, amelyek a maguk idejében legfeljebb egy-két napig tartó botrányokat keltettek, de már azért sem élhettek tovább, mert tüstént jött helyükre újabb botrány. Ezért, a krónika kedvéért, rövid felsorolásukkal azt szeretnénk illusztrálni, hogy mindezek 2018 Magyarországon történtek, a nyár elmúltával:

- Szeptember 18-án a Figyelő megírja, hogy az egyik vidéki egyetem kutatási szerződést kötne a Krekó Péter-vezette Political Capital-nevű céggel. Október 3-án az illető egyetem főigazgatója közleményben tudatja, hogy a szerződést felbontották. (Talán nem árt azt sem tudni, hogy ugyanebben alapon Kiszely Zoltán, egykori kollégánk rendszeresen gyaláz feljelentésszámba menő írásaiban olyanokat, akik szerinte különösen ártalmasok a NER rendszerére, Krekóról például külön is megemlékezett.)

- A Századvég-nevű kormányközeli folyóiratnak bezúzzák az őszi számát, mert megjelent volna benne Bod Péter Ákosnak olyan tanulmánya, amely értelmezhető lenne kormánykritikus szemmel is. Lemond az egész szerkesztőség - vagy lemondatják...
- A Magyar Tudomány Napjára tervezett előadások és egy rendezvény elmarad, mert az egyik felelős vezető politikai kockázatokat vélt bennük felfedezni. (Így esik áldozatul a Marx-konferencia is, anélkül, hogy kiderülhetett volna esetleges kritikai jellege is.)
- New Yorkban elmarad Spiró darabjának - a Csirkefejnek – a felolvasó bemutatása, mert az illetékes diplomata a kísérő szövegek között kormányellenes kitételeket vélt felfedezni.
- Támadások érik az Operaház vezetőit, mert az egyik műben a keresztény szellemisséggel nem egyező mondanivalót vélnek az önkéntes feljelentők felfedezni. Az igazgató meghátrál és 2019-re „teljes keresztény opera-évadot” ígér.
- Jónévű, és többszörösen bizonyított filmrendező leendő filmjének forgatókönyvéből kiragadott elemekkel támadva megfúrnak egy nagyszabású produkciót. /”Tervszerű megsemmisítés”-interjú Pálffy Györggyel, HVG: nov. 29. Filmszakadás. Magyar Hang, nov. 30./
- A kulturális tao átszervezésével lehetetlenné teszik az amatőr és alternatív színháztársaságok folytatását. (Ennek részleteiről a gazdasági fejezetben részletesen is írtunk.)
- December végén hajnalban elviszik a Nagy Imre-szobrot, zavaros és meglehetősen ellentmondásos indokokkal fűszerezve. /A bevezetőnkben már írtunk erről. /

Az ősz valamennyi olyan dátuma, évfordulója alkalmával, amely ilyen-olyan okokból említésre, ünneplésre való, rendre kitör a szellemi háború a megmaradt értelmiségi csoportok és a hivatalos kormányzati ideológiát vallók/hirdetők között. Jó alkalom erre október 23., avagy az első világháború vége, esetleg december 1. Károlyi, Tisza, Horthy, Nagy Imre vagy bárki, akit az emlékezés balszerencséje a szellemi ütközetek frontvonalába sodor. Egy alaposabb elemzés például nagyszerű monográfia-anyagot találhatna magának abban, ahogyan ezen az őszön 1918-ról, a háború elvesztéséről egy-két héten át írtak a hazai médiában. A néhanapján meg-megszólaló politikusok nem is kertelnek olyankor, amikor e háborúskodás szükségességét indokolják. Kövér László házelnök október 23-ai nagyinterjúja különösen eligazító e témakörben, ezért a megszokottakhoz képest sokkal hosszabban idézzük: <https://magyaridok.hu/belfold/a-nemzet-vedelme-a-tortenelem-ertelme-3597767/>

– **Vannak még olyan területek, ahol zajlanak bizonyos „utóvédharcok”. A rendszerváltozás lezárásának része lehet a mostanában újra fellángoló kultúrharc is?**

– Keresztény nézőpontból a világ keletkezése óta kultúrharc, a jó és a rossz, a normális és az abnormális, a morális és az immorális, a rend és a káosz küzdelme zajlik. Politikai szempontból az értékrendek közötti küzdelem Magyarországon a XIX. század végétől a trianoni összeomlástól a mai napig levezethető. A rendszerváltozást követően, az MDF-kormány 1994-es bukása után úgy tűnt, hogy a kultúrharcot a liberális erők megnyerték. Az MSZP-t maga alá gyűrte az SZDSZ, és részben a saját képére formálta. A Fideszt is megpróbálták eltaposni a Demokratikus Charta alapításától az 1998-ig tartó hatéves időszakban. Azzal azonban sem a liberálisok, sem a posztkommunisták nem számoltak, hogy a „liberális”, illetve a „népi” demokrácián kívül van valódi is, amelyben az emberek valódi akarata érvényesül. Amit kultúrharcnak hívunk, az az emberek lelkéért folytatott küzdelem, az, hogy miként tudjuk az üzenetünket elmondani azoknak az embereknek, hogyan tudjuk az általunk képviselt, a közösségeinket megtartó értékek melletti kiállásra bírni őket, akiknek a szavazatai által kormányunk. A kultúrharcnak a Fidesz húsz éven át elszenvedője és nem alakítója volt.

– **Még 1998 és 2002 között is, amikor a Fidesz először volt kormányon?**

– A keresztény-konzervatív, nemzeti elkötelezettségű értelmiség a történelmi traumák és a több évtizedes elnyomás miatt a mai napig úgy érzi, hogy az anyagi források, az elfoglalt pozíciók tekintetében hátrányban, kisebbségben van azokhoz képest, akik az előző rendszer kegyeltjei voltak vagy a mostani ultraliberális világfelfogáshoz kötődnek. Nem feltétlenül van igazuk, mivel a tények, a számok mást mutatnak. Nem az a kérdés, hogy milyen tekintetben van fölényben a liberális-baloldali értelmiség, hanem az, hogy milyen eszközöket találunk ahhoz, hogy az oldalunkon álló értelmiség el tudja végezni a feladatát. A feladatot, hogy azokat – az alaptörvényben is összefoglalt – értékeket tegye minél szélesebb körben vonzóvá, amelyek Magyarországot, a magyar nemzetet megtartották, gyarapították az elmúlt több mint ezer évben.

– **Az említett értékeket eddig nem sikerült megfelelően átadni, ezért is élénkült fel ez a vita a közelmúltban, nyolc év kormányzás után?**

– Az elmúlt két ciklusban sok olyan kihívással voltunk elfoglalva – a 2010 utáni válságkezelés, a hazai és európai politikai küzdelmek –, amelyek sikeres megválaszolásán át juthattunk csak el 2018-ban a kultúra tartalmi kérdéseiig. Eddig ezek a feladatok kötötték le szinte minden erőnket, bár – megítélésem szerint – a kultúrpolitika anyagi, infrastrukturális kérdéseiben a Fidesz–KDNP-kormányok eddig is jól teljesítettek. Az elmúlt nyolc év költségvetési számainak tekintve a magyar kultúra egyik aranykoráról beszélhetünk. Ezzel párhuzamosan ugyanakkor nem érezhettük azt, hogy a magyar társadalom, a nemzetünk megkapta volna a kultúra hivatásosaitól azt a segítséget, támogatást, iránymutatást, amelyre a közös múltunk feldolgozásához, egy egészséges nemzeti öntudat kialakításához, a rendszerváltozás ellentmondásainak feloldásához, az egyre bonyolultabbá váló világban való eligazodáshoz, az élet emberhez méltó éléséhez szüksége lett volna. A polgári gondolkodású értelmiség egy része – félve a balliberális tábor egzisztenciális hátrányokkal is fenyegető kirekesztő reakcióitól – igyekezett távol tartani magát minden olyan konfliktustól, amely átpolitizálódhatott, különösen, amely a múlt újraértelmezéséről szólt. Sokaknak kényelmesebb volt panaszkodni a politika el nem végzett munkájára, mintsem a maguk közéleti terepén, hivatásában elvégezni azt a munkát, ami nem a politikának a feladata.

– **Az emlékezetpolitika területén milyen adósságai vannak a jobboldali értelmiségnek?**

– Mind a mai napig a marxizmusban gyökerezik a főáramú történelemértelmezés, gyermekeink alapvetően azt tanulják, amit még nekünk is tanítottak. Felteszem a kérdést: hogy ez harminc évvel a rendszerváltozás után ne így legyen, ezt a munkát kinek kellett volna elvégezni? Nekünk, politikusoknak? Ez a jobboldali magyar értelmiség dolga lett volna. A mi táborunkból

– tisztelet a nem kis számú kivételnek – hiányzott a kellő kurázsiz ahhoz, hogy ugyanolyan vehemenciával vesse bele magát a kultúrharcba, ahogy azt a liberálisok tették. A baloldali-liberális kultúra képviselői húsz éven át minden egyes konfliktusban – mint a vlaszovisták Prágában – az utolsó tőltenyig harcoltak, a végén akár olyan parodisztikus helyzetekben is, amelyek inkább a Muppet-show-ba illenek.

Nem kommentálnánk ezeket a nagyívű eszmeftuttatásokat, mert önmagukban is számos fontos magyarázatot tartalmaznak. Záró megjegyzésként csak egy olyan írást hozunk szóba, amely e fönti idézetet történelmileg is komolyan vette, és a Házelnök szavainak utána járva, tételesen kimutatta, hogy a hiányolt feladatot az illiberális-jobboldali értelmiség - némi megszakításokkal, de már másfél évszázada - elvégezte és folyamatosan végzi is. Nyerges András nem mindennapi filológiai apparátussal mutatja ki, ahogyan a maga korában – az iméntihez hasonló szellemiség jegyében és fogalmi apparátussal - semmisítette volna meg Petőfi, Mikszáth, Krúdy, József Attila, Márai munkásságát. Azaz, e mostani kultúrharc már a negyedik kísérlet a modern magyar kultúra egyneműsítésére. Igaz, nem teljes sikerrel, de sohasem késő. /*Nyerges András: Színrebotás. A negyedik kísérlet. ÉS. dec.7./*

4.A bírósági reform kérdőjelei

Az elhíresült december 12-i parlamenti ülésen nemcsak a túlóraszabályok elfogadása történt meg, hanem véglegesítették a közigazgatási bíróságok felállításáról szóló törvényt is. 2020-tól fel is állnak majd; az új rendszerben egyértelműen a mindenkori igazságügyi miniszternek lesz meghatározó szerepe. Mindenben, abban is, hogy ki lesz közigazgatási bíró, hol és hány működik majd, a szakmai felügyeltől az apróbb kérdésekig bezárólag. Ezek a bíróságok fogják tárgyalni a választási rendszerrel kapcsolatos ügyeket, a közbeszerzéssel kapcsolatos vitás kérdéseket, a médiapanaszokat, avagy a gyülekezési jog gyakorlása során felvetődő vitás ügyeket stb. Nem kell különösebb fantázia annak megítéléséhez, hogy éppen ezek azok a konfliktusterületek, amelyek a mindennapi hatalom gyakorlása során a legszélesebb súrlódási felületen keletkeztetnek vitás helyzeteket azokkal a személyekkel, csoportokkal, szervezetekkel, amelyeknek az érdekei a legkevésbé sem esnek egybe az aktuális hatalommal. S annak a tovább gondolása sem okoz túl nagy nehézséget, hogy miféle egyoldalúságokkal járhat egy olyan szisztéma működése, amelyben a végrehajtó hatalom egyedi döntéseit úgy lehet csak perelni, hogy közben a peres ügyet elbíráló fórumok közvetlen függésben állnak e hatalmi ágtól.

Magyarán, az új bírósági rendszer számos szakértő és gyakorló jogász szerint alapvetően kezdheti ki a „bírói függetlenség” klasszikus jogelveit. (Az új rendszerrel szemben felhozható

szakmai érvek teljes csokrát összefoglalta az egykori igazságügyi miniszter, Vastagh Pál egy hosszú interjúban: <https://fuhu.hu/vastagh-pal-interju/>

Más oldalról nézve viszont elmondható, hogy

- Magyarországon is régi hagyományai voltak a közigazgatási bírászkodásnak,
- számos európai országban most is zavartalanul működnek hasonlóan elkülönült ítélkezési szervezetek,
- a közigazgatási jogviták eddig is olyan speciális szakismeretet igénylő jogterületet jelentettek, hogy az erre szakosodott bírók a nagy szervezeten belül is relatíve önállóan működtek, és az új szisztémában is meglesznek a bírói függetlenség szakmai garanciái,
- a közigazgatási bíróságok visszaállítása csaknem húsz éve van napirenden, azaz nem állja meg a helyét az a kritika, mintha éppen ez a kormány lenne az egyetlen, amely kizárólag a maga hatalmi szempontjainak érdekében szorgalmazná a reformot.

E krónikának végképp nem lehet feladata az, hogy e - ma még jócskán vitatott és mozgásban lévő - reform ügyében állást foglaljunk. Annyit viszont megtehetünk, hogy jelezzük:

- a keltett visszhanghoz képes sokkal, de sokkal jelentősebb ügyről van szó, olyanról, amely alapjaiban is átszabhatja a hazai (amúgy is számos feszültséggel megterhelt) igazságszolgáltatás rendszerét,
- e reform uniós kritikája és elfogadtatása még az új évre vár, miként az érintett szakmai közvélemény meggyőzése is,
- s végül, nyílt titok, hogy e leendő új bíróság élére azt a Patyi Andrást szánná a kormány, akinek eddigi szakmai pályafutását az átlagot messze meghaladó kormányzati lojalitás sokkal inkább jellemezte, mintsem a különleges szakmai tekintély.

/A magam személyes véleménye még egy ponton talán ide illik - minthogy volt rá csaknem két évtizedem, hogy a hazai jogászság belső viszonyait kiismerhessem. Úgy vélem, elvileg védhető az igazságügyminiszteri kompetencia kiemelt szerepe ebben az új rendszerben. De mire ez az új rendszer működni kezd, addigra Trócsányi már talán Brüsszelben lesz, és ki tudja, hogy az új igazságügyi miniszter kinevezésekor kit tart majd Orbán Viktor a leginkább kézben tartható miniszternek? /

A bírósági reform dilemmáiról és belső fogadtatásáról Teczár Szilárd páratlanul alapos riportban számolt be a Magyar Narancs december 20.-i számában, *Miszlikbe aprítva*-címmel. További fontosabb írások:

<https://merce.hu/2018/12/10/nema-csendben-falja-fel-szerdan-a-fidesz-a-fuggetlen-igazsagszolgalatatast/>

<https://g7.hu/allam/20181212/ma-kezdi-el-a-kormany-felszamolni-a-birosagok-fuggetlenseget/>

<https://merce.hu/2018/11/08/megvalogatna-a-sajat-birait-a-kormany/>

<https://fuhu.hu/vastagh-pal-interju/>

5.Újabb kavarássok a gyülekezési jog körül

Október elsején életbe léptek azok az új szabályok, amelyeket még a nyáron fogadott el az új kétharmad. Korábbi összegzőnkben röviden utaltunk is oly módon erre, hogy feltételeztük: a májusi tüntetés-sorozat feltehetően arra indította a kormányzatot, hogy kellő sokoldalúsággal készülhessenek fel az újabb demonstrációk határozott keretek közé szorítására. Az igazságnak azonban azzal is tartozunk, hogy rögzítsük: a régi szabályok csaknem harminc évesek voltak és nemcsak elavultak, de elnagyolt, sokféle módon értelmezhető és ellentmondásos normákat jelentettek. Az újra szabályozás igénye tehát nem volt eltagadható. Azt már az elfogadott/írott szabályokból is ki lehetett olvasni, hogy három területen lesznek nemcsak „újítások”, hanem korábban nem tapasztalt nehézségek is:

- a bejelentéseknél,
- a rendőrséggel történő egyeztetéseknél,
- a büntetési tételek megdrágításával.

Minderről részletesen lásd: <https://merce.hu/2018/10/23/miert-lett-nehezebb-es-dragabb-oktober-elseje-ota-tuntetni/>

Talán az idei október 23-i, széttöredezett és fölöttébb tarka megünneplés indíthatta a jelen kormány egyik - sokoldalúságáról elhíresült - tagját arra, hogy sürgősen újra szabályoztassa a gyülekezési jog alig kihűlt normáit. Semjén Zsolt - az újkori fideszes gyakorlatnak megfelelően – egy egészen más jogszabály ártalmatlannak tűnő módosítási indítványába csomagolva kísérletezett a gyülekezési jog további szűkítésével. Talán eddigi összegzőinkből nem derülhetett mindez ki kellő egyértelműséggel, ezért, itt és most rögzítenénk: az új kormányzati metódus szerint egy-egy képviselő egyéni indítványként valami ártalmatlan, periférikus jelentőségű jogszabály módosításnak indítványába csomagolva próbálkozik nagyjelentőségű jogalkotással. Mindez azért is praktikus, mert meg lehet spórolni a kötelező egyeztetéseket, amit például a kormány már nem tehetne meg. Meg azért is, mert így a jogalkotási folyamatot pánikszerű gyorsasággal lehet végig pörgetni.

Ez esetben például a kormányfő helyettese „*A településkép védelmét szolgáló törvény*” módosításába csomagolta a javaslatát, amelyek következtében az egyes önkormányzatok (lefordítom: Fideszes kerületi és városi polgármesterek...) kapnának jogot arra, hogy a kiemelt nemzeti ünnepeken kijelöljék azokat a területeket, amelyeken legfeljebb csak hivatalos állami ünnepeket lehetne megtartani. (Nem jogász végzettségű olvasóink kedvéért: a helyi önkormányzati vezető alkalmilag, a maga belátása szerint szabályozhatná egy alkotmányos alapjog gyakorolhatóságát. Mentségére legyen mondva, hogy Semjénnek sincs jogi végzettsége.)

A javaslatban olvasható még számos érdekesítő megoldás, így a szimbolikus helyszínek védelmének szándéka, továbbá az az élelmes meglátás is, hogy a gyülekezési jog alkalmi engedélyezése során ki kell küszöbölni „a nemzeti ünnepekhez méltatlan folyamatokat.” E sorok írja például elképzeli, ahogyan egy rendőrségi tisztviselő az ügyeletben azt mérlegeli, hogy éppen mi méltatlan a nemzeti ünnephez. Mi van akkor például, ha a Fradi vagy a Felcsút egy március 15-én tartandó meccsén vesztesre áll? Félbeszakíthatja-e a rendőrség az ilyen meccset? Súlyos dilemmák ezek... A korabeli közvélemény, a civil és jogvédő szervezetek és az ellenzék viszonylag hamar észrevették a javaslatba beépített csapdák tömegét, ezért e törekvést számos támadás érte.

Néhány tanulságos írás ez ügyben:

- Kisajátítás. A gyülekezési jog. HVG. nov. 15.
- Eszméik horgonya. Lakner Zoltán elemzése a javaslatról. 168 óra, nov. 15.
- Orbán Viktor háza szent és sérthetetlen. MnCS. nov 15, Két szakjogász - Hegyi Szabolcs és M. Tóth Balázs vitája a javaslat részleteiről.

Mindenesetre, a javaslatot december 19-én visszavonták, de azt azért nem állíthatnánk, hogy el is felejtették volna. Az a gyanúnk, hogy a leendő jogalkotók számára a decemberben elkezdődött és a magyar viszonyok között példátlan hosszúságúra elhúzódó tüntetés-sorozat (amiről később fogunk részleteiben is megemlékezni) számos olyan empirikus tanulsággal szolgál, amellyel felvértezve a kormányzat sokkal felkészültebb tagjainak e tervezethez képest 2019-ben sokkal kifinomultabb ötletei is lesznek még. A legutolsó hírek a gyülekezési jog reformjának további munkálatairól szóltak: <https://merce.hu/2018/12/26/atdolgozza-a-fidesz-kdnp-a-tunteteseket-unnepek-idejen-tilto-modosito-javaslatot/>

6. Az őszi hajléktalan-ügyről

Néhány renitens társadalmi csoporttal állandóan bajok vannak. Ezt eddig is tudtuk, nem véletlenül zsúfoltak a magyar börtönök. Nem véletlenül túlterheltek a pszichiátriai osztályok, nem véletlenül képtelenek az alkohol-elvonók a rájuk rótt munkát maradéktalanul elvégezni. (S talán nem véletlenül kellett az országgyűlési képviselők számát is a felére csökkenteni.) Egyszóval, a mindenkori magyar államnak szakadatlan harcot kell folytatnia a társadalmi együttélés elemi szabályait be nem tartó csoportokkal. A rendszerváltás egyik – előre legkevésbé elképzelt - hordalékként a nagyvárosok belső tereit - és főleg a fővárosét - rendre ellepik azok a lakás-, remény- és állásvesztett tömegek, akiknek a látványa nemcsak az ide látogató turisták számára zavaró, hanem azon százezreknek is, akik nem szolgálati kocsival közlekednek a városban, hanem gyalog, esetleg tömegközlekedéssel. Zavaró, mert... sok okból az.

Zavaró, mert

- az ember naponta tucatnyi alkalommal is megélheti a tehetetlenségét,
- kénytelen arra gondolni, hogy mindezt talán az államnak kellene valahogy megoldania,
- vagy ha nem az államnak, akkor legalább békén kellene hagynia azon civil-, vallási és önkéntes szerveződéseket, akikben van hajlandóság/irgalom/szociális érzék e megoldhatatlan gondok enyhítésére,
- a hajléktalanok érthetően a legnagyobb forgalmú helyeken küzdenek a maguk túléléseért, ám ez korántsem ugyanennyire érthető pl. idegenforgalmi, közbiztonsági és egyéb más, amúgy fontos szempontokból.

Nem folytatjuk a jelenséget övező ellentmondások felsorolását, mert ennyi is elegendő magyarázat lehet arra, hogy az Újabb Kétharmad miért is szánta el cselekvésre magát e téren is. (Lehet, hogy egy kormánytagnak váratlanul elromlott a szolgálati kocsija és sok év után kénytelen volt fél órán át a városban a tömegközlekedést igénybe venni, és megdöbbentő élményeiről beszámolt a többieknek is a következő kormányülésen. Rendet kell teremteni!) Igen ám, de hogyan? Mindenekelőtt jogi eszközökkel. Rendészeti és büntetőjogi eszközökkel. Előbb az alaptörvény módosításai közé beillesztett klauzulával, majd később a szabálysértési kódex módosításával... (És igen - kitalálták, ezúttal is egyéni képviselői indítvánnyal...) Október 15. után az „életvitelszerűen közterületen tartózkodás” először figyelmeztetéssel, s a vele járó regisztrálással jár, majd, ha 90 napon belül ez négyszer is előfordul, akkor lehet helye bírósági eljárásnak, közmunkára kötelezésnek stb.

Sajnos nincs terünk az intézkedés mögötti ellentmondások részletes bemutatására, ezért csak a következőket érdemes szóba hoznunk:

- Folyamatosan növekszik az utcára kerülők száma, részben a lakáshitelek bedőlése, részben a tartós munkahelyvesztések okán. Részben a pszichiátriai rendelők szűkös kapacitásait kinövő mentális terheltek létszáma okán, ezen belül pedig különösen aggasztó a 25 éven aluliak közötti droggárosultak reménytelen helyzete s számuk rapid növekedése. Egyszóval, olyan összetett kihívásról van szó, amelynek megoldásához eddig ki nem próbált szervezeti koordinációra lenne szükség.
- Ehhez képest, hazánkban jelenleg kb. 30 ezer hajléktalan lehet, a kapacitás pedig 19 ezer hely, de ezek közül csak 11 ezer tud éjszaka is szállást nyújtani. (Ezen belül a fővárosi adatok durván a felét jelentik: 14 ezernyi hajléktalan, kb. 6000 éjjeli szálláshely stb.)

Az ősz közepén életbe léptetett intézkedések azonban napokon belül csődöt mondtak. Az első napon a szervek még eljártak ugyan 27 renitens hajléktalannal szemben, a későbbiekben azonban meglepően gyorsan elhalt az intézkedési kedv. (Sőt...néhány riport arról tudósított, hogy a rendőrök inkább adtak enni a hajléktalanoknak, ahelyett, hogy eljártak volna velük szemben...lásd alább.) E meghátrálásnak talán az is nyomatékot adhatott, hogy az érintett bíróságok közül többen is fellázadtak. Még októberben Pécsről, Kaposvárról és Székesfehérvárról érkeztek az Alkotmánybírósághoz beadványok olyan eljáró bíróktól, akik azért függesztették fel az ügyeiket, mert nincsnek meggyőződve az érintett szabályok alkotmányossága felől. Valamint ügyvédek, jogvédők tömegei kezdtek aláírás-gyűjtési akciókba azért, hogy ezt a jogi képtelenséget legalább utólag megszüntessék.

Közben megjött a tél, s mint mindig, ilyenkor megnő a fagyhalálban elhunytak száma. E sorok írása idején még nem tudjuk megírni, hogyan hathatott az új rend az évtizedek óta elviselhetetlen látvány és élethelyzetek további sorsára. Egy biztos: a legforgalmasabb aluljárókban és köztereken mintha jóval kevesebben „tartózkodnának életvitelszerűen”.

Hová lettek? Erről némi képet kaphatunk azokból az írásokból, kitűnő riportokból, jelentésekből, amelyek éppen a sikertelen szabályozási megoldás nyomán az eddigiekhez képest sokkal nagyobb figyelmet fordítottak arra, amit amúgy már negyedszázada lehet látni. A kormányzati sajnálkozás visszatérő eleme, hogy a megszólaló szóvivők, kormányzati emberek újra meg újra elmondják, hogy a kormány az idén is 9 milliárd forintot szán e probléma minél eredményesebb megoldhatóságára. Arról már nem szólnak a hírek, hogy ez az összeg mihez képest sok vagy kevés?

/Jut eszünkbe... éppen a negyede annak, amit a felcsúti sportközpont az elmúlt években megkapott. Tényleg sok. /

További írások és források az őszi hajléktalan-helyzet megértéséhez:

- *Hazájuk csak a fagy.* ManCs. nov. 15. Csendes-Erdei Emese és Pálos Máté által készített, ritka alaposságú és adatgazdag körkép, amelyből megtudhatjuk a fogadó kapacitások reménytelen helyzetét is.
- *Vádlottak padján.* MaHa. nov 5. Beszámoló az első öt hatósági eljárás eredménytelenségeiről.
- *Aljas indokból elkövetett pihenés.* MaHa. nov. 2. Tompos Ádám szétnézett a pesti aluljárókban-két héttel a jogszabályi rendezés után, és a tapasztalatait páratlanul érdekes szociográfiában írta meg.

További írások a kritikai fogadtatásról:

<https://merce.hu/2018/11/01/pilatus-igy-szolt-mosom-kezeimet-es-halalra-adja-az-emberfiat/>

<https://merce.hu/2018/11/12/menekultek-utan-hajlektalanok-hogyan-formalodnak-az-ellensegkepeink/>

https://index.hu/belfold/2018/10/29/hajlektalan_torveny_podcast/

https://index.hu/belfold/2018/10/24/orvosok_is_tiltakoznak_a_hajlektalanrendelet_ellen/

https://index.hu/belfold/2018/10/17/nincsenek_mar_hajlektalanok_az_aluljarokban/

<https://444.hu/2018/10/30/nem-eleg-a-buntetes-az-eljarassal-kulon-megalazzak-a-hajlektalanokat>

<https://merce.hu/2018/10/30/7-pontban-foglalta-ossze-az-utcajogasz-miert-alaptorveny-ellenes-a-hajlektalansagot-kimimalizalo-torveny/>

<https://merce.hu/2018/10/27/a-hajlektalanugy-es-a-neoliberalis-terror/>

7.Egészségügyi kitérő

Tizenharmadik éve írjuk negyedéves krónikáinkat, e hosszú idő során legfeljebb elvétve hoztuk szóba a hazai egészségügy helyzetét. Mindez tartható akár bűnös figyelmetlenségnek is, mert azzal mi is tisztában vagyunk, hogy a magyar lakosság évtizedszámra éppen ennek az alrendszernek a gondjait véli a legsúlyosabbnak. S olyan jellegűnek, amely egyre szaporodó hiányosságaival milliók mindennapi életét képes megkeseríteni. Egyetlen mentségünk talán az lehet, hogy ez a folyamatosan válságjegyeket mutató szféra mégis ritkán termelt ki olyan hangos és zűrös konfliktusokat, amelyeknek még egy általános körkép keretében is helyt kellett volna adnunk. Nos, az idei őszt kivételt hozott, mint ahogyan erre már bevezetőnk első soraiban

is utaltunk. A párhuzamos pályán futó botrányok ezen az őszön lehetővé tették azt is, hogy az egészségügy aktuális helyzetéről rendre nagy tömegek értesülhessenek - még hírfogyasztókként is. A részleteket ezúttal sem lesz módunkban boncolgatni, ezért csak e körkép négy mozaikdarabját foglaljuk röviden össze.

- Számos hazai kórházban a napi működési hiányosságok nehezen takargatható botrányokhoz, igazolhatatlan halálestekhez vezettek. Egy-egy ügyet az illetékesek megpróbáltak egyedi mulasztások, sajnálatos véletlenek tragikus összejátszásának beállítani. Ám a média néhanapján sarkába eredt az ilyen ügyeknek és a kényszerű megszólalók egészen elképesztő állapotokról, alapvető hiányosságokról szoktak beszámolni - már csak a maguk védelmében is. Ezen az őszön legalább féltucatnyi hasonló botránynak lett akaratlan nyilvánossága.
- <https://rontgen.444.hu/2018/10/12/hazugsagok-halojaban-velem-mi-lesz>
- https://hvg.hu/itthon/20181009_Nem_engedtek_elvenni_a_korhazi_VIPellatast_a_fideszesek_a_parlamentben
- Egyfel emeltebb szinten, a szakmai diskurzusból politikai szintre elemelkedő vitákban rendre szóba jönnek a jól ismert problémák: ápolónők, szakorvosok tömegeinek külföldre távozása, a kórházak megállíthatatlan eladósodása, elmaradt fejlesztések, az elmúlt évtizedben kiszivattyúzott százmilliárdok hiánya, a szükséges reformok permanens blokkolása. S ha nagy néha egy-egy közismert egészségügyi szakember, országos hírű orvos megszólalhat, akkor e panaszok rendszerszerű válságképpé szoktak össze állni.
- https://hvg.hu/itthon/20181012_Honvedkorhaz_zacher_gabor_surgossegi_orvosok_apolok_sbc
- <https://24.hu/belfold/2018/12/29/zacher-gabor-szekely-laszlo-ajkai-korhaz-egeszsegugy-2018/>
- <https://444.hu/2018/12/22/2020-ra-egymillio-ember-maradhat-haziorvos-nelkul-magyarorszagon>
- Mindeme – gondolhatjuk, hogy jól ismert - gondokhoz társult az idei őszön egy újabb, kevésbé várt faktor: az új miniszter személye. Kásler Miklós már beiktatása során meglepő nyilatkozataival tette magát pillanatokon belül országosan is ismertté. A későbbiekben pedig az is kiderülhetett, hogy méltán nagyhírűnek tartott szakmai reputációjához legalább hasonló erejű tisztító erő is társult, ezért az elmúlt néhány

hónapban az egészségügy-irányítás legfelsőbb régióiban példátlan méretű személycserék zajlottak. Néha önként, néha kényszerűségből. Az új miniszter láthatóan komolyan veszi a mamut-szervezet elnevezésében megmutatkozó parttalanságot, mert nem éri be az egészségügyi vezető szerepkörével, hanem a széles értelemben vett kultúra világában is szeretne kitörölhetetlen nyomot hagyni. Úgy látni, hogy e törekvése talán emlékezetesebb lesz, mint a szakpolitikai tevékenysége.

- http://mandiner.hu/cikk/20181013_kasler_mindenki_azt_szeretne_hogy_a_magyar_egeszsegugy_atalakuljon
- <https://merce.hu/2018/10/11/kasler-miklos-szerint-a-magyar-egeszsegugy-fejlettebb-mint-a-szomszedos-orzagoke/>
- https://hvg.hu/kultura/20181013_Kasler_Miklos_Fekete_Peter_kulturalis_kormanyzat_Emmi
- https://hvg.hu/itthon/20181012_Megint_talalkozott_Orban_es_Kasler
- https://hvg.hu/itthon/20181010_Kasler_leegett_a_kormany_elott_osszedobott_reformt_ervet_visszadobta_Orban

- Végül, az egészségügy jelenkori válságát páratlan alaposággal írta meg egy olyan szerző, aki valaha elismert rádiós újságíró volt, de az utóbbi években a mindinkább piacosodó egészségügyben is elsőosztályú - személyes vezetői - tapasztalatokat is szerzett. Lantos Gabi elemzéséből világosan kivehető: egyfelől van az az állami, magára hagyott, alulfinanszírozott és mindinkább lecsúszó színvonalú állami ellátás, ahonnét tervszerűen menekül el a minőségi munkaerő. Részben külföldre - ezt eddig is tudtuk - , részben viszont a mind nagyobb volumenű hazai magán-egészségügyi ellátásba, ahol fizetni kell, de van remény a korrekt ellátásra is.

- Mindebből hosszabttávon az következik, hogy a magyar társadalom nagy többsége lényegében tüneti kezeléseket alig biztosítani tudó állami ellátásban részesül. Egy kisebbség - talán egy, esetleg két milliónyian – képesek lesznek megfizetni azt az ellátást, ami egyébiránt járna nekik, ha már évtizedszám fizették az egészségügyi hozzájárulást. (A HVG alábbi írásából kiderül, hogy 2017-ben már csaknem 500 md forint volt a magánegészségügyi szolgáltatók nettó bevétele, ami egy év alatt mintegy 10 %-os növekedést takar.) Párhuzamos szisztéma alakul: a szegények tömeges és alacsony szintű ellátása mellett fog létezni a jobb módúak átlagos és érdemi ellátása. Amiért ők is kénytelenek lesznek kétszer fizetni. (Kicsiben tanulmányozhatjuk azt a modellt, ami

majd nagyban is jellemző lesz.) Azt az egyet azonban szeretnénk a Kedves Olvasó emlékezetébe idézni, hogy a Fideszben lévő ellenzék 2008-ban hatalmas tömegeket mozgatott meg és több mint 3 milliónyi embert csábított el arra a népszavazásra, amelynek lényege a vizitdíj elutasítása volt...

[-http://www.tarki.hu/sites/default/files/trip2018/286-308_Lantos_Gabriella_Egeszsegugyi_adatok.pdf](http://www.tarki.hu/sites/default/files/trip2018/286-308_Lantos_Gabriella_Egeszsegugyi_adatok.pdf)

[- https://g7.hu/allam/20181222/az-allami-egeszsegugyi-ellatas-mar-soha-nem-lesz-jo-a-maganintezmenyekbe-mennek-at-az-orvosok-apolok/](https://g7.hu/allam/20181222/az-allami-egeszsegugyi-ellatas-mar-soha-nem-lesz-jo-a-maganintezmenyekbe-mennek-at-az-orvosok-apolok/)

[- https://merce.hu/2018/10/18/az-allami-es-magantulajdon-szetvalasztasa-mi-tortenik-az-egeszseguggyel/](https://merce.hu/2018/10/18/az-allami-es-magantulajdon-szetvalasztasa-mi-tortenik-az-egeszseguggyel/)

[- https://444.hu/2018/12/22/2020-ra-egymillio-ember-maradhat-haziorvos-nelkul-magyarorszagon](https://444.hu/2018/12/22/2020-ra-egymillio-ember-maradhat-haziorvos-nelkul-magyarorszagon)

[- https://hvg.hu/gazdasag/20181011_Egyre_tobb_penz_t_fizet_a_maganegezessegugyre_a_ki_teheti](https://hvg.hu/gazdasag/20181011_Egyre_tobb_penz_t_fizet_a_maganegezessegugyre_a_ki_teheti)

8.A NER új nagyburzsoáziája és a sport, valamint egyéb nagyberuházások

A magyar médiának ma még szabadlábban védekező része előszeretettel számol be Mészáros Lőrinc és társai meggazdagodásáról, a körülöttük élők luxusfogyasztási szokásairól, a váratlan gazdagodás titkairól. E források nagyvonalakban jól ismertek: letelepedési kötvények, állami nagyberuházások, uniós források magánosításai, szállodák, Balaton, média, reklámpiac, bankvilági trükkök és ezer egyéb összetevő. Nem célunk és nem is lennénk képesek arra, hogy ezt a világot a maga teljességében mutassuk be.

Beérjük négy - szerintünk igen fontos – összefüggés rövid, de átfogó felvillantásával.

a.

Az idén későősszel is összeállították a leggazdagabb magyarok - ezúttal ötven fős – listáját.

<https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2018/#/>

Erre a listára akkor lehetett felkerülni, ha valakinek legalább 20 md forintnyi vagyona van. **Az első ötven gazdag közül tizennyolcan köthetők a szorosan vett Orbán-féle személyes közelséghez:** barátként, régebbi üzlettársként, családi kapcsolatok és egyéb, személyes jellegű háttereik révén. Némileg durvább megfogalmazással érve, ezeknek az embereknek a többsége aligha szerepelne ezen a listán, ha a maguk gazdasági/gazdálkodási sikereinek eléréséhez nem

lenne ott a miniszterelnöki háttér³⁰. Az egész magyar média kitörő örömmel üdvözölte azt a történelmi pillanatot, amikor egy novemberi napon Mészáros Lőrinc végre megelőzhetette az örök magyar élgazdag Csányi Sándort. Azt sem felejtették el hozzátenni ehhez, hogy öt évvel ezelőtt Orbán Viktor - jelenlegi - legkedvesebb barátjának még nyomát nem lehetett volna látni ilyen jellegű listákon. Szöszmötölésre hajlamos újságírók azt is kikukászták, hogy az ötvenes listán mintegy egyharmad arányban található olyan újonnan jöttek, akik úgyszintén a Fidesz-korszak teremtette páratlan gazdasági prosperitás elmúlt éveiben vergődhettek föl erre az irigylésre méltó listára. <https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2018/#/>
<https://forbes.hu/a-magazin/magyarorszag-50-leggazdagabb-embere-mar-nem-csanyi-az-első/>
<https://atlatszo.hu/2018/10/17/mar-csaknem-400-ceg-kotheto-meszaros-lorinchez-garancsi-istvanhoz-es-andy-vajnahoz/>

b.

A HVG az ideai cégszámok elemzése révén arra a következtetésre jutott, hogy a legszűkebb körnek az ideai évben különösen szerencsésen alakulhattak az üzleti ügyei. A kormányfő baráti köréhez tartozó hét személy - lásd a lista első 25 helyét... - Mészárostól Garancsiig, Szijjótól Schmidt Máriáig Vajnáig Paárig – ***a maguk tízenhét cégével összesen százmilliárd forintot éppen meghaladó adózás utáni tiszta nyereségre tettek szert*** az most záruló üzleti évben. Nem egyforma értékben, mert pl. Mészáros Lőrinc cégeinek profitja 48 md volt, míg Garancsié „csak” alig 6 md. (Őt azért vigasztalhatja az a tudat, hogy építőipari cégei éppen legalább hat olyan nagy beruházásban érdekeltek erősen, amelyek összértéke jóval 100 md felett járhat, szóval nem kell aggódnia a jövő évi mérlegei okán.)

HVG, nov. 15. Barátai és üzletfelei. Évről évre jobb befektetés a miniszterelnök baráti közelsége.

c.

Szóval, a személyes sikerek titkai akár egyenként, cégenként is megfejthetők.

Váltsunk egy nagyot és **nézzünk csak az építőipar jelenleg futó, legnagyobb beruházásaira.** Megint a HVG lesz a legjobb kalauzunk, az október 11-ei szám érdekes összeállítást közöl a fővárosban futó kilenc legnagyobb kulturális beruházás összegeiről és határideinek alakulásáról. (Nem soroljuk föl valamennyit, lényegében közismert ügyekről van szó: Liget-projekt, Operaház felújítása, Iparművészeti múzeum, Sorsok Háza stb.) ***E beruházások jelen***

---

³⁰ Néha azért nehéz egyértelműen csoportosítani, mert van az úgy, hogy az embernek akkor lesz valaki szoros barátja, ha ő már tartós ideje miniszterelnök. (Csányi és Hernádi esetében inkább erről lehet szó. Még akkor is bonyolult az élet, ha már az ember milliárdos. Vagy kormányfő.)

idejű összege 400md forint /négy száz milliárd!/. S a legtöbbjük esetében komoly határidő-csúszásokkal kell majd számolni. Azt nem kell mondanunk, hogy e csúszások kivétel nélkül a költségek jelentős megemelkedésével szoktak jární. S még valami. A kivitelezők között szinte mindenütt ugyanazokat a neveket lehet olvasni, akikről a fönti HVG-írás már megemlékezett.

/Épülő kulisszák. Kulturális nagyberuházások. HVG. okt. 11. /

d.

Megint váltsunk néhány fokot a látószögünkön, és **nézzük meg a már elindított sportberuházások legnagyobb tételeit.** Nem lesz könnyű e világban eligazodni, mert párhuzamosan történik az akadémiák építése, a sportcsarnokok és a labdarúgó stadionok felújítása, illetve újjáépítése. A Magyar Hang egész cikksorozatot szánt erre a témakörre, és úgy találta, hogy a már elkezdett, illetve leszerződött beruházások összértéke valahol a 200 md körül lehet. (Ebben nincs benne a Puskás Aréna, amely önmagában is nagyjából ekkora összeg.) S a Kedves Olvasó már meg sem fog lepődni, mert valamennyi esetben ugyanazt a néhány (Sziij-Garancsi-Mészáros-Paár) céget fogja kivitelezőként viszont látni. Néha egyedül, időnként egymással.

E nagyberuházások közül soha egyetlen nem készült még el határidőre, és még egyszer sem maradtak meg a kezdő áraknál, időnként a többszörösüket is elérték. A fehérvári Alba Aréna eredetileg 7 md összeggel került ki a tervasztalról, jelenleg 25 milliárdnál tart, s majd csak a jövő év végére lesz készen. Ez talán kirívó példa, de érdemes egy pillanatra a fehérvári gyakorlatnál megmaradnunk. Az idén ősszel végre átadták a Videoton gyönyörű pályáját, amelyet az eredeti - 2016 novemberi - szerződésben 12, 619 md összegből kellett volna felépíteni. Természetesen nem készült el határidőre, de a megbízó nem a kötbér-igényét érvényesítette, hanem - nagyjából ezzel az összeggel - megemelte a vételárat 1,6 md forinttal - 13,747-milliárdra... Egyszóval, nagyszerű üzlet lehet Magyarországon stadiont, sportcsarnokot, sportközpontot építeni, minden kedves olvasónknak igazán ajánlani tudjuk. Határidő nem számít, kötbér sincs és a túlárzásokat nem teszi szóvá senki sem.

Ezen a ponton be is fejeznénk az új magyar burzsoázia körül 2018-ban kikerült számok ismertetését. Nagy valószínűséggel egy évvel később is növekvő profitok, átrendeződő milliárdos listák és számos színes hír fogja övezni ezt az aranyéletet.

e.

Az alábbi - ugyancsak bőséges – irodalomban számtalan érdekesség, cégháló, összefonódás, kimentés és sikeresen elkerült eljárások sorozata olvasható e megnyerő, igaz, hogy ma még szűkkörűnek mondható réteg életéről.

Gazdag irodalom a gazdagokhoz:

<https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2018/#/>

<https://forbes.hu/a-magazin/magyarorszag-50-leggazdagabb-embere-mar-nem-csanyi-az-első/>

<https://atlatszo.hu/2018/10/17/mar-csaknem-400-ceg-kotheto-meszaros-lorinchez-garanci-istvanhoz-es-andy-vajnahoz/>

https://hvg.hu/gazdasag/20181031_Mindenkinek_jo_lesz_higgyetek_el_az_allam_kinezte_maganak_a_Fertotavat_is

<https://g7.hu/allam/20181221/fiktiv-kotvenyekkel-is-uzleteltek-a-letelepedesi-programban-amely-162-milliardot-hozott-a-fidesz-kozeli-offshore-cegeknek/>

https://index.hu/gazdasag/2018/12/21/162_milliardot_hozott_fidesz-kozeli_cegeknek_a_letelepedesi_kotvenyprogram/

<https://168ora.hu/itthon/az-orban-rendszer-nem-az-ami-volt-de-rosszabb-meg-lehet-161013>

<https://atlatszo.hu/2018/11/08/a-rendorseg-nem-talalt-felelost-tiborcsek-helyett-a-magyar-adofizetok-bunhodnek-az-elios-ugyben/>

<https://444.hu/2018/11/09/vilagrekord-a-kormany-koltott-tavaly-a-legtobbet-reklamra>

<https://g7.hu/penz/20181115/elkepeszto-adossaghalom-huzza-le-meszaros-lorinc-videki-lapbirodalmat/>

<https://g7.hu/piac/20181117/haromszaz-milliardnyi-meszaros-vagyon-valt-lathatova/>

<https://444.hu/2018/11/19/a-nemzetkozi-tokepiacra-keszul-meszaros-lorinc-vallalatbirodalma>

<https://atlatszo.hu/2018/11/21/tiborc-istvan-ingatlancege-a-valasztasok-utan-felvasarolt-13-belvarosi-luxuslakast-is/>

<https://atlatszo.hu/2018/10/02/tobb-mint-18-milliard-forintert-epul-a-magyar-zene-haza-a-varosligetben/>

<https://g7.hu/allam/20181116/a-gazdalkodok-ket-szazaleka-hasznalja-a-magyar-termofoldek-ketharmadat/>

https://hvg.hu/kkv/20181119_A_kormany_es_Meszaros_most_adnak_a_latszatra_Vagy_meg_sem

<https://g7.hu/penz/20181201/nagyot-nottek-tavaly-a-magyar-jovedelmek/>

Sporttámogatások és beruházások:

- Tudja Ön, hogy milyen stadionok épülnek? MaHa. okt. 19.
- Folytatódik az arénaláz. MaHa. nov. 23.
- 2018: a gigantikus sportberuházások éve. Maha. dec. 21.

<https://atlatszo.hu/2018/12/11/megszereztuk-feldolgoztuk-es-nyilvanossagra-hozzuk-a-hataron-tuli-fociakademiak-tamogatasarol-szolo-szerzodeseket/>

<https://444.hu/2018/12/04/ujabb-nagy-sportesevenyt-rendez-budapest-2023-ban-magyarorszag-lesz-az-atletikai-vilagbajnoksag>

<https://g7.hu/allam/20181223/mar-nem-felcsuti-kivaltsag-a-kozpenzmilliardokbol-epulo-sportletesitmeny/>

https://hvg.hu/itthon/20181013_Orban_ujabb_sportkozpontot_avatott_Felcsuton_es_megmon_dta_mi_az_első_szamu_nemzeti_ugy

<https://444.hu/2018/10/14/orban-jelentosen-alabb-adta-a-labdarugoakademiakrol-szolo-vagyalmait>

IV. Mozgások és elmozdulások az ellenzéki oldalon

Legutóbbi elemzésünkben mindössze másfél oldalnyi terjedelmet szántunk az ellenzéki létezés bemutatására. Talán még az is sok volt, mert nem tudtunk mást tenni, mint regisztrálni a szakadatlan útkeresés belterjesnek látszó eseményeit. Sokáig úgy tűnt, hogy az év utolsó három hónapjára vonatkozólag is ezt kell majd tennünk, aztán...Aztán december 8. és 19. között akkorát fordult a hazai politizáló közélet állapota, s benne leginkább az ellenzéké, hogy ezúttal kénytelenek leszünk nagyobb látószöveget és mélységélességet használni. Sőt, most már a korrekt képalkotáshoz a pillanatfelvétel sem elegendő. Kezdjük hát valamivel messzebről.

Az ellenzék helyzetét a 2018-ban három, viszonylag jól elkülöníthető szakaszra oszthatjuk fel.

Januártól ápriliséig tartott a bizakodás, a saját lehetőségek erőteljes túlbecsülésének kora, amely egy fontos tényezővel mindenképpen magyarázható volt. Számtalan jele volt annak, hogy az ország többségének kezd eleget lenni a Fidesz-rendszerből, és az ellenzék azt hitte, ez a hangulat átfordítható lesz szavazati fölénnyé is. Ez a bizakodás odáig terjedt, hogy külön-külön is beleélték magukat a váltás realitásába, ami csak utólag látszott, hogy katasztrofális tévedésnek bizonyult. (E sorok írói mindezt meglehetősen világosan látták a választások előtt is, el is mondták/írták számtalan alkalommal, s csak azért jelezzük, mert nem igaz az, hogy ez a kudarc váratlan volt.)

Áprilistól október végéig tartott a második fázis, amelynek lényege az ellenzéki cselekvés teljes mélypontja volt. Részben megállás nélkül keresték és meg is találták a belső ellenségeket, a felelősöket, részben megszabadultak a korábbi vezetőktől, és néhányan tovább is szakadoztak, avagy újabb szövetségesek után hajladoztak. Ez volt az az időszak, amiről mi is meglehetősen keveset tartottunk megírásra érdemesnek.

Október végén valami elkezdett megváltozni. Talán a kudarcosra sikerül 23-ai megemlékezések miatt, talán azért, mert Márki-Zay vezetésével új konkurencia is támadt, avagy a közelgő önkormányzati választásokra való felkészülés okán, de elkezdődött valamiféle csöndes és folyamatos egyeztetési kísérletezés. Nem ment könnyen. November végére nagy nehezen megszűnték a fővárosi polgármesterségért folyó ellenzéki küzdelem előválasztásának a szabályait, és ez már önmagában is előrelépés volt. Az első komolyabb belátása volt annak, hogy a Fidesz-rendszerben csak egytelen, egységesen támogatott jelölttel lehetséges felvenni eredményesen a versenyt. A független sajtó ekkor még vegyes érzelmekkel fogadta ezt az előrelépést:

- Alternatíva Magyarországnak? HVG: nov. 22.
- Ellenzéki agyrémek. 168 óra. nov. 22.
- Ha a sarkukra állnak. MnCS. nov 22.
- <https://merce.hu/2018/10/17/egyesuletet-alapitott-marki-zay-osszefogast-akar-az-onkormanyzati-valasztasokra/>

Két hét múlva, december elején, azonban minden megváltozott és teljesen új belpolitikai helyzet formálódott. Ehhez az ellenzék sokkal hamarabb tudott alkalmazkodni, mint a kormányzati oldal. Pontosabban szólva, ennek a vadonatúj helyzetnek a kialakításában az ellenzéknek óriási szerepe volt, és 2010 óta először fordult elő, hogy egy jelentékeny belpolitikai folyamatnak az ellenzék legyen a kezdeményezője, nem pedig az elszenvedő követője. Főként e fordulatra tekintettel, ezt a két-három hetet megpróbáljuk lépésről lépésre figyelemmel követni.

1. Az utolsó negyven nap öt főbb szakasza

A november 21. és az év vége között eltelt negyven nap olyan sűrűségű eseménysorozattal volt telítve, hogy nem találtunk jobb megoldást, mint a részletes szakaszokra bontást. Ráadásul a megírásakor még zajlanak az utóesemények, számos nagyon fontos részlet még lezáratlan, s nem tudni, hogy végső minősítésük a későbbiekben hogyan alakul. S az is szorító körülményt jelent, hogy a történések legsűrűbb napjai karácsony előtt egy héttel és néhány nappal zajlottak. Így az évvégi összegzésekre, dupla számokra készülő hetilapoknak már nem maradhatott idejük arra, hogy kellő alaposágú elemzésekkel örökítsék meg, mi is történhetett. Ezért a szakaszokra bontás mellett még éltünk egy másik, tőlünk szokatlan megoldással is. A mérvadó internetes portálok minden áldott nap beszámoltak a legfontosabb tüntetések, beszédek, döntések

eseményeiről, amiket rendre elmentettünk. Ezért az általunk kialakított periodizációhoz ezúttal minden esetben nagy tömegű napi/netes hivatkozást fogunk igénybe venni - megfelelő háttéranyagként. (E hivatkozások időrendben egymásra rakódó módon rögzítettek, ezért a régiebbek vannak a lista alján, a frissebbek pedig legfölül. A szövegben **KX-szel, kövér szedettel** jelöljük azokat a mozzanatokat, amikor a kormánynak módjában lett volna korigálnia, de ezt nem tette meg.)

Az alfejezet végén - az említett kockázatok ellenére is – kísérletet teszünk **egy átfogó, kilenc pontos összefoglalásra** is.

1.1.A kezdetek talányai, november 21.- december 6.

Történt egy napon, hogy az Index újságírói az év végi parlamenti jogalkotási dömping - mintegy félszázra tehető - tételei között észrevettek egy csöndben meghúzódó, ártalmatlannak tetsző, egyéni képviselői, módosító indítványt. A sokoldalú Kósa Lajos és a szintén jóhírű Szathmáry Kristóf együttesen jegyezték azt a javaslatot, aminek sorai között a munkavállalási szabályok radikális átalakítása szerénykedett. Mindenekelőtt a túlórára vonatkozó kötelezettségek, az óraszám és az utólagos elszámolás kérdéseiben. A javaslatok valamennyi elemeikben a munkavállalók helyzetének még kiszolgáltatottabbá tételére utaltak, szóval volt ok a titokzatoskodásra. A média másnaptól átvette a hírt, a szakszervezetek szóvá is tették, és néhány nap múlva már az ellenzék is ébredezni kezdett. Rájöttek, hogy ezúttal az ő számukra is nyílik valami mozgástér.

Ezért a november 27-ei parlamenti ülésen öt teljes órán át javaslatokkal és kérdésekkel bombázták a parlamentben még ott tartózkodó néhány illetékes fideszes képviselőt. Egészen addig, amíg a levezető elnök szerepében Lezsák Sándor rá nem unt erre és éjfél tájt teljesen önkényesen - és Házsabály-ellenesen – véget nem vetett az ülésnek. Az ott tiltakozó ellenzéki képviselők ellenében is.

/K1... hagyhatta volna tovább is, ők is belefáradtak volna valamikor. Így viszont ebből lett hír: a Fidesz nem hagyja még a módosítások előterjesztését sem és képes áthágni az alapvető szabályokat. / Források e napok történéseihez:

[szakasz- nov. 21. dec. 6.](#)

<https://merce.hu/2018/12/06/tenyek-es-tevhitek-a-munka-torvenykonyvet-modosito-torvenyjavaslatrol/>

<https://24.hu/belfold/2018/12/06/rabszolgatorveny-modositas-szatmary-kristof/>

<https://g7.hu/élet/20181205/egyetlen-grafikon-megmutatja-miert-rabszolga-a-rabszolgatorveny/>

<https://24.hu/belfold/2018/12/04/rabszolgatorveny-penz-se-jarna-a-tobb-munkaert/>

<https://24.hu/belfold/2018/12/01/tizoras-munkanapok-johetnek-a-rabszolgatorveny-miatt/>

https://hvg.hu/itthon/20181128_A_tobbseg_tuloraival_fizetik_ki_a_nagycsaladosoknak_nyujt_ott_konnyiteseket

<https://444.hu/2018/11/28/balheba-torkollott-a-tulora-noveles-parlament-vitaja-megvontak-a-szot-az-ellenzeki-kepviseloktol>

https://hvg.hu/itthon/20181128_Belefojtotta_a_szot_az_ellenzekbe_Lezsak_Sandor_a_rabszolgatorveny_ejszakaba_nyulo_vitajaban

https://index.hu/video/2018/11/28/igy_hallgattatak_el_az_ellenzeket_a_parlamentben/

<https://merce.hu/2018/11/26/szijas-peter-elismerte-hogy-a-multik-erdekeben-modositanak-a-munka-torvenykonyven/>

<https://merce.hu/2018/11/22/a-fidesz-szerint-maguk-a-dolgozok-szeretnek-ha-ki-lennek-zsigerelve/>

https://index.hu/gazdasag/2018/11/21/300-rol_400_orara_emelnek_a_tulorakeretet/

Néhány napos felzúdulás nyomán annyit azért megéreztek, hogy valamit tenni kéne. Vissza is lehetett volna vonni a javaslatot.

/K2... senki sem sűrgette, semmi indoka nem volt a nagy sietségnek. / Ehelyett, december 6-án Szathmáry Kristóf előállt néhány látszat-engedménnyel és módosított az eredeti előterjesztésen. Mindez már aligha enyhítette azt a kítőró népharagot, amivel december 8-ra a szakszervezetek az utcára hívták a tüntetőket.

1.2.Második szakasz: eldurvulnak a dolgok, december 8. - 10.

December 8-án, szombaton meglepően sokan kimentek az utcákra, de a tüntetőket nem engedték be a Kossuth térre azzal a képtelen magyarázattal, mi szerint a lengyel alsóház elnöke a parlamentben vendégeskedik, és az ő biztonságát kell védeni. Késő délutánra mindez már kellően hihetlenné vált ahhoz, hogy a tömeg feldühödtebb része áttörte a rendőrkordont és behatolt a térre. Ahol azután éjszakába nyúló csatározásokat folytattak a megzavarodott rendőrökkel. Na, ennek aztán sokkal szélesebb média-visszhangja lett az előzetesen vártnál,

már azért is, mert néhány portál az egész ütközetet élőben közvetítette, így még százezren vehettek tudomást arról, amit a kormány éppen elkerülni szeretett volna.

/K3. hagyhatták volna a tüntetőket a Kossuth térre bemenni, a tiltással csak a radikalizálódást érték el, továbbá azt, hogy a tömegben forrongani kezdett a reváns-hangulat.

Források:

https://hvg.hu/itthon/20181210_Igy_tort_ki_a_botrany_a_Parlamentben_video

<https://merce.hu/2018/12/10/ha-elfogadjak-a-rabszolgorvenyt-akkor-kell-csak-rakapcsolni-a-tiltakozassal/>

<https://merce.hu/2018/12/09/hajnalra-dugta-a-fidesz-a-rabszolgorveny-masodik-parlamentivitajat/>

<https://tett.merce.hu/2018/12/09/a-tomegjelenetek-utan-a-szervezettseg/>

<https://444.hu/2018/12/08/bejutottak-a-tuntetok-a-kossuth-terre-dulakodas-is-volt>

<https://444.hu/2018/12/08/az-onkent-vallalt-tulmunka-bevezetesevel-szigoritana-tovabb-a-tuloratorvenyt-a-fidesz>

https://hvg.hu/itthon/20181208_Mit_kezd_az_utca_a_rabszolgorvennyel

<https://merce.hu/2018/12/08/tizezres-tomeg-es-terfoglalas-kepekben-ezek-voltak-a-szombati-tuntetes-legfontosabb-pillanatai/>

<https://video.atlatszo.hu/2018/12/08/eloben-kozvetitettuk-a-rabszolgorveny-elleni-tobbezres-tuntetest-itt-meg-lehet-nezni/>

<https://444.hu/2018/12/08/azert-jottunk-mert-nem-akarunk-rabszolgak-lenni>

1.3.Harmadik szakasz: a parlamenti megoldás elmulasztása, december 10-16.

Ezt a néhány napot talán még a későbbi korok magyar alkotmányjogászai is sokáig fogják emlegetni. A hétfői (dec. 10.) ülésnapon az ellenzék megpróbálkozott - volna – azzal az obstrukciós eszközzel, amely egyáltalán nem volt ismeretlen az 1990 utáni gyakorlatban. (Korábban, ellenzékben a Fidesz is élt már ezzel.) Benyújtottak összesen 2925 módosító indítványt, amelyeknek a megtárgyalásával természetesen el lehetett volna érni, hogy eme törvény elfogadását a végtelenségig lehessen halogatni. A T. Ház elnöke meglepő megoldást választott, a Házbizottság puccs-szerű segítségével. Egyszerre, egyetlen ügyrendi szavazattal elvetették a megvitatás lehetőségét, így az ellenzék hoppon maradt. Akik ebbe nem törődtek

bele és meglepő válaszra ragadtaták magukat: sípokkal, dobokkal, kereplőkkel, hangoskodva akadályozták azt, hogy a fideszes többség folytathassa a maga jogalkotó munkáját.

Több se kellett Kövér Lászlónak, a bejárati ajtókat övező lépcsőkre rendelte a parlamenti őrség egyenruhás tagjait, amitől az a látszat keletkezett, mintha a bent ülők egyfajta erőszak foglyai lennének. Az ellenzék nem is habozott ezt így értékelni, és kellő érdekességű képi anyagot küldött ki a téren gyülekező tüntetőknek minderről. (A HVG aznapi tudósítása minderről percnyi pontossággal számolt be.) Ekkorra már kezdett napi jelentőségű eseménnyé válni, hogy mi is történik a parlamentben és igen sokan óriási izgalommal várták a holnaputánit, a szerdai végszavazás napját.

Ami aztán az elmúlt harminc év egyik legemlékezetesebb napjává avanszált.

Az aznapi Index tizenkét pontban, képekkel mellékelve foglalja össze mindazt, ami ekkor történt, ezért mi csak a lényegre szorítkozunk. Az ellenzéki képviselők - együttesen! – elfoglalták a Parlament elnöki pulpitusát és megakadályozták az ülés és a végszavazás szokásos rendjét. Példátlan méretű zűrzavar lett úrrá a T. Házon, s ezt százezres tömegek élvezhették. Annak köszönhetően, hogy Tordai Csaba a telefonját internetes tévéközvetítésre használva végig közvetített az ülésterem közepéből, de így tett Szabó Tímea és Jakab Péter is. Későbbi adatok nyomán tudhatjuk, hogy ennek köszönhetően milliós nagyságrendű közönségnek lehetett élőképe a miről is...?

Arról, hogy az ellenzék minden eszközzel szeretné megakadályozni egy olyan törvény elfogadását, amelyről akkor már tudható volt, hogy a társadalom többségének sem tetszik. A törvény megszavazása mindeközben megtörtént, ám olyan körülmények között, és olyan előírások mellőzése révén, amelyek azóta is vitatottá tették e szavazás érvényességét.

Ami ezek után történt, arra 2006 ősze óta nem volt példa. A felháborodott tömeg egyre nőtt, a délutáni tüntetéseken macska-egér harcot vívva a rendőrséggel hol itt, hol tartottak híd-, vagy térfoglaló akciókat, a rendőrök mindegyike már régóta nem voltak felkészülve és felkészítve, elvesztették a türelmüket és szokatlanul erőszakosan léptek föl. Könnygázt is használtak, és tetszés szerinti, véletlenszerű előállításokkal próbálták megakadályozni AZT, amihez végül döntő módon járultak hozzá: az ellenséges hangulat általánossá válását. Ekkor már se szeri se száma nem volt az ilyen-olyan közvetítéseknek, köztük szép számmal ott volt a külföldi média is. Érett a nemzetközi hírű botrány.

/K4. A hatalmat gyakorlók ezúttal sem voltak kellő higgadtságuk birtokában. Tegyük fel, megengedték volna a módosító indítványok tárgyalását, talán már az ötvenedikbe belefáradt volna maga az ellenzék is. És ki akadályozta meg a Fideszt abban, hogy egy-két hónappal elhalassza ezt a végszavazást? /

A következő napokon sem csillapodott a tüntetési kedv, ami határozottan új fejlemény volt. A Fidesz megszólaló vezetőitől legfeljebb csőcselékezésre és Sorosozásra tellett, ez sem segített a megoldás megtalálásában. Csütörtökön is, pénteken is tüntetők és tüntetések népesítették be a pesti éjszakát, és egyre nyilvánvalóbbá válhatott annak a nevetséges érvnek a tarthatatlansága, mi szerint a pesti nyuggerék és munkátlan fiatalok ráérős balhéjáról lenne csupán szó.

Pénteken a tömeg a Sándor palota elé vonulva követelte, hogy „Ne írd alá János!”, s mint néhány nap múlva megtudhatták: hiába. (Talán nem éri meg megjegyezni, hogy a portálok közvetítései e napokon is megsokszorozott nyilvánosságot biztosítottak, így az egész lázadás sokkal nagyobb tömegnek lehetett megélt élménye, mint amit a megszokott hírfogyasztás lehetővé tett.)

Források:

<https://merce.hu/2018/12/15/tgm-duh-es-ertelem/>

https://index.hu/belfold/2018/12/15/mashogy_lep_fel_a_tuntetokkal_a_rendorseg_mint_eddig/

<https://g7.hu/piac/20181214/egy-evtizede-folyamatosan-egyre-tobbet-tuloraznak-a-magyarok/>

<https://merce.hu/2018/12/14/harmadik-nap-is-utcara-vonulnak-az-emberek-a-rabszolgorveny-ellen/>

https://hvg.hu/itthon/20181213_A_rendorok_profizmus_a_elszallt_helyenkent_egyenesen_felotlenek_voltak_a_pesti_utcaikon

https://hvg.hu/itthon/20181213_Kormanyinfo_Torvenytelen_volt_a_Kossuth_teri_tuntetes

<https://444.hu/2018/12/13/gulyas-az-a-nyilt-kereszténygyulolet-es-az-a-karacsony-unnepevel-valo-megvetes-es-gyulolet-ami-a-megnyilvanulasaikbol-kivilaglott-attol-isten-ovja-magyarorszagot>

<https://kepek.444.hu/2018/12/13/a-rendszervaltas-utani-magyar-demokracia-egyik-legsotetebb-napjanak-legfontosabb-fenykepei>

<https://video.atlatszo.hu/2018/12/13/tulorazni-jottunk-efjeligtarto-tuntetessel-tiltakoztak-a-rabszolgorveny-elfogadasa-ellen-budapesten/>

<https://merce.hu/2018/12/12/ellenzeki-kepviselok-foglaltak-el-a-parlament-pulpitust-a-rabszolgorveny-vegszavazasarol-percrol-percre/>

<https://merce.hu/2018/12/13/megszervezi-e-a-radikalizalodas-az-ellenzeki-tomegeket/>

<https://merce.hu/2018/12/12/ellenzeki-kepviselok-foglaltak-el-a-parlament-pulpitust-a-rabszolgorveny-vegszavazasarol-percrol-percre/>

https://hvg.hu/itthon/20181212_parlament_botrany_rabszolgorveny_zaroszavazas

https://index.hu/belfold/2018/12/12/a_parlament_botrany_12_fontos_fordulata/

https://index.hu/belfold/2018/12/12/ervenyesek-e_a_ma_elfogadott_torvenyek/

https://hvg.hu/itthon/20181212_Atment_a_kozigazgatasi_birosagokrol_szolo_javaslat

<https://24.hu/kozelet/2018/12/12/megszavaztak-a-rabszolgorvenyt/>

<https://24.hu/kozelet/2018/12/12/torvenyt-szegett-a-parlament-vagy-a-botrany-ellenere-minden-rendben-volt/>

https://hvg.hu/itthon/20181212_Meg_a_fideszesek_ketharmada_is_eliteli_a_rabszolgorveny_t

<https://merce.hu/2018/12/11/kosa-lajos-ugyan-ott-volt-de-a-fideszes-kepviseloket-nem-erdekelte-a-rabszolgorveny-vitaja/>

<https://merce.hu/2018/12/11/mekkora-bajt-rejt-a-tul-sok-tulora/>

1.4.Negyedik szakasz: a vasárnap éjjeli fordulat és következményei, december 16-21.

Vasárnap is folytatódtak a tüntetések, s ekkorra már az is kiderülhetett, hogy az előző évekhez képest merőben újfajta szerkezettel kell megismerkednünk. Egyrészt itt voltak az ellenzéki pártok, de egységesen és nem egymással versengve. Másrészt a tömeg generációs összetételében egyre nagyobb szerepet kapott a Momentum mozgósítási kapacitása, harmadrészt ideszoktak a szakszervezetek is, negyedrészt a különféle elégedetlen civil mozgalmak, szervezetek eddig megsértett, megalázott aktivistái, s végül az eddig otthon, magányukban kormányellenes emberek.

Ők végre felszabadulhattak és megélhették a közéleti társasság addig hiányzó élményét. Ez a tarka tömeg még arra is hajlandó volt vasárnap este, hogy a mínusz négy fokos hidegben elkísérje az ellenzéki képviselőknek azt a csoportját a Kunigunda utcába, akik szerették volna beolvastatni a tiltakozó mozgalom öt pontját a közszolgálatnak becézett televízióba. Nos, ami

ott történt, arra senki sem számított, viszont egy-két napon belül az Al Jazeera-tól a BBC World Service-ig az egész világ számára láthatóvá lett.

A képviselői csoporttal egyetlen tévés vezető sem volt hajlandó találkozni, nem úgy azok a biztonsági őrök, akik rövid úton, fizikai erőszak kíséretében dobták ki a képviselő hölgyeket és urakat. A telefonok ezúttal is riporter kamerákként működtek és órákon belül milliós tömegnek lett alkalma arra, hogy megtudhassa, mi is történt az éjszaka a tévé székházában. Máig vitatott - és még sokáig az lesz -, hogy volt-e joga a képviselőknek bemenni a székházba vagy sem? Azon viszont nincs mit vitatni, ha négy kigyúrt, sötét tekintetű biztonsági őr látványos fizikai győzelmet arat egy hatvan kilós hölgy felett. A felvételeket megnézők óriási többségének ez utóbbi képek maradnak meg az emlékezetükben.

/K5. Ezt a momentumot tartjuk a legnagyobb kormányzati tévedésnek. Mi történt volna, ha beolvashatják a petíciót, az öt pontot? Két percen át valami mást látott volna a köztvé hűségese nézője... Másnapra elfeledte volna még az is, aki esetleg látta. Így viszont olyan botrány kerekedett, ami:

- nemzetközi visszhangot is kapott,
- végképp egy sorsközösséggé terelte az addig széttagolt ellenzéket,
- visszamenőleg átértékelte és az eredetnél, súlyosabb megítélés alá vonta az előző tizenkét nap erőszakos hatósági fellépéseit, és együttesen tette diktatúra-gyanússá valamennyi eljárását.
- A bizonytalankodókból sokakat az ellenzék mellé állított.
- A szimpátia azért is nőhetett, mert az ellenzék - igen hatásosan és ügyesen - a frontvonalban elsősorban NŐKET szerepeltette.
- S az ugyanezen napok során elhangzott Kövér, Orbán, Varga, Hidvéghy, Kocsis Máté és Gulyás-nyilatkozatok csak megerősítették a pökhendi és erőszakos hatalomról eddig kialakított képeket.
- Orbán Viktor szokásos, nagy terjedelmű karácsonyi interjúja még a legbékésebb tónusba csomagolva, de mindenestől tartalmazza az összes felhozott vádpontot és értetlenkedést, ezért is érdemes mindezt itt szó szerint is megidézni: <http://www.miniszterelnok.hu/magyarország-megindult-felfele-karacsonyi-beszelgetes-orban-viktor-miniszterelnokkal/>

És így egyre többen megértették, hogy nemcsak a rabszolga-törvényről van szó. Már nemcsak arról, hanem a rendszer EGÉSZÉVEL SZEMBENI kiállás, ellenállás lehetőségeiről és - szükségességéről.

Források e napokhoz:

<https://444.hu/2018/12/21/ezrek-gyultek-ossze-a-kossuth-teren>

https://index.hu/belfold/2018/12/22/kover_laszlo_neobolsevista_csocselek_randalirozott_az_utcan/

<https://pestisracok.hu/kover-laszlo-nincs-uj-a-nap-alatt-a-tobbseg-sikeres-kormanyzasat-bolsevik-tipusu-alakok-probaljak-meg-ellehetetleniteni-ps-interju/>

https://index.hu/gazdasag/2018/12/21/tuloratorveny_tulora_munkaidokeret/

<https://merce.hu/2018/12/22/forradalom-ez/>

https://video.atlatszo.hu/2018/12/22/ketfarku_kutyapart_bekemenet_karacsony/

https://hvg.hu/itthon/20181221_Orban_a_tuntetesekrol_Ez_hiszterikus_sikongatas

<https://168ora.hu/itthon/ez-a-harc-kezdete-ader-raszabaditja-az-oroszag-haragjat-orbanra-161008>

<https://merce.hu/2018/12/20/ader-janos-varatlanul-alairta-a-rabszolgorvenyt/>

<https://merce.hu/2018/12/20/blokkoljunk-ugy-hogy-fajjon-a-fidesznek/>

<https://168ora.hu/itthon/fordulatot-hozott-a-rabszolgorveny-az-ellenzek-feladta-diszletjelleget-megmozditotta-a-tarsadalmat-160953>

<https://merce.hu/2018/12/20/bucusu-az-otnapos-munkahettol/>

<https://merce.hu/2018/12/20/a-szakszervezetek-es-az-ellenzeki-partok-sorra-reagálnak-a-rabszolgorveny-kihirdetesere/>

<https://merce.hu/2018/12/19/a-nep-az-utcan/>

<https://444.hu/2018/12/18/a-kozteve-biztonsagi-orei-osszehoztak-az-ellenzeki-nagykoaliciot>
<https://merce.hu/2018/12/18/a-hatalom-eroszakos-nem-a-tiltakozok/>

<https://merce.hu/2018/12/18/nem-azert-ejszakaztatok-az-mtva-ban-hogy-utana-ellenzeki-kerekasztalt-jatszatosok/>

<https://24.hu/belfold/2018/12/17/orban-viktor-rabszolgorveny-ellenzek/>

https://hvg.hu/gazdasag/20181217_tuloratorveny_munkaidokeret_szakszervezetek

https://index.hu/mindekozben/poszt/2018/12/17/uj_rigmusokat_szult_a_tuntetessorozat/

https://index.hu/belfold/2018/12/17/az_ellenzeki_tiltakozas_folytatodik_ujabb_tuntetes_az_mtva_szekhazanal/

https://index.hu/belfold/2018/12/17/ez_mar_orban_rendszerenek_ellenzeke/

<https://24.hu/belfold/2018/12/17/tanulsag-rabszolgorveny-tuntetes-mtva/>

https://index.hu/video/2018/12/17/tuntetes_toloratorveny_szakszervezetek_ellenzek_mtva/

<https://444.hu/2018/12/17/az-elmult-het-egyetlen-bivalyeros-kepben>

https://hvg.hu/itthon/20181217_mtva_szekhaz_hadhazy_akos_szel_bernadett_peticio_elo_ad_as_tuntetes

https://index.hu/velemeney/2018/12/17/mtva_kozmedia_tuntetes_ellenzek/

https://hvg.hu/gazdasag/20181216_Szamoto_nem_tudunk_mondani_de_mutatjuk_ennyien_tuntetnek_a_toloratorveny_ellen

<https://merce.hu/2018/12/16/vasarnap-tuntetes-rabszolgorveny-budapest-vidék-kulfold/>

1.5.Ötödik szakasz, december 21. után

Ahogy az várható volt, a pillanatokon belül kitörő, hosszú ünnepnap sorozat befagyasztotta a tüntetéseket, azt azonban nehéz volt megállapítani, hogy milyen következményekkel haltak el. Időközben megjelent legalább három közvélemény-kutatás eredménye, és ebből az is kiolvasható, hogy a Fidesz-tábor többségének sem tetszik az új szabályozás. Továbbá az is, hogy a demonstrációk sorozatát többen tartják elfogadhatónak, mint amekkora a Fidesz jelenlegi - még mindig elsöprően magas - támogatottsága. A különféle adatok között talán az a leginkább szembeűnő, hogy micsoda eltérések vannak az egyes szektorokban foglalkoztatottak között? A leginkább túlterheltek kevésbé vannak felháborodva ugyanis azoknál, akik ma még legfeljebb potenciális közönségnek sejtik magukat.

A kormányzati megítélés jottányit sem változott, év végi reprezentatív megszólalásaikban változatlanul hajtogatják a migráns/soros/űgynök-nemlétező összefűggések nevetséges vádjait. Ebből a magunk részéről arra következtetűnk, hogy bármi is történik, ennek a kormánynak és személy szerint Orbán Viktornak már csak a májusi uniós választások járnak az eszében. Azt viszont nem tudni, hogy abból a szemszűgből nézve a meghátrálás, avagy a keménykedés lehet-e a fontosabb.

/K6. Mi történt volna, ha évzáró interjúikban legalább az elvekben hangoztatott keresztűnyi megértés és megbocsájítás nevében mérsékeltebb és békűlékenyebb hangot

ütöttek volna meg? Megkönnyíthették volna maguknak az új politikai szezon kezdetén történő alkuk körülményeit.../

Ellenzéki oldalról látható módon nem szeretnék elveszíteni az egyszer már végre megtalált kezdeményező szerepet. Majd a következő krónikánk tárgyköre lesz, miszerint január harmadikán az ellenzék látványos eskütétellel erősítette meg a rendszerrel szembeni egységét, a tüntetések közben áterjedtek a nagyobb vidéki városokra is, és az év első nagyobb demonstrációja - január ötödikén - látványosan sikert aratott.

Minderről ráérünk negyedévvél később beszámolni. A már felfogható tanulságokat azonban ennyi idő elmúltán is megfogalmazhatjuk. Mindenekelőtt azokat, amelyek újdonságokat jelentettek:

- Tizenkét év után először láthattunk **folyamatos tüntetéseket**, olyanokat, amelyek nem haltak el egyik napról a másikra, hanem heteken át képesek voltak újra meg újra feléledni. Ez az élmény meghatározó lehet mind a kormányzók, mind az ellenzék, mind a társadalom egésze számára.
- A korábbi tüntetésekkel szemben e megmozdulásokon a társadalom **valamennyi generációja**, fontosabb foglalkozás-csoportja képviselve volt. Mint ahogyan a pártok, civil szervezetek, szakszervezetek, single issue-mozgalmak szintén úgy képviseltették magukat, hogy egyikőjük sem válhatott domináns erővé.
- A korábbiakkal szemben a meghatározó **vidéki városokban is** szembe tűnően jelentős tömegek mozdultak meg.
- Egészen **váratlanul és váratlan külsőségekkel lett ellenzéki egység** akkor, amikor ezt a lehetőséget már senki sem vette komolyan. Mindebben el nem tagadhatóan nagy szerepe lett a **női politikusoknak**.
- A hazai tüntetők is **megtanulják használni a legújabb technológia-teremtette lehetőségeket**, a fészbuk-használat tovább erősödött, s mellé társult a telefonhasználat is, páratlan mozgósítási lehetőségeket is felfedve, alternatív médiaként is működtetve.
- A tüntetések folyamatossága egyúttal lökést adhatott az ellenzéki gondolkodás és szerepfelfogás dinamikájának is. Az „Orbántakarodj”-tól lassan, de **elmozdultak az alternatíva-állítás, programkeresés és találás irányába**. E belső fejlődés szocializációs hatása felmérhetetlen, mert egészen új generációk számára megteremthette az oly annyira hiányzó, saját tapasztalatokon nyugvó részvétel iskoláját. Élménnyel gazdagodtak és ez ma még mindennél fontosabb következmény.

- **A kormány nem volt képes tanulni és egyetlen alkalommal sem volt képes korrigálni.** Hat ilyen elszalasztott lehetőséget is megjelöltünk. Lehet, nem is akart, lehet, nem veszik komolyan az egészséget. Január 7-ig annyit látni, hogy megrekedtek a kampány-minősítés-sértegetés szintjén, és semmit sem szeretnének megérteni a társadalmi szintű üzenetekből. Ez jó hír is, meg rossz is.
- Ezen a télen váratlanul **összegződött tucatnyi egyéb eredetű sérelem, düh** és ki nem beszélhető csalódás. Máskor ezek keresztezni szokták egymást, most viszont képesek voltak összegezödni. MERT VOLT Egy Ügy. Ami mindenkié is lehetett. Így nőtte magát ki az egész hullám, az egyszeri esetből **általános/rendszerellenes akciósorozattá.** Ez vadonatúj lecke lesz a közélet minden fontos szereplője számára.
- Végül: a történelmileg megszokott **kelet-európai képtelenségek, szürreális politikai viszonyok** most sem hiányozhattak. Donáth Anna Magyar Narancsbéli interjújában elmesélte, hogy amikor előállították a X. kerületi rendőrségen, akkor az öt előállító és/vagy őrző rendőrök arra panaszkodtak neki: még hogy 400 túlóra??? Nekik évente 600 is van és már nagyon elégük van belőle...

Az első átfogóbb írások:

- A purgatóriumban. MnCS. Dec. 20.
- Az elmúlt évek minden dühe. Donáth Anna és Tordai Bence a tüntetésekről. MnCS. Dec. 20.
- Háború és vége? HVG. Dec.20.
- Új ellenállás. 168 óra, dec. 20.
- <https://merce.hu/2019/01/07/ez-vagy-hosszu-kuzdelem-lesz-vagy-semmilyen/>

https://hvg.hu/itthon/20181229_A_bizonytalanoknak_bejott_a_tulora_ellen_harcolo_ellenzek

https://hvg.hu/itthon/20181223_Egy_dologban_a_Fideszszavazok_is_bizonytalanok_a_tulora_torveny_kapcsan

<https://444.hu/2018/12/22/az-ellenzek-felmondta-a-latszatdemokracia-alkujat>

<https://444.hu/2018/12/23/varga-az-ellenzek-be-akarja-csapni-az-embereket-szandekosan-felremagyarazza-a-tuloratorvenyt>

<https://24.hu/belfold/2018/12/23/rabszolgatorveny-varga-mihaly/>

https://index.hu/belfold/2018/12/23/tuntetes_tuloratorveny_zaveczeni_felmeres_fideszesek_ellenzekiek_partnelkuliek/

BEFEJEZÉS HELYETT

Ezúttal nem írunk hosszas befejezést, nem keressük az általános tanulságokat. Részben azért nem, mert az egyes fejezetek és a konkrét alrendszerek kapcsán bőven megtettük ezt. Részben s főleg azért nem, mert az az érzésünk, hogy minden szinten minden mozgásban van. A világgazdaságtól az európai politikáig, a hazai társadalom hangulatától az ellenzéki ébredéseikig, a paksi ügyektől az MNB leendő vezetéséig - szinte bárhová tekintünk esedékes, lehetséges és éppen alakuló mozgásokat látunk.

-
-
-
-
-
-

